NAZİLLİ'DE ENGELLİLERİN MEMNUNİYET ANALİZİ

2015

Bu çalışma, T.C. Güney Ege Kalkınma Ajansı tarafından yürütülen 2014 Yılı Doğrudan Faaliyet Desteği Programı çerçevesinde "Nazilli Bedensel Engelliler Derneği" tarafından uygulanan "Nazilli'de Engellilerin Memnuniyet Analizi" Projesi kapsamında hazırlanmıştır.

Referans Numarası: TR32/14/DFD/0028

Bu araştırmanın içeriğinden Nazilli Bedensel Engelliler Derneği sorumludur. Bu içeriğin herhangi bir şekilde T.C. Güney Ege Kalkınma Ajansı'nın veya T.C. Kalkınma Bakanlığı'nın görüş ya da tutumunu yansıttığı mütalaa edilemez.

Bu çalışma, Progem Eğitim Danışmanlık Ltd. Şti. tarafından Nazilli Bedensel Engelliler Derneği adına "Nazilli'de Engellilerin Memnuniyet Analizi" Projesi kapsamında hazırlanmıştır. ©2015

HAZIRLAYANLAR

Adnan HACIBEBEKOĞLU
Gülşah OĞUZ YİĞİTBAŞI
Meliha HACIBEBEKOĞLU
Tuğçe KAYNAR
Sedef MURATDAĞI

İÇİNDEKİLER

ARAŞTIRMA EKİBİ 7
YÖNETİCİ ÖZETİ 9
GÖRÜŞLERİ İLE ÇALIŞMAYA KATKIDA BULUNAN KURUMLAR 10
1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE KAPSAMI 11
2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ 12
2.1 Veri Toplama Yöntemleri 12
2.2 Analiz Ölçeği 12
2.3 Toplanan Verilerin Analiz Yöntemleri 12
3.ENGELLİLİK 13
3.1 Engellilik Kavramı 13
3.2 Engellilik Çeşitleri 13
3.2.1 Görme Engelli 13
3.2.2 İşitme ve Konuşma Engelli 13
3.2.3 Ortopedik (Bedensel) Engelli 14
3.2.4 Zihinsel Engelli 14
3.2.5 Süreğen Hastalık 14
4. DÜNYA'DA ENGELLİLERİN DURUMU 15
5. TÜRKİYE'DE ENGELLİLERİN DURUMU 17
6. ENGELLİ SORUNLARI 20
6.1 Yoksulluk 20
6.2 Eğitim 21
6.3 Sağlık, Rehabilitasyon ve Habilitasyon 23
6.4 Erişilebilirlik/Ulaşılabilirlik 25
6.4.1 Fiziksel Çevre, Konut ve Ulaşım 25
6.4.2 Ayrımcılık 26
6.5 Çalışma ve İstihdam 27
7. ENGELLİLERİN NAZİLLİ İLÇESİNDEKİ DURUMLARI 29
8. NAZİLLİ İLÇESİNDEKİ ENGELLİ BİREYLERİN MEMNUNİYET ANKETİ ANALİZ SONUÇLARI 31
9. PAYDAŞ ZİYARETİ ANALİZ SONUÇLARI 63
10. NAZİLLİ'DE YAŞAYAN ENGELLİLERİN DURUM DEĞERLENDİRMESİ 68
11. NAZİLLİ'DE HİZMET VEREN KURUM/KURULUŞLARIN ENGELLİ HİZMET KALİTELERİNİ ARTTIRMALARINA YÖNELİK STRATEJİ VE ÖNERİLER 71
11.1 Yerel Düzeyde Engelli İstihdam Planlarının Oluşturulması 71
11.2 Engelli Bireylerin Eğitim Düzeylerinin Arttırılması 72
11.3 Engelli Bireylerin Girişimcilik ve Mesleki Becerilerinin Geliştirilmesi 73

11.4 Sağlık Hizmetlerinin Kalitesinden Duyulan Memnuniyetin Artırılması 75
11.5 Ulaşım Konusunda Toplu Taşıma Araçları ve Durakların Fiziki Yeterliliğinin Oluşturulması 75
11.7 İlçedeki Tüm Kurum/Kuruluşların Engelsiz Tasarlanmasının Gerekliliği 76
11.8 Engellilere Yönelik Sosyal Aktivite İmkânlarının Artırılmasının Gerekliliği 77
11.9 Engellilere Yönelik Önyargıların ve Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Gerekliliği 78
11.10 Engelli Bireylerin Siyasi Haklara Ulaşılabilirliğinin Desteklenmesi 79
EKLER **80**
KAYNAKÇA **86**

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1 Yıllara Göre Kamu Sektöründe İstihdam Edilen Engelli Sayıları 18
Tablo 2 İstihdam Edilen Engelli Memurların Engel Oranlarına Göre Dağılımları 18
Tablo 3 İstihdam Edilen Engelli Memurların Engel Gruplarına Göre Dağılımları 18
Tablo 4 İstihdam Edilen Engelli Memurların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları 19
Tablo 5 Özel Eğitim Okul, Eğitimci ve Öğrenci Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı 22
Tablo 6 Engellilere Yönelik Spesifik Hizmet Veren Branş Hastanelerinin İllere ve Kamu/Özel Hastane Durumlarına Göre Dağılımları 24
Tablo 7 Engel Türü*Engel Oranı Çapraz Tablosu 58
Tablo 8 Eğitim Durumu*Engel Oranı Çapraz Tablosu 59
Tablo 9 Engel Türü*Sağlık Hizmetlerine Erişim Zorluğu 60
Tablo 10 Engel Türünün Çalışma Durumuna Etkisi 61
Tablo 11 Engel Türünün Eğitim Durumuna Etkisi 62

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1 Görüşme Yapılan Kişinin Engelliye Yakınlığı 31
Grafik 2 Engellinin Cinsiyet Bilgileri 31
Grafik 3 Engellinin Yaşı 32
Grafik 4 Engellinin Medeni Durumu 32
Grafik 5 Engellinin Bakımından Sorumlu Kişi 33
Grafik 6 Engellinin Çalışma Durumu 33
Grafik 7 Engellinin Gelir Durumu 33
Grafik 8 Engellinin Haneye Sağladığı Gelir 34
Grafik 9 Çalışan Engellilerin Çalıştığı Sektör 34
Grafik 10 Devletten Aldığı Yardımlar 34
Grafik 11 Desteklerin Yeterliliği 35
Grafik 12 Engellinin Sosyal Güvencesi 35
Grafik 13 Engellinin Eğitim Durumu 35
Grafik 14 Engellinin Engel Türü 36
Grafik 15 Engellinin Engel Oranı 36
Grafik 16 Engellinin Hanesinde Yaşayan Kişi Sayısı 37
Grafik 17 Hanedeki Engelli Sayısı 37
Grafik 18 Hanenin Gelir Durumu 37
Grafik 19 Sağlık Hizmetlerine Erişim Durumu 38
Grafik 20 Sağlık Hizmetlerinin Kalitesi 38
Grafik 21 Personel-Hasta İlişkisi Durumu 38
Grafik 22 Acil Hizmetlerinden Yararlanma Durumu 39
Grafik 23 Tedavi, Araç-Gereç ve İlaçlarına Erişim Durumu 39
Grafik 24 Toplu Taşıma Hizmetlerinden Yararlanma Durumu 39
Grafik 25 Toplu Taşıma Araçlarının Fiziki Yapısının Uygunluğu 40
Grafik 26 Toplu Taşıma Araçlarındaki Donanımın Yeterliliği 40
Grafik 27 Toplu Taşıma Araçlarındaki Engelli Koltuklarının Yeterliliği 40
Grafik 28 Otobüs Duraklarının Engelli Yapısına Uygunluğu 41
Grafik 29 Görevli Personel- Engelli Yolcu İlişkisi 41
Grafik 30 Yolların Fiziki Yapısının Erişime Etkisi 41
Grafik 31 Kaldırımların Fiziki Yapısının Engelliler İçin Uygunluğu 42

Grafik 32 Karşıdan Karşıya Geçişlerde Engellilere Uygun Güvenlik Yapılarının Varlığı 42
Grafik 33 Engellinin Aktif Araç Kullanma Durumu ... 42
Grafik 34 Aktif Araç Kullananların Otopark Sorunu ... 43
Grafik 35 İlçedeki Otoparklarda Engellilere Tahsis Edilmiş Alanın Varlığı ... 43
Grafik 36 İlçedeki Güvenlik Durumu ... 43
Grafik 37 İlçedeki Trafik Akışının Engelli İçin Tehdit Durumu ... 44
Grafik 38 Engellinin Engel Oranı ve Türünden Ötürü Çalışamama Durumu ... 44
Grafik 39 Çalışmayan Engellilerin İş Arama Durumu ... 44
Grafik 40 İş Ararken Sorunla Karşılaşma Durumu ... 45
Grafik 41 Engellinin Engeline Uygun İstihdam Olanaklarına Erişimi ... 45
Grafik 42 Engelli İstihdamına Yönelik Yeterlilik Durumu ... 45
Grafik 43 Çalışan Engellinin İş Ararken Sorunla Karşılaşma Durumu ... 46
Grafik 44 Çalışan Engellilerin İş Ortamlarının Kendilerine Uygunluğu ... 46
Grafik 45 Engellinin Eğitime Devam Etme Durumu ... 46
Grafik 46 Engellinin Hangi Kurumda Eğitim Aldığı ... 47
Grafik 47 Eğitim Alan Engellilerin Okul Sıralarının Uygunluğu ... 47
Grafik 48 Eğitim Kurumunda Asansörün Varlığı ... 47
Grafik 49 Engellinin Akranları Gibi Eğitim Olanaklarından Faydalanma Durumu ... 48
Grafik 50 Mesleki Eğitim Alma ... 48
Grafik 51 Daha Önce Mesleki Eğitim Alan Engelliler ... 48
Grafik 52 Daha Önce Mesleki Eğitim alan Engellinin Aldığı Eğitimin Yeterli ve Yararlı Olma Durumu ... 49
Grafik 53 Açılan Eğitim Kurslarının Nitelik Olarak Uygunluğu ... 49
Grafik 54 Engellinin Mecliste Yeterince Temsil Edilme Durumu ... 49
Grafik 55 Siyasi Faaliyetlere Katılımda Zorluk Çekme Durumu ... 50
Grafik 56 Engellilerin STK Üyeliği ... 50
Grafik 57 Milletvekili Genel Seçimlerinde Engelli Adaylar ... 50
Grafik 58 Belediye Meclisinin Yaptığı Çalışmalardan Memnuniyet ... 51
Grafik 59 Nazilli Kent Konseyinin Yaptığı Çalışmalardan Memnuniyet ... 51
Grafik 60 Sportif Faaliyetlere Katılım Durumu ... 51
Grafik 61 İlçede Spor Alanlarının Varlığı ... 52
Grafik 62 İlçede Spor Rehberliği İmkânı ... 52
Grafik 63 Bir Spor Dalıyla Uğraşmak İsteyen Engelli Sayısı ... 52
Grafik 64 İlçedeki Engellilerin Tiyatro ve Sinema İmkânından Faydalanma Durumu ... 53
Grafik 65 Tiyatro ve Sinema Salonlarının Fiziki Uygunluğu ... 53
Grafik 66 Engellinin Toplumla İletişim Sorunu ... 53
Grafik 67 Engellilere Yönelik Önyargı ... 54
Grafik 68 Kamu Kurumlarının Yaptığı Çalışmalardan Memnuniyet Durumu ... 54
Grafik 69 Sosyal Yardımların Yeterlilik Durumu ... 54
Grafik 70 Kurumlarda Yeterli Sayıda Engelli İstihdamı ... 55
Grafik 71 Engelli İhtiyaçlarının Doğru Tespit Edilmesi Durumu ... 55
Grafik 72 Kamu Kurumlarının Fiziki Koşullarının Engellilere Uygunluğu ... 55
Grafik 73 Kamu Binalarında Engelli Asansörünün Varlığı ... 56
Grafik 74 Kurumlara Erişim Durumu ... 56
Grafik 75 Binalardaki WC'lerin Engellilere Uygunluğu ... 56
Grafik 76 Tutunma Barlarının Varlığı ... 57
Grafik 77 Kurum İçinde Rampaların Varlığı ... 57
Grafik 78 Engellinin Kamusal Hizmetten Yararlanırken Yardım Alma Durumu ... 57

Grafik 79 Nazilli'de Görüşme Yapılan Kurumların Kuruluş Yıllarına Göre Dağılımı 63
Grafik 80 Nazilli'de Görüşme Yapılan Kurumların Çalışan Sayılarına Göre Dağılımı 64
Grafik 81 Nazilli'de Görüşme Yapılan Kurumların Engellilere Yönelik Fiziksel Olanakları 64

ARAŞTIRMA EKİBİ

Adnan HACIBEBEKOĞLU

1981 yılında Kahramanmaraş'ta doğan Adnan HACIBEBEKOĞLU, Erciyes Üniversitesi İşletme Bölümü mezunudur. 2000-2004 yılları arasında mobilya ve finans sektörlerinde çeşitli görevlerde bulunmuştur.2004 yılından bu yana ise Türkiye'deki hibe programları, yerel kalkınma ve yatırım alanlarında danışmanlık yapmaktadır. Halen Türkiye'nin birçok bölgesinde yerel yönetimlere, oda ve borsalara, sivil toplum kuruluşlarına ve KOBİ'lere bu alanlarda eğitim ve danışmanlık hizmeti veren Progem Danışmanlık'ın Genel Müdürlüğü'nü yapmaktadır. Aynı zamanda birçok sivil toplum kuruluşuna üyeliği bulunan HACIBEBEKOĞLU, 2009 yılından bu yana Ekonomik ve Sosyal Gelişim Derneği'nin Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini yürütmektedir. Yerel, ulusal ve uluslararası yayın organlarında çok sayıda makaleleri ve raporları yayınlanan HACIBEBEKOĞLU iyi derecede İngilizce bilmektedir.

Gülşah OĞUZ YİĞİTBAŞI

1981 yılında Konya'da doğmuştur. Lisans eğitimini 2003 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nden mezun olarak tamamlamıştır.2003-2006 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Ekonomik ve Sosyal Demografi Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimi almıştır. Lisans ve yüksek lisans eğitimi sürecinde Türkiye genelinde yürütülen çeşitli projelerde Anketör, Veri Giriş Sorumlusu, Veri Giriş Denetmeni, Proje Asistanı, Saha Ekibi Sorumlusu, Koordinatörlük, Raporlama Sorumlusu vb. görevlerde rol almıştır. 2006 yılından bu yana hibe danışmanlığı ve araştırma çalışmaları sektöründe görev yapmaktadır. 2008 yılından bu yana ise Progem Danışmanlık'ta Proje ve Araştırma Birimi Koordinatörü olarak çalışmaktadır. 2009 yılından kurulan Ekonomik ve Sosyal Gelişim Derneği'nin kurucu üyeleri arasında bulunmakta olup aynı zamanda dernek Genel Sekreterliği görevini yürütmektedir. İyi derecede İngilizce bilmektedir.

Meliha HACIBEBEKOĞLU

1981 yılında Kayseri'de doğmuştur. 2004 yılında Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü'nden mezun olmuştur. Üniversite yıllarından itibaren Avrupa Birliği hibe programları kapsamındaki projelerin yürütülmesinde koordinatör ve uzman gibi çeşitli pozisyonlarda görev almıştır. Özellikle bölgesel kalkınma konusunda saha araştırmaları yürütmüştür. Kadın Girişimciler ve Yöneticiler Derneği ile Ekonomik ve Sosyal Gelişim Derneği'nin kurucu üyeleri arasında yer almakta olup, halen Ekonomik ve Sosyal Gelişim Derneği'nin

yönetim kurulunda saymanlık görevini yürütmektedir. 2007 yılından bu yana Progem Danışmanlık'ta uzman olarak görev yapmakta olup, Türkiye genelindeki birçok kurum, kuruluş ve firmaya hibe danışmanlığı hizmeti vermekte ve çeşitli araştırma çalışmalarında uzman olarak görev almaktadır. İyi derecede İngilizce ve temel düzeyde Almanca bilmektedir.

Tuğçe KAYNAR

1988 yılında Ankara' da doğmuştur. 2011 yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nden mezun olmuştur. Aynı bölümde yükseklisans eğitimine devam etmektedir. MS Ofis programlarını iyi derecede kullanan KAYNAR, İngilizce yabancı dil bilgisine sahiptir. Türkiye genelinde yürütülen çeşitli araştırma projelerinde saha çalışmalarının uygulanmasından ve ilgili saha analizlerinin yapılmasından sorumlu olarak görev almıştır. 2013 yılından itibaren Türkiye genelindeki özel sektör, sivil toplum kuruluşu ve kamu kurumlarının ihtiyaçlarına yönelik eğitim, araştırma ve danışmanlık hizmetleri sağlayan Progem Danışmanlık'ta Araştırma Sorumlusu olarak çalışmaktadır.

Sedef MURATDAĞI

1992 yılında Yozgat'ta doğmuştur. Lisans eğitimini 2014 yılında Kırıkkale Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü'nden mezun olarak tamamlamıştır. Öğrenimi süresince çeşitli çalışmalarda saha analizleri ve araştırma yöntemleri konusunda deneyim sahibi olmuştur. MS Ofis, Autocad ve SPSS programlarını iyi derecede kullanmaktadır. Progem Danışmanlık firmasında Araştırma Sorumlusu olarak 2014 yılında göreve başlamıştır.

YÖNETİCİ ÖZETİ

Tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye'de de engelli bireyler toplumun önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Engelli insanlar, dünya çapında, bir engeli olmayan insanlarla kıyaslanınca, daha kötü sağlık durumuna, daha düşük eğitim başarısına, daha yüksek yoksulluk oranlarına sahiptir. Birçoğumuzun kolaylıkla ulaştığı sağlık, eğitim, istihdam, ulaşım ve bilgi edinme gibi hizmetlere, engelli insanların erişmesinde problemler yaşaması bu farkı kısmen açıklamaktadır.

Engelliler için yapılan ve yapılacak olan tüm çalışmalar sadece bir sağduyu meselesi değil, aynı zamanda bir hak ve adalet meselesidir. Çünkü engelli insanlarımızın da yaşamını bağımsız sürdürebilmeleri, toplumun bir parçası olma ve engelli olmayan bireylerle eşit muamele görmeleri onların en doğal hakkıdır. Engelli bireylerin toplumsal yaşama katılımlarının önündeki engelleri kaldırmak ve onların sahip oldukları potansiyeli ortaya çıkarmak için yeterli kaynak ve uzmanlığı bu konuda çalışma yaparak kullanmak ahlaki sorumluluğumuzdur. Sağlık, rehabilitasyon, desteği, eğitim ve istihdama erişimleri kısıtlanan ve başarılı olmaları için şans tanınmayan milyonlarca engelli insanı sadece ülkemiz değil tüm dünya genelindeki hükümetlerinin görmezden gelmemesi gerekmektedir.

Bu noktada bizim üzerimize düşen görev ise engelli vatandaşlarımıza sahip oldukları haklardan faydalanmaları adına imkân ve fırsatlar yaratmak olmalıdır. Bu yüzden de engelli insanların, sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan topluma uyum sağlamaları için yetkili kurumların yenilikçi yaklaşımları doğrultusunda çalışmalar yapması gerekmektedir. Bu bağlamda engelli bireylerin işgücüne katılımlarını teşvik edici düzenlemeler, onların da toplumda üretken bir paya sahip olduğunu gösterecek ve yaşam standartları yükseltecektir. Yalnızca istihdam edilme konusunda değil, eğitim, sağlık, ulaşım bilgi edinme, rehabilitasyon gibi birçok hizmetten engelli olmayan insanlar gibi yararlanmaları da onların kaliteli yaşam sürmelerini sağlayacaktır.

Süreklilik ve kararlılıkla üzerinde durulması gereken tüm bu hususlar, engelli insanlarımızın, bağımsız ve aktif birer birey olarak toplumumuza kazandırılmasını sağlayacak ve ülkemiz menfaatlerine de katkıda bulunacaktır. Yapılan bu projede Nazilli'de yaşayan engelli bireylerin ilçede yaşadıkları sorunlar araştırılmış, ilçenin engellilere yönelik durumları olumlu olumsuz yönleri ile ortaya çıkartılmıştır. Konu ile ilgili öneri ve stratejiler rapora eklenmiştir. Çalışmanın ilçenin sosyal ve ekonomik kalkınmasına önemli katkılar sağlaması en büyük temennidir. Araştırma sürecinde desteklerini esirgemeyen Nazilli Bedensel Engelliler Derneği'ne ve çalışmayı finansal olarak destekleyen T.C. Güney Ege Kalkınma Ajansı'na en içten teşekkürlerimizi sunarız.

Adnan HACIBEBEKOĞLU
Progem Eğitim Danışmanlık Ltd. Şti.
Genel Müdürü

GÖRÜŞLERİ İLE ÇALIŞMAYA KATKIDA BULUNAN KURUMLAR

- Çalışma ve İş Kurumu Nazilli Hizmet Merkezi
- Nazilli İlçe Emniyet Müdürlüğü
- Nazilli Cumhuriyet Başsavcılığı
- Nazilli Belediyesi Kent Konseyi Engelliler Meclisi
- Nazilli Belediyesi
- Nazilli Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü
- Kaymakamlık
- Mal Müdürlüğü
- Nazilli İlçe Halk Kütüphanesi Müdürlüğü
- Albaraka Türk Nazilli Şubesi
- Ziraat Bankası Nazilli Şubesi
- Akbank Nazilli Şubesi
- Halk Bankası Nazilli Şubesi
- Nazilli Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu
- PTT
- Nazilli Göz Cerrahi Dal Merkezi
- Nazilli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığı
- Nazilli Sosyal Güvenlik Merkezi
- Nazilli Ticaret Odası
- Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
- Özel Mutlu Hayat Özürlü Bakım Merkezi
- Nazilli Devlet Hastanesi

1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE KAPSAMI

Engelli haklarının korunmasına ve demokrasinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların geliştirilebilmesi adına engellilerin temel sorun ve ihtiyaçlarının belirlenmesi önem taşımaktadır. Bu kapsamda engellilere yönelik projelerin hazırlanması, sorunlarının ortaya çıkarılması ve sonuçta çözüm önerilerinin oluşturulması açısından son derece önemlidir. İnsan Hakları Beyannamesinde "Herkes yasa önünde eşittir ve ayrım gözetilmeksizin yasanın korumasından eşit olarak yararlanma hakkına sahiptir. Herkesin bu bildirgeye aykırı her türlü ayrım gözetici işleme karşı ve böyle işlemler için yapılacak her türlü kışkırtmaya karşı eşit korunma hakkı vardır" ibaresi yer almaktadır. Ancak farklı sebeplerle dezavantajlı olarak nitelendirilen bazı bireyler, haklarının ihlaline maruz kalmaktadırlar. Engelli bireyler bu dezavantajlı gruplar arasında yer almaktadırlar. Ülkemizde dezavantajlı grupların ekonomik ve sosyal yaşamlarında yüzleşmek durumunda kaldıkları eşitsizliğin giderilmesi için özel tedbirler ve çeşitli kamu politikaları geliştirilmektedir. Öte yandan engellilerinin sorunlarını çözümlemeye yönelik birçok düzenleme yapıldığı halde uygulamada henüz olması gereken düzeye ulaşılamamıştır.

Toplumun ayrımcılığa maruz kalan kesimleri arasında yer almaları sebebiyle engelliler, toplumsal yaşamda çeşitli hak ihlallerine maruz kalmaktadır. Söz konusu ayrımcılığı en aza indirmek, engelli vatandaşlarımızı sosyal hayata ve üretim sürecine kazandırmak ancak onların temel sorun ve ihtiyaçlarına yönelik etkin çözüm önerilerinin ve politikaların geliştirilmesi ile mümkündür. Dolayısıyla engellilere yönelik politikalar tasarlanırken engellilerin yaş aralıkları, engel oranları, öğrenim durumları, özel eğitim ve mesleki eğitimden faydalanma oranları, işsizlik oranları, gelir seviyeleri, fiziksel çevre koşullarının yeterlilik düzeyleri gibi parametreler göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu rapora konu olan çalışmanın öncelikli amacı engelli bireylerin yaşam standartlarını, karşılaştıkları sorunları, toplumun genelinden, yakın çevrelerinden, kamu kurum ve kuruluşlarından beklenti ve isteklerini ortaya koyabilmek ve toplumsal farkındalığının artırılmasına katkıda bulunmaktır.

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışma Progem Eğitim ve Danışmanlık Ltd. Şti. koordinasyonunda Nazilli Bedensel Engelliler Derneği'nin işbirliği ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında yürütülen araştırmaların analiz yöntemi üç ana başlık altında toplanmıştır.

2.1 Veri Toplama Yöntemleri

İnternet ortamında geniş çaplı bir literatür taraması yapılmıştır. Konuyla ilgili akademik yayınlar incelenmiştir İstatistiki veriler TÜİK ve ilgili diğer yayınlardan derlenmiştir. Ayrıca, ulusal ve bölgesel düzeyde politika dokümanlarından yararlanılmıştır. Bünyesinde Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nü barındıran Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı engellilere yönelik politikaların geliştirilmesi ve uygulanmasından birinci derecede sorumlu kamu kurumudur. Bu nedenle Bakanlık'ın bugüne dek uygulamaya koymuş olduğu tüm politikalar detaylı olarak incelenmiştir. Ayrıca engellilere yönelik destekleyici politika uygulamaları olan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı KOSGEB ve benzeri kamu kurumlarının ilgili tüm yayınlarından ve ortak akıl platformlarından edinilen bulgulardan yararlanılmıştır. İnternet vasıtası ile ulaşılamayan veriler için bölgede faaliyet gösteren kurumlardan veri talebinde bulunulmuştur. Ek olarak, bölgede faaliyet gösteren çeşitli kurum, kuruluş ve özel sektör temsilcileriyle derinlemesine paydaş görüşmeleri yapılmış ve sorunlar ile çözümlerinin oluşturulması konusunda stratejiler oluşturulmuştur.

2.2 Analiz Ölçeği

Çalışmada Aydın ili Nazilli ilçesinde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarla görüşmeler yapılarak, yetkililerden engellilerin istihdamı konusundaki zorluklar da dâhil olmak üzere toplumsal yaşam içerisinde karşılaştıkları tüm sorunlara yönelik gözlemlerini paylaşmaları istenmiştir. Aynı zamanda yetkililerden bu sorunların çözümlerine yönelik ne tür stratejiler geliştirilmesi konusunda görüşleri alınmıştır. Söz konusu görüşmeler ilçede söz sahibi olan 20 paydaşla gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında yürütülen saha analizlerinden biri de Nazilli'de yaşayan tesadüfi olarak seçilmiş 100 engelli ile yapılan anket çalışmasıdır. Anket çalışması için öncelikle araştırma ekibi tarafından hedeflenen verilerin toplanmasını sağlayacak nitelikte anket soruları hazırlanmıştır. Bu analiz sayesinde engellilerin ilçedeki sorunları birinci ağızdan edinilen bilgiler ışığında tespit edilmiş ve memnuniyet analizi detaylı olarak yapılmıştır.

2.3 Toplanan Verilerin Analiz Yöntemleri

100 engelli ile yüz yüze uygulanan anketlerin analizi SPSS (Statistical Package for Social Sciences) Programı'na veri girişi yoluyla tamamlanmış ve her bir anket sorusunun frekans tablosu ve istatistiksel karşılaştırmaların bağımsızlık testleri elde edilmiştir.

3.ENGELLİLİK

3.1 Engellilik Kavramı

Engelliliğin her zaman her yerde geçerli ölçülerle tanımını yapmanın bir hayli güç olmasından dolayı literatürde birçok farklı tanımı yer almaktadır. Engelliliği, "doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duyusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük ihtiyaçlarını karşılamada güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişi" olarak tanımlamak mümkündür. (5378 Özürlüler Kanunu, 2015).

Dünya Sağlık Örgütü ise engelliliği, "bir yetersizlik veya özür nedeni ile yaşa, cinsiyete, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak kişiden beklenen rollerin kısıtlanması veya yerine getirilememesi hali" olarak tanımlamaktadır. (Aslan & Şeker, 2012)

Engelliliği "sakatlık" olarak tanımlayan BM'ye göre ise "kişisel ve sosyal yaşantısında kendi kendine yapması gereken işleri, bedensel veya ruhsal yeteneklerindeki, kalıtımsal ya da sonradan olma herhangi bir noksanlık sonucu yapamayanlara" engelli denir (BM, 1948).

Engelliliği "özür" olarak kabul eden Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı'nın tanımı ise; **"***Özürlü, d*oğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık veya kaza sonucu bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yetilerini çeşitli derecelerde kaybetmiş, normal yaşamın gereklerine uyamayan kişilerdir" (Türkiye Özürlüler Araştırması, 2002).

3.2 Engellilik Çeşitleri

3.2.1 Görme Engelli

Konuşurken jest ve mimik az kullanır veya hiç kullanmazlar. Dokunarak öğrendiklerinden özel materyallere ihtiyaç duyarlar. Görme duyusunun eksikliklerini diğer duyu organları ile gidermeye çalışırlar. Nesneleri tanımada ellerini kullanırlar. İnce motor becerileri yapmada zorlanırlar. Aynı noktaya uzun süre bakarlar (MEB, 2015).

3.2.2 İşitme ve Konuşma Engelli

İşitme engellilerde motor gelişimleri normaldir. Fakat merkezi sinir sistemine bağlı olarak vücut koordinasyonunu sağlama ve denge alanlarında problem yaşarlar. Bilişsel gelişimde dilin önemli bir rolü vardır. İşitme engelli çocuklarda işitsel girdinin az olması ya da olmaması, dil gelişimini dolayısıyla bilişsel gelişimi olumsuz etkiler. Konuşma engellilerde ise sözel iletişimde farklı seviye ve biçimlerde ortaya çıkan aksaklıklar ve düzensizlikler nedeniyle dili kullanma, konuşmayı edinme ve

iletişimdeki güçlüklerin, bireyin eğitim performansı ve sosyal uyumunu olumsuz yönde etkilemesi durumudur (MEB, 2015).

3.2.3 Ortopedik (Bedensel) Engelli

Hastalıklar, kazalar ve genetik problemlere bağlı olarak kas, iskelet, sinir sistemi ve eklemlerin işlevlerini yerine getirememesi sonucunda meydana gelen hareket ile ilgili yetersizliktir. Bağımsız hareket sınırlı veya sınırlılıklar getirir. Pasif kalmayı tercih ederler (MEB, 2015).

3.2.4 Zihinsel Engelli

Zihinsel Engellilik; doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrasında çeşitli nedenlere bağlı, genel zihinsel işlevlerde normallerden önemli derecede gerilik ve bunun yanı sıra uyumsal davranışlarda da yetersizlik gösterme durumu olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2015).

3.2.5 Süreğen Hastalık

Tıbbi tedavi ve rehabilitasyona rağmen hastalığın, sakatlığın veya herhangi bir özrün giderilememesi sonucunda rahatsızlığın süreklilik arz etmesidir. Kişinin çalışma kapasitesi ve fonksiyonlarının engellenmesine neden olan, sürekli bakım ve tedavi gerektiren hastalıklardır (MEB, 2015).

4. DÜNYA'DA ENGELLİLERİN DURUMU

Dünya nüfusunun yaklaşık %15'i, yani yaklaşık 1 milyar insan bir engel ile yaşamaktadır (URL 1, Erişim tarihi: 04.02.2015). Politika tasarımları engelli ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmamakta veya var olan politikalar yerine getirilmemektedir. İnançlar ve önyargılar, eğitim, sağlık ve sosyal katılım konularında engeller oluşturmaktadır. Engelliler öncelikle, sağlık, rehabilitasyon, destek ve yardım hizmetlerindeki eksiklerden çok daha fazla etkilenirler. Engellilere göre mevcut politika ve planların uygulanması için ayrılan kaynaklar yetersizdir. Etkin finansman eksikliği, milli geliri ne olursa olsun tüm ülkelerde sürdürülebilir hizmetlerin sağlanmasına engel olan başlıca etkenlerdir (Toplumsal Haklar ve Araştırmalar Derneği, 2013).

"Amerika, Kanada, İsveç ve İrlanda gibi pek çok ülkede engelli bireyler doğumlarından itibaren ulusal veri tabanlarında kayıt altına alınmakta ve bu veri tabanı ilgili tüm kurumlar tarafından koordinasyonlu biçimde kullanılmaktadır. Böylece engelli birey hayatı boyunca sağlık, eğitim ve mesleki gelişimi açısından izlenmekte ve gerekli destek kendisi daha talep etmeden her aşamada verilmektedir" (Yeditepe Üniversitesi, 2015).

Birleşmiş Milletler Bilim, Eğitim ve Kültür Örgütü (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation, UNESCO) gelişmekte olan ülkelerde yaşayan engelli çocukların %90'ının okula devam etmediğini belirtmektedir (Ayan, ve diğerleri, 2009).

Engelli insanların, engelli olmayanların sahip olduğu hak ve fırsatların aynısına sahip olmasını güvence altına almak için Malezya yasalarında son yıllarda önemli değişiklikler yapılmıştır. 1990 ve 2003 yılları arasında Malezya, erişilebilirlik ve mobilite uygulamaları hakkında standartlar getirmiş ve yeni düzenlemeler yapmıştır. 2008 yılında Engelliler Yasası kabul edilmiş olup engelli insanların ihtiyaçları hakkında toplumun farkındalığının arttırılması ve genç tasarımcıların daha yenilikçi ve kapsayıcı tasarımlar yaratması için desteklenmesi hükümetin öncelikleri arasında olmuştur. Yerel yetkililer, ülkedeki mimarların ve müteahhitlerin inşaat planlarının onaylanması için Malezya Standart Uygulama Esaslarına bağlı kalınmasını şart koşmuştur. Herhangi bir binanın inşa edilmesinden sonra, "erişim denetimi" yapılmakta ve engelli insanlar için binanın kullanılabilirliği değerlendirilmektedir (Dünya Sağlık Örgütü, 2011).

1970'lerde Brezilya'da Curitiba şehrinde, özel olarak tasarlanmış modern bir ulaşım sistemine geçilmiştir. Sistem engelli insanlar için tam erişilebilirlik sağlamış olup evrensel tasarımın uygulanmasından herkes faydalanmıştır. Yeni sistem; özel geçiş hakkına sahip rotalarla şehir merkezine giren ekspres otobüs hatları, büyük terminaller ile birbirine bağlanan geleneksel yerel otobüs rotaları, şehrin çevresinde dolaşan "bağlayıcı" rahat otobüsleri, ihtiyaç duyanlar için kapıdan terminale götüren "parataksi" minibüsleri ile bütün terminaller, duraklar ve araçlar erişilebilir şekilde tasarlanmıştır (Dünya Sağlık Örgütü, 2011).

Mart 2005'ten bu yana, Fiji'deki 17 özel eğitim merkezinde engelli çocukları kapsayıcı spor faaliyetleri sağlamak için Fiji Paralimpik Komitesi (Fiji Paralympic Committee - FPC) ve Avusturya Spor Komisyonu (Australian Sports Commission) birlikte çalışmaktadır. Bu faaliyetler, toplumsal kalkınmaya katkı sağlayan, kapsayıcı ve yüksek kalitede spor programları düzenleyen kişi ve kuruluşlara yardım etmeyi amaçlayan Avusturya Spor Yardım Programı'nın (Australian Sports Outreach Program) bir parçasıdır (Sport for Development and Peace International Working Group, 2008).

5. TÜRKİYE'DE ENGELLİLERİN DURUMU

Günümüz Türkiye'sinde engelliler aileden ve toplumdan daha az destek görmekte ve hizmetlere (Eğitim, kaynaştırma, rehabilitasyon hizmetleri vb.) ulaşmada daha fazla zorluk çekmektedirler. Ekonomik açıdan daha fazla bağımlı olan engelli bireyler, eğitimlerinin sınırlı olması, mesleki eğitim hizmetlerinden yeterince yararlanamamaları, olumsuz bakış açısı gibi nedenlerle işverenlerce tercih edilmeyen ve fiziksel, seksüel, psikolojik şiddete ve istismara daha çok maruz kalan bir kesimi oluşturmaktadırlar (Osunluk & Uğurlu, 2006).

Türkiye'de genel olarak 2005 yılından bu yana engellilerin eğitim, erişim, sağlık ve çalışma hayatlarındaki olumsuzlukların giderilmesine yönelik çalışmalarda ilerleme kaydedilmiştir. Bu gelişmelerin kaynağını ulusal mevzuat düzenlemeleri ve taraf olunmak kaydıyla uluslararası sözleşmeler oluşturmaktadır. Erişim alanında yaşanan sorunlar en yoğun ve en stratejik sorun niteliğindedir (Toplumsal Haklar ve Araştırmalar Derneği, 2013).

2002 yılında TÜİK tarafından yapılan özürlüler araştırması bulgularına göre Türkiye nüfusunun %12.29'u engellidir. Bu orana göre, Türkiye'de yaklaşık 8.500.000 kişi engelli olarak yaşamını sürdürmektedir. Rakamlara süreğen hastalıkları bulunan kişiler dâhildir (TÜİK, Türkiye Özürlüler Araştırması, 2002).

Türkiye'de engelliler topluma katılım konusunda sıkıntılar yaşamaktadırlar. Hayatlarının pek çok aşamasında önlerine çıkan sorunlar ve bu sorunların çözümlenmesinde ortaya çıkan sıkıntılar toplumla kaynaşmalarına ket vurmaktadır. Engellilerin karşılaştıkları bu sorunlar ise; başta eğitim olmak üzere ayrımcılık, işsizlik ve buna bağlı olarak yoksulluk 'tur. Toplum tarafından engellilere yönelik farklı bakış, mevcut sorunların üzerine eklenen olumsuzlukların artmasına neden olmaktadır. Anayasa'nın 10. maddesine göre, herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle kanun önünde eşittir. Ancak engelliler bu madde içeriğinden yeteri düzeyde yararlanamamaktadırlar.

Türkiye'de engelli bireyler çoğunlukla mimari engeller nedeniyle toplumsal alanlara ulaşmada zorluklar yaşamaktadır. Yaşadıkları konutların çoğu engellerine uygun değildir. Toplu taşıma araçlarının büyük bölümü engellilere uygun değildir. Eğitim ve öğretim engelliler için ülkemizde öncelikli sayılmamaktadır. Bu yüzden gerekli özel destek güvencesi sağlayan engelsiz sistemlere ihtiyaç duyulmaktadır (Köksal, 2010)

Türkiye'de oluşturulan istihdam politikaları içerisinde engelli istihdamına özel bir yer verilmiş ve engelli istihdam yöntemleri belirlenmiştir. Engellilere dair uygulanan istihdam yöntemleri ise; işverenlerin yasal zorunluluk olmadan engelli çalıştırmaları, işverenlerin yasal zorunluluk ile engelli çalıştırmaları, korumalı işyerleri, engellilerin evde çalıştırılması, kişisel çalışma yöntemi, kooperatif çalışma yöntemi olarak sıralanmıştır (Toplu, 2009).

İŞKUR İstatistiklerine göre Türkiye'de kamu alanında yıllara göre istihdam edilen engelli sayısı verilmiştir. **Tablo 1 Yıllara Göre Kamu Sektöründe İstihdam Edilen Engelli Sayıları** görüldüğü üzere 2002 yılından günümüze kamu sektöründe engelli istihdamında artış gözlenmiştir. **Tablo 2**, **Tablo 3** ve **Tablo 4**'te istihdam edilen engelli memurların engel oranlarına, engel gruplarına ve eğitim durumlarına göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 1 Yıllara Göre Kamu Sektöründe İstihdam Edilen Engelli Sayıları

Yıllar	Kadın	Erkek	Toplam
2002	1.033	4.744	5.777
2003	1.225	5.502	6.727
2004	1.626	7.091	8.717
2005	1.626	7.091	8.717
2006	1.547	7.368	8.915
2007	1.601	7.592	9.193
2008	1.826	8.140	9.966
2009	1.900	8.457	10.357
2010	3.736	15.051	18.787
2011	4.232	16.597	20.829
2012	5.739	21.575	27.314
2013	7.053	25.734	32.787
2014	7.981	28.184	36.165

Kaynak: İŞKUR İstatistikleri, 2014.

Tablo 2 İstihdam Edilen Engelli Memurların Engel Oranlarına Göre Dağılımları

Engel Oranı	Kadın	Erkek	Toplam
40-60	6.012	21.785	27.797
61-80	1.097	3.728	4.825
81-100	872	2.671	3543
Toplam	7.981	28.184	36.165

Kaynak: İŞKUR İstatistikleri, 2014.

Tablo 3 İstihdam Edilen Engelli Memurların Engel Gruplarına Göre Dağılımları

Engel Grubu	Kadın	Erkek	Toplam
Dil ve Konuşma	89	289	378
Görme	1.629	6.243	7.872
İşitme	593	1.610	2.203
Ortopedik	2.763	8.640	11.403
Ruhsal ve Duygusal	99	527	626
Sınıflanamayan	2.050	7.659	9.709
Süreğen	476	1.796	2.272
Zihinsel	282	1.420	1.702
Toplam	7.981	28.184	36.165

Kaynak: İŞKUR İstatistikleri,2014.

Tablo 4 İstihdam Edilen Engelli Memurların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

Eğitim Durumu	Kadın	Erkek	Toplam
İlköğretim/İlkokul	319	2.676	2995
İlköğretim/Ortaokul	207	1.504	1711
Ortaöğretim	2.710	12.056	14.766
2 Yıllık Yüksek Öğretim	1.934	5.139	7.073
Lisans	2.655	6.433	9.088
Lisansüstü	156	376	532
Toplam	7981	28.184	36.165

Kaynak: İŞKUR İstatistikleri, 2014.

Türkiye'de Özürlüler Kanunu ile yerel yönetimler için engellilerin erişebilirliğine yardımcı olacak şekilde kurumsal bir düzenleme de öngörülmüştür. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na ek olarak, Büyükşehir Belediyesi Özürlü Hizmet Birimleri Yönetmeliği çıkarılmıştır. Bu yönetmeliğin amacı; Büyükşehir belediyesi ve mücavir alanları içerisinde yaşayan özürlülerin, toplum hayatına katılımını kolaylaştıracak ve toplumsal fırsatlardan özürlü olmayan diğer bireyler gibi eşit faydalanmalarını sağlamak üzere; büyükşehir belediyelerinde özürlülerle ilgili bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık, bakım, sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri verecek olan özürlü hizmet birimlerinin kuruluş, işleyiş ve görevleri ile bu birimde çalışan personelin, yetki, sorumluluk ve görevlerine ilişkin usul ve esaslarını düzenlemektir (5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004).

6. ENGELLİ SORUNLARI

6.1 Yoksulluk

Engellilerin genel olarak toplumla bütünleşmesinin önündeki sorunlardan birisi ve belki de en önemlisi yoksulluktur. Yapılan araştırmalar, dünyanın her yerinde engellilerin çok büyük çoğunluğunun toplumun yoksul kesimlerinden geldiğini ve yoksulluk içinde yaşadıklarını göstermektedir. Bilinen çoğu engellilik nedeni yoksul kesimler arasında gerçeklik kazanmaktadır. Ayrıca engellilik işsizliğin de başlıca nedenleri arasında sayıldığı için bu iki olgu arasında bir neden sonuç bağlantısı da bulunmaktadır. (Karataş, 2002).

Engellilerin yaşadıkları bölgeler, sosyal imkânları, yaşam kaliteleri, aile yapıları açısından önemli farkların doğmasına sebep olmaktadır. Yerleşim yerlerine göre olan koşullar farklı değer, tutum ve davranışların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Yerleşim bölgesinin sosyo-ekonomik koşulları, sosyo-kültürel ilişkileri ve sosyo-politik yaklaşımları yapısal farklılıklar taşımaktadır. “Kentte ve kırda özürlü olmak" yaşam koşulları yönünden eşit olmayan düzeyleri ortaya çıkarmaktadır. Kırsal kesimde engelli olmak daha büyük yoksunluklara yol açmaktadır. Kentsel ortamlarda engelli olarak yaşamak fırsat eşitsizliği olarak yansımakta; kentsel yaşam olanaklarından yararlanma ve kendini gerçekleştirme düzeyini olumsuz yönde etkilemektedir (Çılga, 2001).

Engellilerin topluma kazandırılmalarının önündeki en ciddi sorunlardan birisi, içinden geldikleri sosyo-ekonomik kesimin bir bütün olarak yaşadığı yoksulluk sorunu/gelir dağılımı sorunudur. Yoksul kesimler arasından gelen engelliler, yoksulluğun beraberinde getirdiği birçok sorunla bir arada yaşadıkları için, yoksulluk hayatlarında adeta bir kısır döngüye dönüşmektedir. Bu, onların toplumla bütünleşmelerinin önündeki en ciddi engeldir. Engellilerin koruyucu aile uygulaması içinde bakılması için bakıcı ailelerin sosyal güvenlik kapsamına alınarak desteklenmesi ön görülmektedir. Engellilerin kendi kendilerine yeterli olabilmesi için meslek edindirilmeleri ve işe yerleştirilmeleri önemle vurgulanmaktadır. Asıl olan engelli de olsa her bireyin topluma, üretken bir birey olarak katılmasıdır. (Karataş, 2002)

“Engellilik ve yoksulluk arasındaki ilişki çift yönlüdür. Engellilik yoksulluğu artırırken, yoksulluk da engelliliği artırır. Engelliler açısından işsizlik durumu veya düşük ücret alma sosyal güvenlik ödemeleriyle karşılanamadığında asgari yaşam standartlarının altına düşme durumu ve yoksulluk söz konusu olabilmektedir. Bu çerçevede, işsizliğin engelliler açısından sonuçları sosyal tecrit/yalnızlık, kimlik yoksunluğu, düşük öz güven ve öz saygı olarak sıralanabilir. Engelliler hane içinde düşük ücretli çalışan ya da çalışmayan konumunda olmaları nedeniyle, yaşamlarını sürdürebilmek için daha fazla masrafla karşı karşıya kalmaktadırlar. Buradan hareketle, yüksek yaşam ve bakım masrafları da düşünüldüğünde özürlüler açısından bir diğer önemli sonucu borçluluktur” (Çınarlı, 2008).

6.2 Eğitim

Engellilerin en temel sorunlarından birisi de eğitimdir. Yeterli seviyede ve kalitede eğitim alamayan engelliler hayata karşı mücadelelerinde zayıf kalmaktadırlar. Bunun sonucunda ise gelir durumlarında yükselme olmamakla birlikte çoğu zaman yoksulluk kaçınılmaz sonuç olarak ortaya çıkmaktadır.

Genel eğitim kurumlarının sağlıklı bireyler için tasarlanmış olması nedeniyle, engellilerin, sağlıklı bireyler gibi eğitim olanaklarından tam anlamıyla yararlanması mümkün olmamaktadır. Bu nedenle genel ve özel eğitim kurularına ilişkin olumsuzluklar engellilerin eğitim alanında yaşadığı önemli sorunlar arasındadır. Eğitime erişimdeki en önemli diğer olumsuz etmen ise kuşkusuz maddi sıkıntı yaşıyor olmalarıdır.

Türk eğitim mevzuatına göre;

1- Engelli kişilerin eğitim hakkı hiçbir şekilde engellenemez,

2- Eğitimde temel hedef bütünleştirici ortamlarda eğitimdir,

3- Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması ve ayrımcılığın önlenmesi için her tedbir alınmalıdır,

4- Örgün eğitim programlarına zamanında başlayamayan engelli çocuklar için özel tedbirler alınmalıdır.

Özel eğitim kurumları devlet tarafından desteklenmektedir. Bunun bir uzantısı olarak sistem içindeki yeri ve ağırlığı giderek artmaktadır. Temel hedefleri, engelli çocukların bireysel becerilerini, bağımsızlıklarını ve sosyal yaşama katılımlarını sağlamak olan özel eğitim kurumlarında, bu amaçları gerçekleştirmek için bireysel ya da grup eğitimleri verilmektedir. Bu yönleriyle özel eğitim kurumları, birden fazla önemli rolü üstlenmektedir. Bu kurumlar öncelikle (özellikle ilk ve ortaokul dönemlerinde) kaynaştırmalı ya da özel eğitim sınıflarında eğitim alan engelli öğrencilerin, destek eğitim programlarının yürütülmesinde rol almaktadır. Özel eğitim kurumlarının bir diğer önemli görevi de, eğitim göremeyecek derecede ağır engellilerin yaşama uyumunu ve bireysel yeteneklerini geliştirmesine yönelik eğitim ve rehabilitasyon hizmetlerini sürdürmektir. Özel eğitim kurumları, bu görevlerinin dışında, eğitimin ilerleyen aşamalarında yani ilk ve ortaokuldan sonrasında diğer okullarda eğitimlerini sürdüremeyecek durumda olan engellilerin engel gruplarına yönelik özellikli eğitimler de sağlamaktadırlar (Toplumsal Haklar ve Araştırmalar Derneği, 2013).

Engelli bireylerin eğitim göreceği ortamların nasıl olacağı konusu 573 sayılı Özel Eğitim Hakkındaki Kanun Hükmündeki Kararname'nin 12-13 ve 14. Maddelerinde düzenlenmiştir. Buna göre eğitim görülecek ortamlar şu başlıklarda belirlenir;

“Kaynaştırma” Madde 12 – Özel Eğitim gerektiren bireylerin eğitimleri, hazırlanan bireysel eğitim planları doğrultusunda akranları ile birlikte her tür ve kademedeki okul ve kurumlarda uygun yöntem ve teknikler kullanılarak sürdürülür.

“Özel eğitim okullarında eğitim” Madde 13 – Benzer yetersizlikleri olan akranları ile birlikte ayrı bir okul veya kurumda eğitim görmeleri gereken özel eğitim gerektiren öğrencilerin eğitimi, uygun kaynaştırma modelleri ile düzenlenerek, özel eğitim okul ve kurumlarında sürdürülür.

“Özel eğitim desteği” Madde 14 – Özel eğitim gerektiren bireylere, her tür ve kademedeki eğitim ortamlarında devam ettiği eğitim programlarının amaçlarını gerçekleştirmek üzere özel eğitim desteği verilir. Bu amaçla bireysel ve grupla eğitim imkânları sağlanır (Toplumsal Haklar ve Araştırmalar Derneği, 2013).

Tablo 5 Özel Eğitim Okul, Eğitimci ve Öğrenci Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Özel Eğitim Okullarındaki Öğrenci Sayısı	Özel Eğitim Sınıflarındaki Öğrenci Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı
2012-2013		10.344	33.877	25.477	59.354
2011-2012	814	7.604	42.896	20.968	63.864
2010-2011	753	6.843	40.189	18.576	58.765
2009-2010	700	6.005	36.599	15.712	52.311
2008-2009	670	5.695	30.671	13.015	43.686
2007-2008	561	4.758	28.252	9.252	37.504
2006-2007	537	4.979	27.439	9.643	37.082
2005-2006	495	4.680	25.238	8.921	34.159
2004-2005	480	4.524	22.082	8.130	30.212
2003-2004	441	3.441	19.895	7.405	27.300
2002-2003	490	3.385	17.988	6.912	24.900
2001-2002	342	2.834	17.320	6.912	24.232
2000-2001	341	2.355	15.838	6.862	22.700
1999-2000	308	2.400	14.164	6.831	20.995

Kaynak: Toplumsal Haklar Araştırma Derneği, Mevzuattan Uygulamaya Engelli Hakları İzleme Raporu, 2013.

Türkiye’de özel eğitim okullarında 27.439, kaynaştırma ve özel eğitim sınıflarında 64.739, özel öğretim kurumları Genel Müdürlüğü’ne bağlı Özel Eğitim İlköğretim Okulları’nda 8.130, Muhtelif kurslarında 90.174 engelli, özel eğitimden yararlanmaktadır. Ayrıca SHEÇK (Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu)’e bağlı olarak, resmi rehabilitasyon merkezlerinde de 4.464 kişi rehabilitasyon hizmeti almaktadır (Öztürk, Türkiye'de Engelli Gerçeği Raporu, 2012).

Eğitim imkânlarından faydalanma, engelli bireylerin kişisel gelişimleri için gerekli bilgi ve beceriyi edinebilmek ve sosyal varoluşunu gerçekleştirmek için önemli olduğu kadar mesleki başarıyı ve ekonomik olarak kendine yeterli ve bağımsız bir yaşamı sağlayacak beşeri sermayeyi edinmek açısından da büyük önem taşımaktadır. Gerek

yükseköğrenim düzeyinde gerekse genel ve özel amaçlı eğitim imkânlarından yararlanmada engellilerin karşılaştıkları problemler, çalışma hayatlarında karşılaştıkları sorunların önemli nedenlerinden biridir. Belirli bilgi ve becerilerden yoksun olma, işe girme aşamasında engelli bireyler için istihdam edilmeme ya da düşük istihdam sorunu teşkil etmekte, istihdam koşullarında ise düşük ücret alma nedeni olmaktadır (Özürlüler İdaresi Başkanlığı, 2010).

2002 yılında TÜİK tarafından yapılan araştırmada Türkiye engelli nüfusunun %36'sı okur- yazar değil, %14'ü okur- yazar olup bir okul bitirmeyen, %31'i ilkokul mezunu, %6,5'i ilköğretim/ortaokul ve dengi okul mezunu ve 8,3'ü ise lise ve daha üstü okul mezunu olarak belirlenmiştir (TÜİK, Türkiye Özürlüler Araştırması, 2002).

2010 yılında TÜİK tarafından yapılan "Özürlülerin Sorun ve Beklentileri" çalışmasında yapılan araştırma sonucu %41,6'sı okur-yazar değil, %18,2!si okur-yazar olup bir okul bitirmeyen, %22,3'ü ilkokul mezunu, %10,3'ü ilköğretim/ortaokul ve dengi okul mezunu ve %7,7'si ise lise ve daha üstü okul mezunu olarak belirlenmiştir (TÜİK, Özürlülerin Sorun ve Beklentileri, 2010).

Türkiye genelinde yapılan araştırmalar sonucunda genel eğitim sistemi içerisindeki okullarda okumak, engelli öğrencilerin dış dünya ile tanışmaları, potansiyellerini fark etmeleri ve geliştirmeleri açısından çok önemlidir. Sonuç olarak, engelliler eğitim sisteminde birçok problemle karşılaşmakta ve bu sisteme dâhil olamadıkları için eğitim seviyeleri düşük kalmaktadır.

6.3 Sağlık, Rehabilitasyon ve Habilitasyon

Sağlık hizmetlerine erişimde karşılaşılan ayrımcılık, doğrudan hizmete erişmekte yaşanan sorunlar ya da hizmete erişememekten kaynaklı olarak engelli bireylerin sağlık göstergelerindeki olumsuzluklar hakkında yapılan araştırmalarda görünür hale gelmiştir. Araştırmalar engelli bireylerin diğer bireylere göre temel önleyici sağlık hizmetlerine erişmekte pek çok engelle karşılaştığını göstermektedir (Özürlüler İdaresi Başkanlığı, 2010).

Engelli bireylerin sağlık hakkı, yaşama hakkının sorunlaşan bir kısmıdır. Sağlık hizmetlerinin kalite ve yetersizliğinden kaynaklanan sıkıntılar insanların çoğunluğunun yaşadığı ortak sorundur. Ancak engellilerin dezavantajlı grupta yer alması ve sağlık olanaklarından daha fazla yararlanmaya ihtiyaç duymaları nedeniyle bu sorunları daha fazla yaşamaktadırlar. Engelli bireylerin hem sağlık hizmetleri temini, hem de her türlü ilaç, yardımcı tıbbi cihaz, tıbbi sarf malzemeleri temini anlamında sağlık yardımlarından yararlandırılması, sosyal devletin asli sorumluluklarından kabul edilmektedir.

Engelli bireyler için spesifik amaçlı hastane/habilitasyon ve rehabilitasyon merkezleri hayati öneme sahip kurumlardır. Engelli birey, bu hastanelerde hem koruyucu sağlık hizmetleri alır, hem de fonksiyon kaybının etkilerini rehabilitasyon uygulamalarıyla en az indirerek yetilerini en üst seviyede kullanabilme fırsatı kazanmış olur.

Tablo 6 Engellilere Yönelik Spesifik Hizmet Veren Branş Hastanelerinin İllere ve Kamu/Özel Hastane Durumlarına Göre Dağılımları

İl/ Hastane	Ruh Sağlığı Hastaneleri		Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastaneleri		Genel Toplam
	Özel	Kamu	Özel	Kamu	
Adana		1			1
Ankara		1	1	1	3
Bolu		1		1	2
Bursa				1	1
Elazığ		1		1	2
Giresun				1	1
İstanbul	2	2	1	2	7
Kahramanmaraş				1	1
Kastamonu				1	1
Kocaeli			1		1
Kütahya				1	1
Manisa		1			1
Nevşehir				1	1
Samsun		1	1	1	3
Tokat		1			1
Trabzon		1		1	2
Yalova	1				1
Hastanelerin Özel/Kamu Durumuna Göre Toplamları	3	10	4	13	30

Kaynak: Toplumsal Haklar ve Araştırmalar Derneği, Mevzuattan Uygulamaya Engelli Hakları İzleme Raporu,2013

Tablodan da görüldüğü gibi Türkiye'nin 81 ilinden yalnızca 17'sinde engellilere yönelik spesifik hizmet veren hastane bulunmaktadır. Spesifik hastaneler içerisinde, özel bir engel grubuna hizmet veren tek bir hastane bulunmaktadır. Bu hastane, Bursa'da bulunan Bursa Spastik Çocuklar Hastanesi ve Rehabilitasyon Merkezi'dir.

Türkiye'de rehabilitasyon hizmetleri kamu ve özel kuruluşlar tarafından verilmektedir. Mevzuat gereğince, bakıma ihtiyaç duyan engelliler için ödenen bakım ücretleri ve özel bakım merkezlerinin ücretlerinin devlet tarafından karşılanması uygulamasının, verilen bakım hizmetinin, bakımı gerçekleştiren kişi veya personelin uygunluğu açısından periyodik olarak gözden geçirilmesi gerekmektedir. Bakım hizmetinin aile bireyleri tarafından gerçekleştirildiği durumlarda ilgili kişilere temel bakım eğitimi verilmelidir (Ayrımcılık İzleme Platformu, 2011).

Herhangi bir sebeple engelli hale gelen birey önceden var olan işini artık yapamıyorsa, o işi yapabilmek için "yeniden yeteneklendirilmesi" ve "rehabilite edilmesi" gerekmektedir. Böyle bir rehabilitasyon sürecinden geçmemiş olan birey, topluma ve içinde yaşadığı aileye yük olmaktan kurtulamayacaktır. Rehabilitasyon ve araç-gereç

gereksiniminin yeterince karşılanamaması da engellilerin toplumla bütünleşmesinin önündeki en büyük problemlerden biridir. Bilindiği gibi rehabilitasyon çok genel olarak, yitirilen bir yeteneğin yeniden kazandırılması yada yerine başka bir yeteneğin ikame edilmesi demektir. (Öztürk, Türkiye'de Engelli Gerçeği Raporu, 2012).

5378 Sayılı Engelliler Hakkındaki Kanun (EHK)'da rehabilitasyon, "Herhangi bir nedenle oluşan engelin etkilerini mümkün olan en az düzeye indirmeyi ve engellinin hayatını bağımsız bir şekilde sürdürebilmesini sağlamayı amaçlayan fiziksel, sosyal, zihinsel ve mesleki beceriler geliştirmeye yönelik hizmetler" olarak açıklanmaktadır. Habilitasyon ise, "Engellinin bireysel ve toplumsal ihtiyaçlarını karşılayabilmesini ve yaşamını bağımsız bir şekilde sürdürebilmesini sağlamayı amaçlayan fiziksel, sosyal, zihinsel ve mesleki beceriler kazandırmaya yönelik hizmetler" olarak açıklanmaktadır. Habilitasyon ve rehabilitasyonda temel hedef, bağımsız yaşamın ve katılımın sağlanmasıdır (5378 Sayılı Kanun, 2015).

6.4 Erişilebilirlik/Ulaşılabilirlik

Erişilebilirlik, son zamanlarda insan hakları bildirgesinde ve uluslararası örgütlerin çalışmalarında önemli bir yer edinmiştir. Erişilebilirlik, hakların tam olarak kullanılabilmesinin yanı sıra bağımsız yaşamanın ve topluma katılımında önemli koşullarındandır. Engellilerin bağımsız olarak, sağlıklı insanlardan farksız bir yaşam sürebilmeleri için, ulaşıma, fiziksel çevreye, hizmetlere, teknolojiye erişimlerinin sağlanması gerekmektedir (Çağlar, 2012).

Engellilerin kentsel yaşama katılım alanındaki ihtiyaçları, engelli olmayanlarla farklı olmakla birlikte, aslında benzerdir. Engellilerin, toplumun ayrı bir kesimi olarak nitelemek yerine bütünleşmiş bir parçası olarak algılayabilmek ve yaşanılan mekânda da buna olanak sağlayabilmek amacıyla fiziksel çevreye ulaşılabilirliğini sağlamak gerekmektedir. Tüm insanlar gibi engellilerinde ulaşım hizmetlerinden eşit fırsatlarda yararlanması, işine, okuluna, alışverişe, spor alanlarına, parklara, engelli olmayan insanların kullandığı yollarla ve taşıtlarla gidebilmesi gerekmektedir. Yerel yönetimler, yaptıkları sosyal ve teknik alt yapı yatırımlarıyla kent mekânının şekillenmesinde önemli role sahiptir. Kentsel ulaşım hizmetlerinin, kentteki her türlü açık alan ve yapının engelliler için ulaşılabilirliğinin yerel yönetimlerce sağlanıyor olması, engellilerin sosyal yaşama katılmasında fırsat eşitliğini sağlayan en önemli unsurdur (Öztürk, Türkiye'de Engelli Gerçeği Raporu, 2012).

6.4.1 Fiziksel Çevre, Konut ve Ulaşım

Engellilerin topluma katılmalarının önündeki en büyük problemlerden biri de ulaşım, fiziksel çevre ve konut sorunudur. Engellilerin içinde yaşadıkları fiziksel çevre, yaşadıkları fiziksel işlev bozuklukları/yetersizlikleri ve bunların yol açtığı sınırlamalar sebebiyle büyük önem taşımaktadır. Yaşama alanları tasarlanırken, bir toplum modeli ortaya koyarken, içinde yaşanılan fiziksel çevreyi, o toplumun içinde yer alan herkesi düşünerek tasarlamak gerekir. Yollar, kaldırımlar, kamu binaları, parklar ve bahçeler, okullar, içinde yaşanılan konutlar, ulaşım araçları ve bunun gibi daha birçok fiziksel

çevre unsuru, engellilerin topluma katılmasının önünde ciddi birer sorun teşkil etmektedir. Engeli nedeniyle hareket yeteneği sınırlanmış insanların bu ve benzeri sebeplerle yaşadıkları sıkıntılara böylece yenileri eklenmiş olmaktadır (Öztürk, Türkiye'de Engelli Gerçeği Raporu, 2012).

Engelliler mevzuatı tarandığında, engellilerin özellikle fiziksel erişim sorunlarını çözmeye yönelik yasal tedbirlerin diğer erişim sorunlarına göre daha ağırlıklı ele alındığı görülmüştür. Türkiye'de yapılanmış mevcut çevreler, hem engellileri engelli hale getirici, hem de engelli olmayanların hareketlerini kısıtlayıcı çeşitli engeller bulundurmaktadır. Hareket kısıtlılığı bulunanların bağımsız hareket etmeleri önündeki engeller, kişinin konutundan başlayarak ve dışarıya çıktığı ilk andan itibaren karşısına çıkmaktadır (Güce Kaymakamlığı, 2014- 2017).

2010 yılında yapılan "Özürlülerin Sorun ve Beklentileri Araştırması'na" göre engellilerin %66,9'u kaldırımlar, yaya yolları ve yaya geçitlerinin, %66,3'ü oturdukları binanın, %59,5'i dükkân, market, mağaza ve lokantaların, %58,4'ü kamu binalarının, %55,4'ü postane ve banka benzeri yerlerin engelli bireyin kullanımına uygun olmadığını belirtmiştir (TÜİK, Özürlülerin Sorun ve Beklentileri, 2010).

Ulaşılabilirliğin sağlanması açısından önemli olan bir diğer konu da, şehir içi ve şehirlerarası ulaşım araçlarının kullanımına ilişkin, araçların içinde, duraklarda ve uygun diğer yerlerde verilen bilgilendirme hizmetleri ile çevre düzenlemelerinin engelsiz hale getirilmesidir. 5378 sayılı Kanunun toplu taşımacılık hizmetlerinin ele alındığı geçici 3 üncü maddesinin uygulanmasıyla ilgili hususlara açıklık getirilmesini sağlamak amacıyla İçişleri Bakanlığı 24.04.2011 tarihinde Toplu Taşıma Hizmetleri Genelgesi'ni yayınlamıştır. Genelge 'de 2009 tarihinden sonra alınan şehir içi toplu taşıma araçlarının hareket engellilerin kullanımına uygun hale getirilmesini sağlayacak teknik uyarlamalar açıklanmış, 2009 tarihinden önce imal edilmiş araçların 2012'ye kadar engelliler için erişilebilir hale getirilmesi, şehir içi otobüs durak yerlerinin ulaşılabilir güzergâhta seçilmesi, otobüse biniş ve inişler için gerekli fiziksel koşulların sağlanması, toplu taşımaya ait bilgilendirme için gerekli sesli ve görsel donanımların eklenmesi talimatları yer almıştır. Genelge'nin en çarpıcı yanı, engelliler için ayrı otobüs, ayrı güzergâh gibi ayrımcılığa yol açan uygulamalardan kaçınılması uyarısıdır (İçişleri Bakanlığı, 2011).

6.4.2 Ayrımcılık

Engellilere yönelik ayrımcılıkla ilgili iki genelleştirme yapılabilir. Birincisi kamu otoritesi ve toplumda egemen olan "yardım ve acıma" tutumu dolaylı ya da doğrudan ayrımcılığın üstünü örtmektedir. İkincisi ise ayrımcı pratikler ve ayrımcılığın önlenmesi konusunda engelliler, engelli aileleri ve kamu görevlileri arasında farkındalık düzeyi düşüktür. Bu durum engellilere yönelik ayrımcılığın boyutlarını, görünür olmasını ve ayrımcılık vakalarının yargıya taşınmasını önlemektedir (Ayrımcılık İzleme Platformu, 2011).

Engellilere yönelik ayrımcılığın önlenmesi adına, engellilere yönelik iş imkânlarının oluşturulması ve böylelikle engelli bireylerin üretken hale getirilmesi gerekmektedir. Ancak engelli istihdamı konusunda özellikle özel sektörde sorunlar yaşandığı bilinmektedir. Bu bağlamda yapılacak olan yasal düzenlemelerin uygulanması, engellinin çalışmasına yönelik toplumdaki davranış değişikliğinin değiştirilmesi gerektiği, olması gereken bir gerçektir.

Eğitim ayrımcılığın önüne geçilmesi, alınması gereken en önemli önlemlerin başında gelir. Alınacak eğitim sayesinde bilinçlenme ve farkındalık artmış olacak ve toplumun bakış açısının değişmesine yön verilmiş olacaktır. Engellilere yönelik yapılan ayrımcılık konusunda toplum bilgilendirilmeli ve bu konu sürekli gündemde tutulmalıdır. Ayrımcılığı yaratan maddi koşulların olabildiğince ortadan kaldırılması ve doğal kabul edilebilecek farklılıklardan bir ayrımcılık türetilmemesi için, ayrımcılık karşıtı bir bilincin geliştirilmesi gerekir. Bu doğrultuda temel kabul, herkesin farklı ve herkesin eşit olduğuna olan inançtır (Diyarbakır Bağlar Belediyesi Engelliler Masası).

6.5 Çalışma ve İstihdam

Engellilerin sosyal yaşama adapte olabilmeleri için, bağımsız yaşamaya ve direkt olarak ekonomik güce sahip olmaya ihtiyaçları vardır. Engellilerin bağımsız olarak yaşamalarını sağlayacak ve toplumun bir parçası olduklarının farkındalığını yaratacak en büyük olgu istihdamdır. Çalışan ve üreten bir birey toplumda bütünleşme sıkıntısı yaşamayacak demektir.

“Engelliler açısından istihdama erişimde yaşanan ayrımcılığın yanı sıra mesleğine uygun işte çalışma, işinde yükselme, işyerinde makul düzenleme isteme, engeline uygun güvenli bir ortamda çalışma konularında da ihlaller yaşanmaktadır. Eğitilerek topluma kazandırılan engelli, özelde aile ekonomisine, genelde de ülke ekonomisine katkıda bulunur. Engellilere acımak yerine, başarıları için fırsat verilmesi, eğitimleri için öncelik yerine, eşit fırsat hakkı sağlanması ve daha da önemlisi güvenilmesi çok önemlidir. Engellilerin çalışma yaşamından uzak kalma nedenleri çeşitli ayrımcı davranış ve düzenlemelerle ilişkilidir. Bunlar arasında kötü muamele (sözel, psikolojik ya da fiziksel) gibi doğrudan ayrımcılık sayılabilecek davranışların yanı sıra, ücret ayrımcılığı, iş güvensizliği gibi daha dolaylı ayrımcılık türleri, ya da binalara erişme ve ulaşımdaki yetersizlikler de yer almaktadır.” (Özürlüler İdaresi Başkanlığı, 2010).

Engellilerin çalışma hakkı ilgili düzenlemeleri BMEHS’nin (BM Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme) 27. maddesinde, istihdam sürecinin bütün aşamalarında ayrımcılık yasağı ve tüm gerekli konularda engelli haklarının korunması şeklindedir. Türkiye’de engellilerin istihdama katılımı ile ilgili yapılan araştırmaların sonuçlarına göre engelli nüfusun %78,9’u çalışma hayatına dâhil olamamaktadır (Ayrımcılık İzleme Platformu, 2011).

Türkiye’de engellilerin istihdama katılımına ilişkin politikanın temel aracı kota uygulamasıdır. Bu uygulamaya göre, 50 veya daha fazla işçi çalıştıran özel sektör işyerlerinde %3, kamu işyerlerinde %4 oranında işçi ve kamu kurumlarının %3 oranında engelli memur çalıştırmaları gerekmektedir.

Zorunlu engelli istihdamı ile ilgili yasaları uygulama yetkisi İŞKUR’a aittir. İŞKUR 50 ya da daha fazla işçi çalıştıran işyerlerini tespit ederek bu işletmelerde zorunlu engelli istihdamını sağlamaya çalışmaktadır. Günümüzde birçok işletme engelli istihdamını belirli bir sayı içerisinde tutmaya çalışmakta, bazıları ise bu yükümlülüğü yerine getirmemektedir. (Öztürk, Türkiye'de Engelli Gerçeği Raporu, 2012).

7. ENGELLİLERİN NAZİLLİ İLÇESİNDEKİ DURUMLARI

Türkiye'de yaşayan engelli bireylerin ekonomik sosyal durumlarını ortaya koyan çalışmalara bakıldığında birçok sorunun ortaya çıktığı görülmektedir. Nazilli ilçesinde de bu durum farklı değildir. İlçede yaşayan engelli bireyler toplumun diğer kesimlerinin yararlandığı imkânlardan yararlanamayıp toplum içinde birçok alandan dışlanmış durumdadır. Birçok hizmete erişimde kurumsal ve ekonomik güçlükler ile karşılaşan engelliler, sosyal dışlanma, fiziksel çevre, istihdam, eğitim, rehabilitasyon ve sağlık hizmetleri alanlarında olmak üzere daha pek çok alanda sorunlar ile karşılaşmaktadır.

Çalışma kapsamında yürütülen saha analizleri ilçede konuttan, kamusal yaşam alanlarına ve ulaşım araçlarına kadar birçok çevresel unsurun, engellilerin gereksinimlerinin dikkate alınmadan tasarlanmış olduğunu ortaya koymuştur. Bina düzenlemeleri, mimari uygulamalar ve kent mekânlarının tasarımı engelli bireylerin hareket alanlarının kısıtlanmasına neden olmaktadır. İlçede bulunan bozuk yollar, kavşaklar, rampa olmayan yüksek ve dar kaldırımlar, rampa olmayan merdivenler, görme engelli bireyler için kaldırımların üzerinde olması gereken kabartmaların olmaması engellilerin hareket alanlarının daralmasına neden olmaktadır. Kamu hizmet alanlarındaki mimari yapının da engelliler için gerekli yapıya uygun olmaması, işlerini yapabilmeleri adına büyük sorun teşkil etmektedir. İlçede bulunan birçok kamu kurumunun mimari yapısı engelliler için uygun değildir.

Kent içi ulaşımda yaygın olarak kullanılan toplu taşıma araçları engellilerin kolayca inip binebilecekleri şekilde tasarlanmamış olup bu durum onlar için büyük bir sorun teşkil etmektedir. Engelliler düşünülerek tasarlanmayan yapılar, fiziksel çevre, istihdam, eğitim, sağlık ve rehabilitasyon hizmetleri gibi birçok alanda erişimin kısıtlanmasına neden olmakta ve engelli bireylerin toplumsal katılımına zarar vermektedir.

Türkiye genelinde olduğu gibi Nazilli'de de tiyatro ve sinemalar gibi sosyal alanlar engelli bireyler düşünülerek tasarlanmamış sonucunda da sosyokültürel alanlara erişim kısıtlanmıştır. Genellikle tekerlekli sandalyede oturan bireyler koltuk sıralarının kenarlarına ya da en arkaya yönlendirilmektedir.

İlçede bulunan kamu ve özel kurumlar yasal mevzuatın gerektirdiği sayıda engelli birey çalıştırmaktadır. Çalıştırılan engelli bireyler hafif engel türüne sahiptir. Ancak iş olanaklarının fazla olduğu Nazilli ilçesinde sağlıklı bireylere tanınan imkânların, engelli bireylere tanınmadığı görülmektedir. Engelli insanların istihdama katılımlarını engelleyen birçok etken arasında kurumların yasalara uymamaları da gelmektedir. Kurumların dışında, istihdam alanında bazı kişi ve grupların olumsuz tutum ve davranışları engelli bireyler önünde bir engel oluşturmaktadır.

İlçede bulunan eğitim kurumlarının mimari yapısının engelli bireylerin erişebileceği ve yararlanabileceği şekilde inşa edilmemiş olması ve kurumun içindeki araç gereçlerin engelliler düşünülerek tasarlanmamış olmasından dolayı sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bir okul dışında çoğu eğitim binasında tekerlekli sandalye kullanan bireyler için uygun

yapı oluşturulmamış olup asansör ve rampa bulunmamaktadır. İlçedeki mimari yapının yanı sıra ekonomik yoksunluktan dolayı engelli bireyler eğitim imkânlarından yararlanamamış ve fırsatları dâhilinde çalışmak durumunda kalmışlardır.

İlçede bulunan rehabilitasyon merkezlerinde, zihinsel, bedensel, sosyal ve ruhsal engelleri nedeniyle toplumsal yaşama tam anlamıyla katılamayan bireylerin, engelleri doğrultusunda kayıplarının giderilmesine ve toplum içinde bağımsız, bireysel olarak gerçekleştirebilecekleri beceriler edinmelerine yönelik çalışmalar yürütülmekte ve bunların sonucunda engelli bireylerin topluma kazandırılması amaçlanmaktadır.

Türkiye'de sağlık alanında engellilere yönelik, kurumsal ve ekonomik engeller mevcuttur. İlçede yaşayan engelli bireyler de ekonomik durumlarının düşük olması nedeni ile engel türlerine göre ihtiyaç duydukları araç gereçlerin temin edilmesinde sıkıntı yaşamaktadırlar. Öte yandan ilçede yaşayan engelli bireyler sağlık hizmetlerine ulaşım konusunda bir sıkıntı yaşamamaktadır. Yeni yerleşim yerine 2013 yılında geçmiş olan hastanenin ufak eksikliklerinin olmasına karşın hizmet binası engellilerin hareket sahalarının kısıtlanmaması esasına göre inşa edilmiştir. Ancak ilçede bulunan fizik tedavi merkezleri az sayıda ve yeterli düzeyde değildir.

Aile ve Sosyal Güvenlik Politikalar Bakanlığı Nazilli İlçe Müdürlüğünden alınan verilere göre Nazilli ilçesinde engelli evde bakım hizmetinden yararlanan kişi sayısı 1.390 olarak belirtilmiştir. Nazilli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığından alınan verilere göre ilçede yaşayan 18 yaş altı engelli bireylerin 1.221'i, 18 yaş üstü engelli bireylerin 146'sı engelli maaşı almaktadır. Çalışma ve İş Kurumu Nazilli Hizmet Merkezi'nden alınan bilgiler doğrultusunda Nazilli'de yaşayan engellilerin 237'si erkek, 69'u kadın olmak üzere toplamda 306 kişisi İŞKUR'a kayıtlı olarak iş aramaktadır. İŞKUR'a kayıtlı işsiz engelli sayısının ise 148 erkek, 44 kadın, toplamda 192 olduğu bildirilmiştir. Çalışma ve İş Kurumundan alınan bir diğer bilgi ise Nazilli'de bulunan özel sektör firmalarından 29'unun yasa gereği engelli çalıştırma zorunluluğu olduğudur. İŞKUR Hizmet Merkezinden alınan verilerde 29 firmada toplamda 174 engelli çalışan olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

8. NAZİLLİ İLÇESİNDEKİ ENGELLİ BİREYLERİN MEMNUNİYET ANKETİ ANALİZ SONUÇLARI

2014 Yılı Doğrudan Faaliyet Desteği Programı kapsamında, T.C. Güney Ege Kalkınma Ajansı tarafından finanse edilmiş olan "Nazilli'de Engellilerin Memnuniyet Analizi" projesi için yapılan anket çalışmasında görüşme yapılan kişilerin %77'si engellinin kendisi %8'i ise engellinin annesidir. Ankete engellinin kendisinin katılması engelli memnuniyetinin ölçülmesi için önemli bir değer oluşturmaktadır.

Grafik 1 Görüşme Yapılan Kişinin Engelliye Yakınlığı

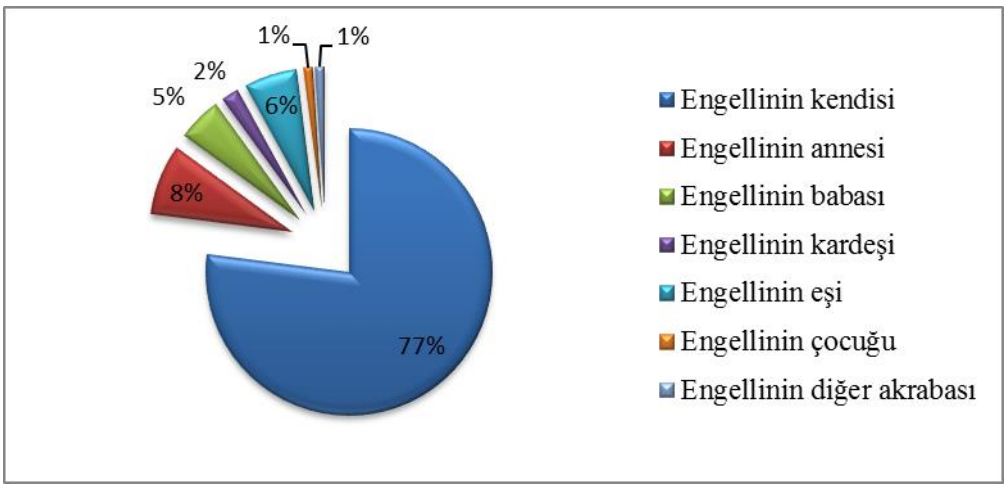

Nazilli'de Engellilerin Memnuniyet Analizi projesi kapsamında yapılan analiz çalışmasına katılan engellilerin %62'sini erkek %38'ini de kadınlar oluşturmaktadır. Örneklem seçimi, rasgele örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Yöneltilen sorular cinsiyet ayrımı gözetmediğinden oranların birbirine yakın olması çalışmanın cinsiyet ağırlığı için yeterlidir.

Grafik 2 Engellinin Cinsiyet Bilgileri

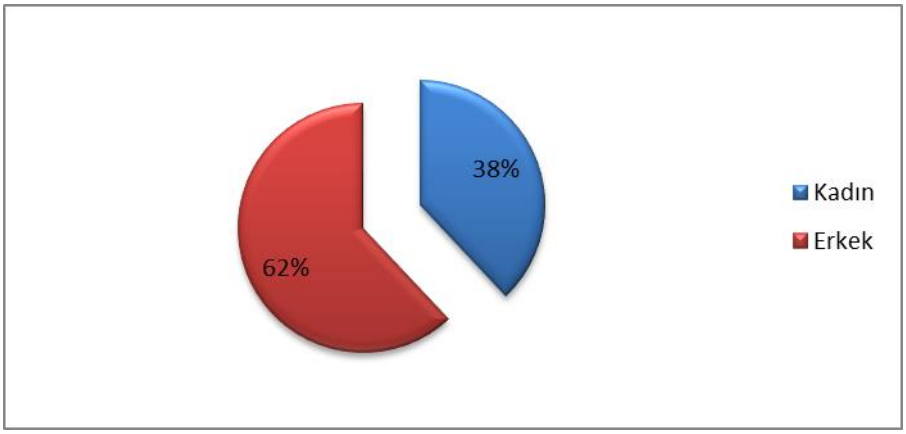

Araştırma kapsamında engelli kişilerin %36'sının 20-29 yaş aralığında, %25'inin ise 30-39 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir. Diğer yaş grupları ise ortalama olarak benzerlik gösterdiği belirlenmiştir. Anketin memnuniyet analizi olması sebebiyle her

yaş grubunun araştırmaya dâhil edilmesi, katılımcıların genelde genç ve orta yaş grubundan seçilmiş olması verimli bir analiz çalışması elde edilmesini sağlamıştır.

Grafik 3 Engellinin Yaşı

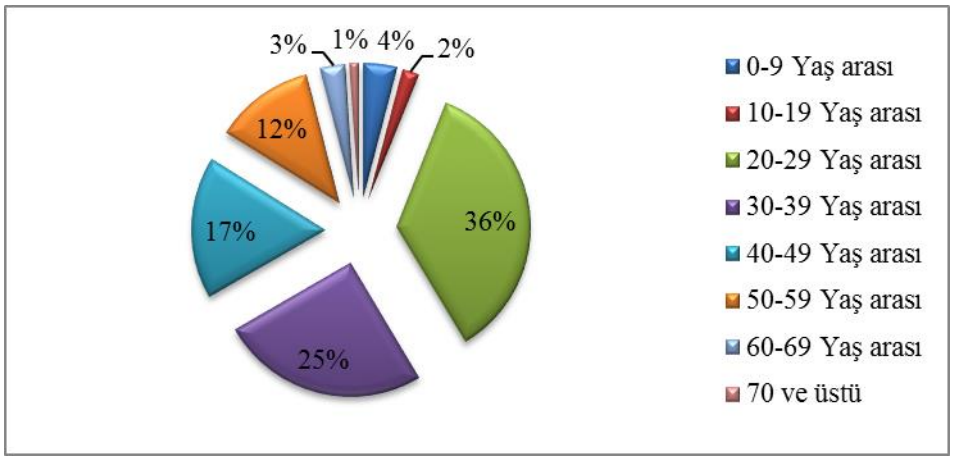

Anket analizine katılan engelli kişilerin medeni durumları incelendiğinde, %52'sinin bekâr %48'inin evli olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Yaş aralıklarına göre, evlilik dönemi olarak 20-29 yaş aralığında %35 oranında birey olduğu düşünüldüğünde engelli kişilerin sahip olduğu engel türü, evlilik konusunda büyük bir problem teşkil etmemektedir.

Grafik 4 Engellinin Medeni Durumu

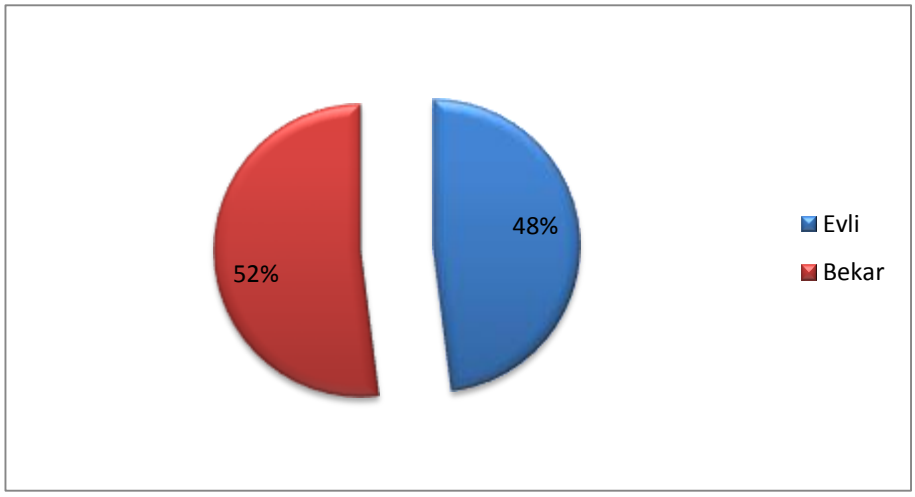

Araştırma kapsamında engellinin bakımından sorumlu kişi hakkında soru yöneltilmiş, %69'unun bakımından kendisinin sorumlu olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle engelli bireylerin, engel türlerinin kendi bakımlarını kısıtlayıcı nitelik taşımadığı belirlenmiştir. Bakıma ihtiyaç duyan engelli bireyler ise bu desteği %18 oranında annesinden aldığını beyan etmiştir.

Grafik 5 Engellinin Bakımından Sorumlu Kişi

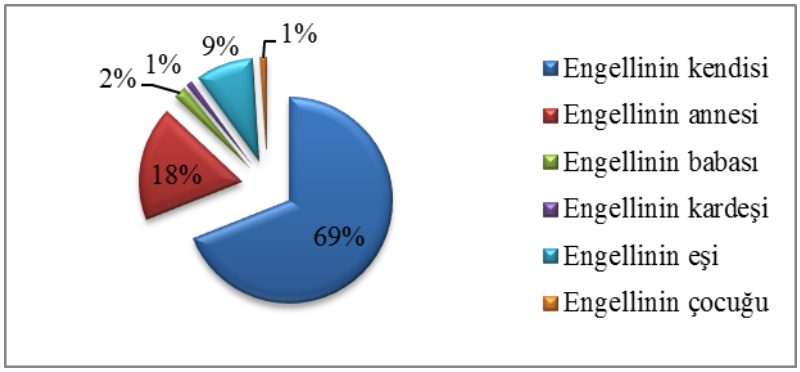

Analiz çalışmasına katılan engelli kişilerin %56'sının çalışmadığı belirlenmiştir. Bu duruma sebep olarak; mevcut engel durumlarının yarattığı dezavantajlar, analize katılan kişilerin genç nüfus aralığında yer alması ve bireylerin eğitimlerinin halen devam ediyor olması gösterilebilir.

Grafik 6 Engellinin Çalışma Durumu

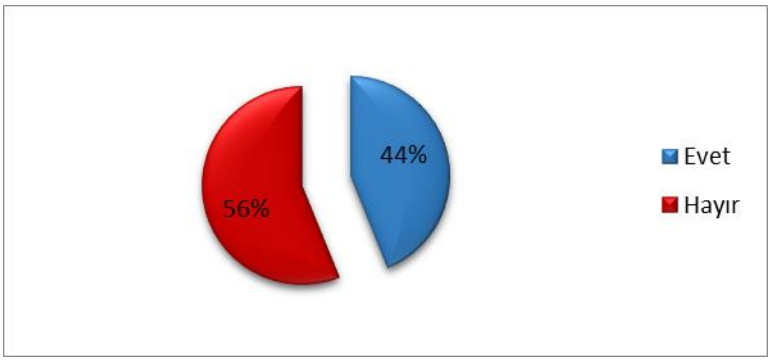

Araştırma kapsamında katılımcılara aylık gelirlerinin ne kadar olduğu sorusu sorulduğunda, %94'ünün bu soruya cevap verdiği ve cevap verenlerin %44'ünün 1.000 TL'den fazla geliri olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, çalışmaya katılan kişilerin %44'ünün asgari ücretten fazla gelire sahibi olduğunu göstermektedir. Diğer gelir sahibi olanların ise devlet desteklerinden yararlandığı tespit edilmiştir.

Grafik 7 Engellinin Gelir Durumu

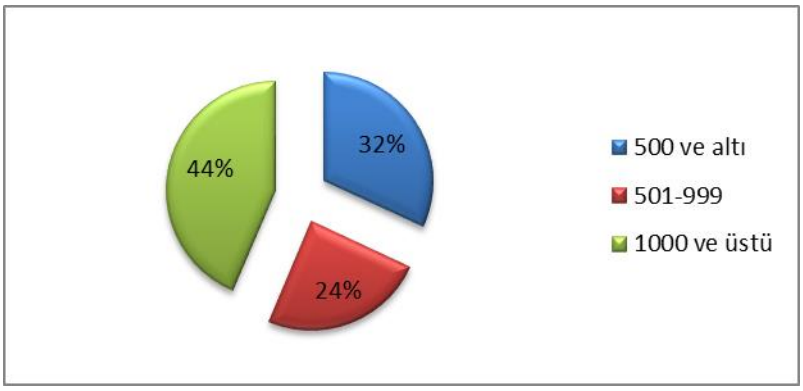

Analiz çalışmasına katılan bireylere, engellinin haneye sağladığı gelir kaynağına yönelik soru yöneltilmiştir. Soruya %85 oranında cevap alınmış, cevap verenlerden %33'ünün devlet desteği ile hanesine gelir sağladığını belirlenmiştir.

Grafik 8 Engellinin Haneye Sağladığı Gelir

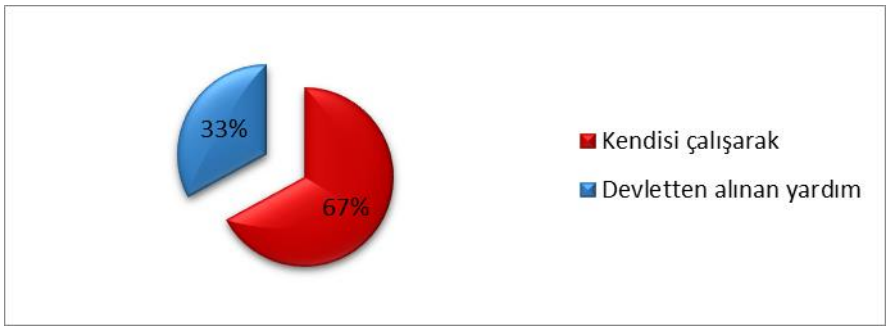

Anket analizine katılan ve çalıştığını beyan eden kişilerin %63'ünün memur, %23'ünün özel sektörde ücretli olarak çalıştığı belirlenmiştir. Analiz çalışmasına katılan %9 oranında engelinin ise girişimci olarak kendi hesabına çalıştığı tespit edilmiştir.

Grafik 9 Çalışan Engellilerin Çalıştığı Sektör

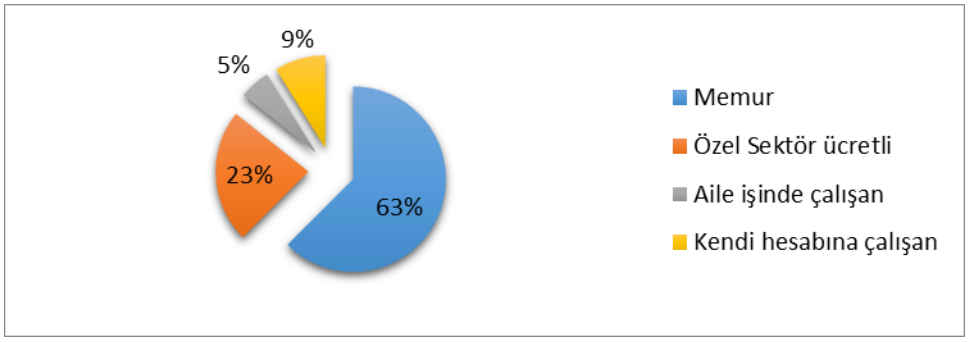

Analiz çalışmasına katılan engelli kişilerin %26'sının devlet desteği aldığı belirlenmiştir. Devlet desteği alanların ise %77'sini engelli aylığı aldığını beyan etmiştir.

Grafik 10 Devletten Aldığı Yardımlar

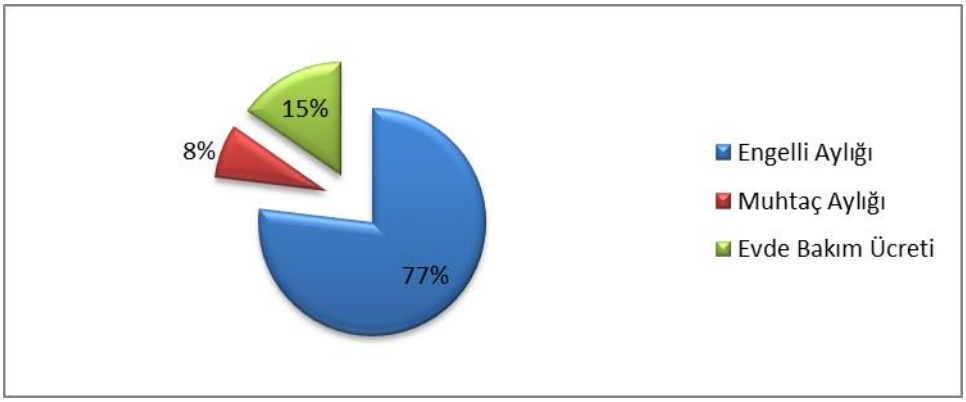

Anket çalışmasına katılan ve engelli aylığı yeterliliği konusunda görüş beyan eden, %20 oranında engelli bulunmaktadır. İlgili kişilerin %85'i engelli aylığını yeterli bulmadığını belirtmiştir.

Grafik 11 Desteklerin Yeterliliği

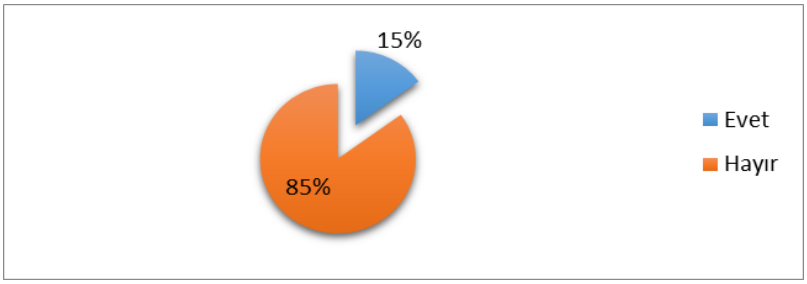

Ankete katılan engelli kişilere sosyal güvencelerinin mevcut durumu sorulduğunda, bu kişilerin %81'inin sosyal güvencesinin olduğu, %13'ünün yeşil kartı bulunduğu ve %6'sının sosyal güvencesi olmadığı tespit edilmiştir.

Grafik 12 Engellinin Sosyal Güvencesi

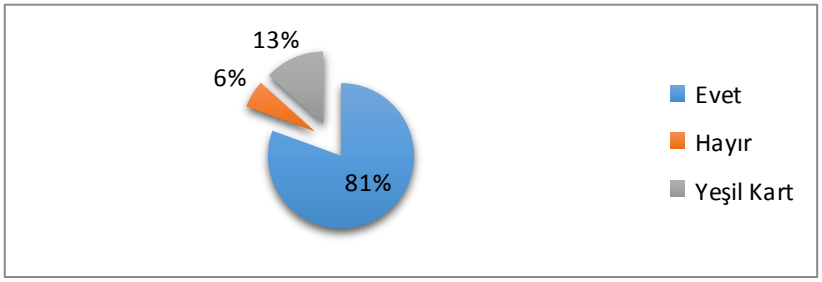

Ankete katılan engelli kişilerin eğitim durumlarına yönelik soru sorulmuştur. Analiz sonucunda %10'unun okuma yazmasının olmadığı, %33'ünün ilkokul mezunu olduğu ve %14'ünün üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir. Eğitim bazında düşünüldüğünde engelli bireylerin sahip olduğu engel, eğitim hizmetinde kısıtlamalara yol açtığı ve bu yüzden eğitim durumlarının düşük olduğu düşünülebilir.

Grafik 13 Engellinin Eğitim Durumu

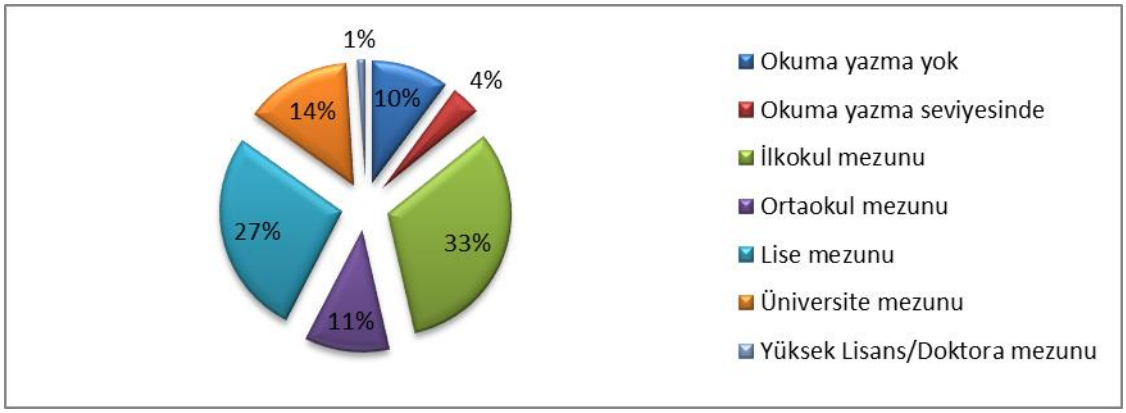

Anket çalışmasına katılan 100 kişiye engel türünün ne olduğuna dair soru yöneltilmiş, %97'si soruya yanıt vermiştir. Cevap veren kişilerin %63'ünün bedensel engele sahip olduğu belirlenirken, bunu %13,4 oranı ile Zihinsel ve Süreğen Hastalık türleri takip etmektedir. Bedensel engelli olma durumu kişilerin eğitim durumunu etkileyen unsur olarak görülebilir.

Grafik 14 Engellinin Engel Türü

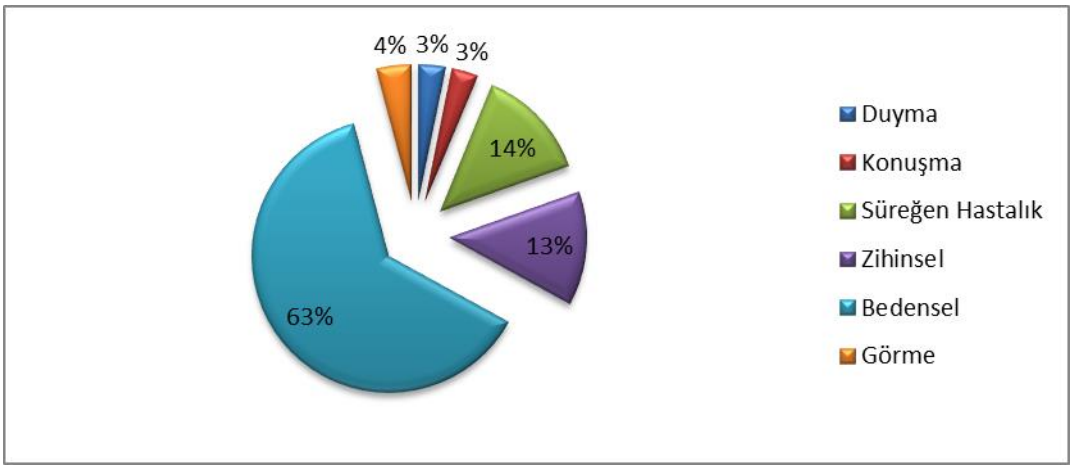

Ankete katılan engelli kişilerin engel durumlarının dereceleri sorulmuş ve bu kişilerin %52'sinin 3. derece engele sahip oldukları belirlenmiştir. %18'inin ise 1. derece engelli oldukları tespit edilmiştir. Kişilerin çalışmama ve eğitim durumları düşünüldüğünde bunun engel oranı ile ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Grafik 15 Engellinin Engel Oranı

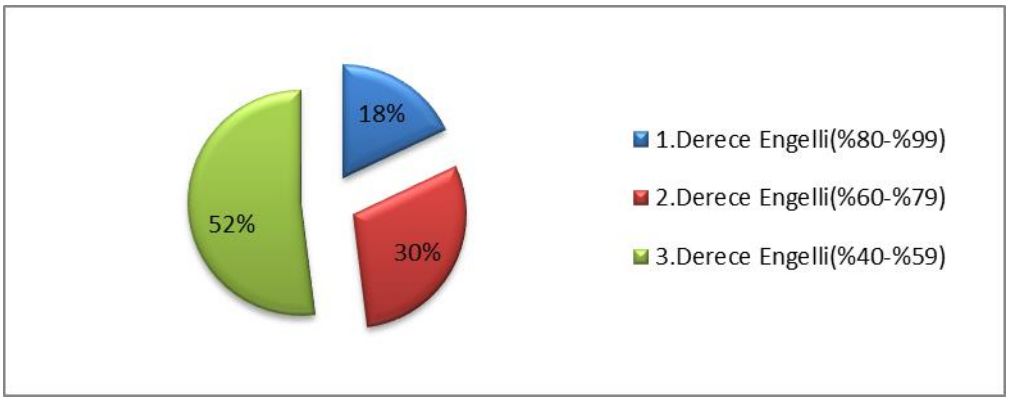

Ankete katılan engellilere, ailede kaç kişinin yaşadığı sorulmuştur. %30'unun 3 kişilik, %26'sının ise 4 kişilik çekirdek aile şeklinde yaşadıkları tespit edilmiştir. Analiz sonucunda engelli kişilerin aile yapılarının, kalabalık aile yapısı olmadığı gözlenmiştir.

Grafik 16 Engellinin Hanesinde Yaşayan Kişi Sayısı

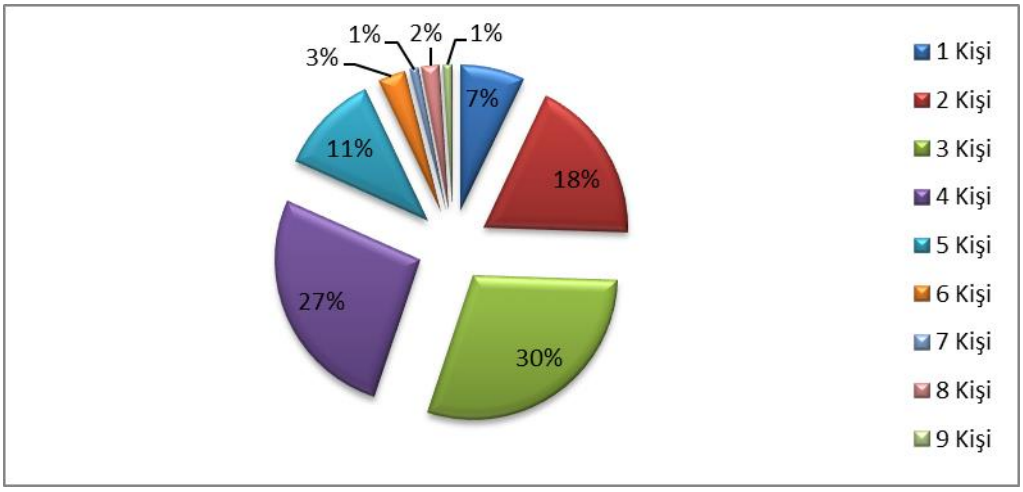

Ankete katılan 100 kişiye hanesinde kaç engelli yaşadığı sorusu sorulmuştur. %96'sı soruya cevap vermiş, cevap veren kişilerin %73'sinin ailesinde 1 tane engelli olduğu %20'sinin ise engelli sayısının 2 olduğu belirlenmiştir.

Grafik 17 Hanedeki Engelli Sayısı

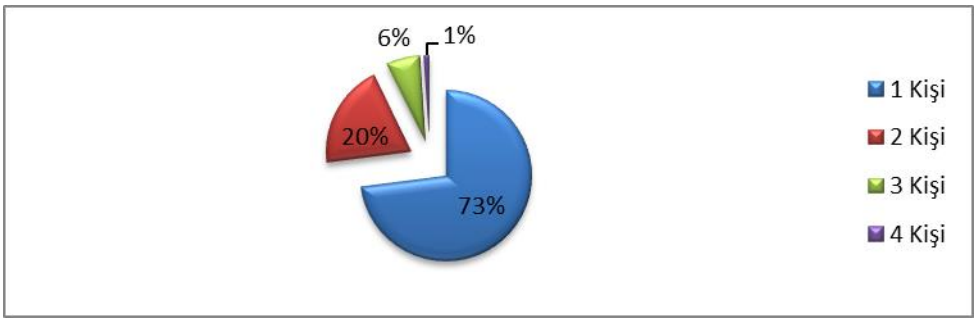

Ankete katılan kişilerin hane gelirleri incelendiğinde, %47'sinin gelirinin 1000TL üstü(aylık) olduğu, %31'inin ise 500 ile 1000 arasında gelir elde ettiği belirlenmiştir.

Grafik 18 Hanenin Gelir Durumu

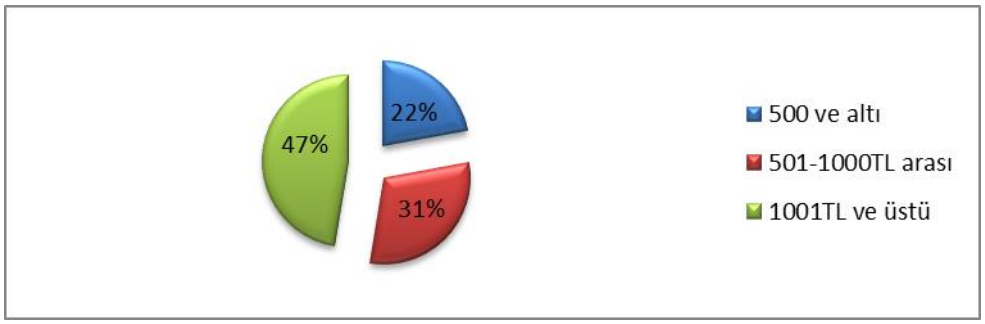

Anket kapsamında katılımcılara sağlık hizmetlerine erişimde zorluk yaşayıp yaşamadıkları sorusu sorulmuştur. %60'nın erişim sıkıntısı yaşamadığı, %40'ının ise yaşadığı görülmektedir. Erişim sorunu yaşayan engelli kişilerin engel derecesine göre veya engel türüne göre değişim gösterdiği belirlenmiştir.

Grafik 19 Sağlık Hizmetlerine Erişim Durumu

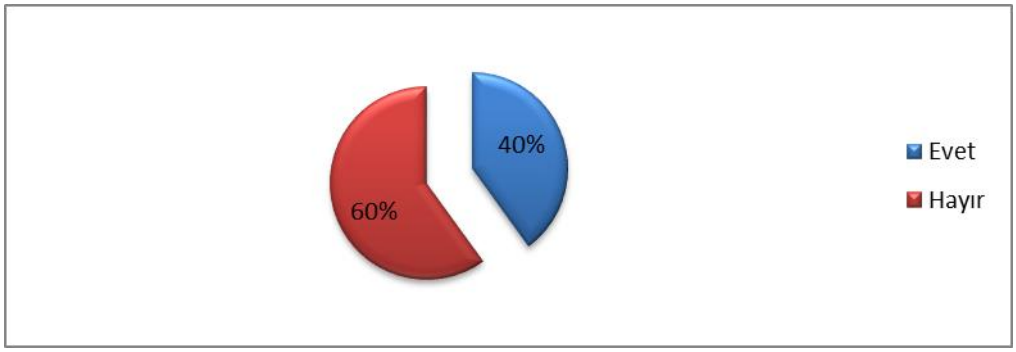

Ankete katılan kişilerin yararlandıkları sağlık hizmetlerinin kalitesinden memnun olup olmadıkları soruduğunda, kişilerin %57'sinin hizmet kalitesinden memnun olduğu belirlenmiştir.

Grafik 20 Sağlık Hizmetlerinin Kalitesi

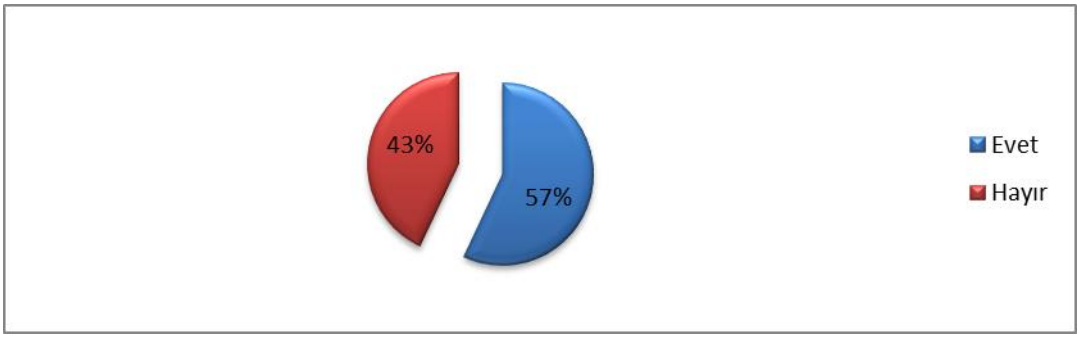

Ankete katılan kişilere sağlık kurumlarında personel- hasta ilişkisi hakkında görüşleri sorulduğunda engelli kişilerin, %59'nun personel-hasta ilişkisinde sıkıntı yaşamadığı belirlenmiştir.

Grafik 21 Personel-Hasta İlişkisi Durumu

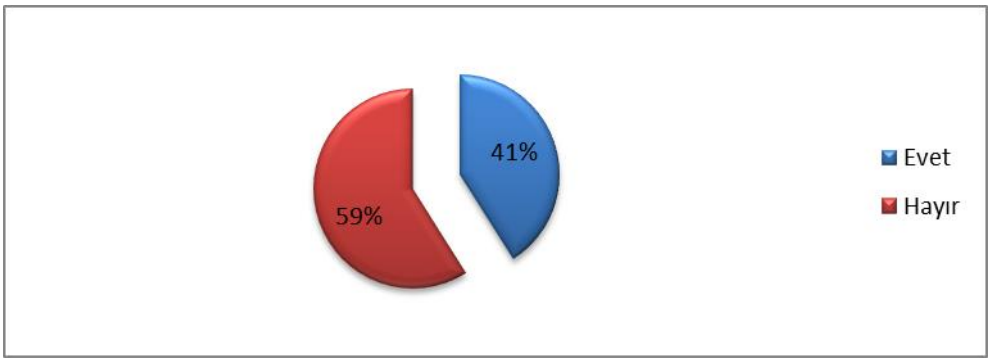

Ankete katılan kişilere hastanelerin acil hizmetlerinden yararlanırken sorun yaşayıp yaşamadıkları konusunda görüşleri sorulmuş ve %77'sinin acil servis hizmetlerinde bir sorun yaşamadıkları tespit edilmiştir.

Grafik 22 Acil Hizmetlerinden Yararlanma Durumu

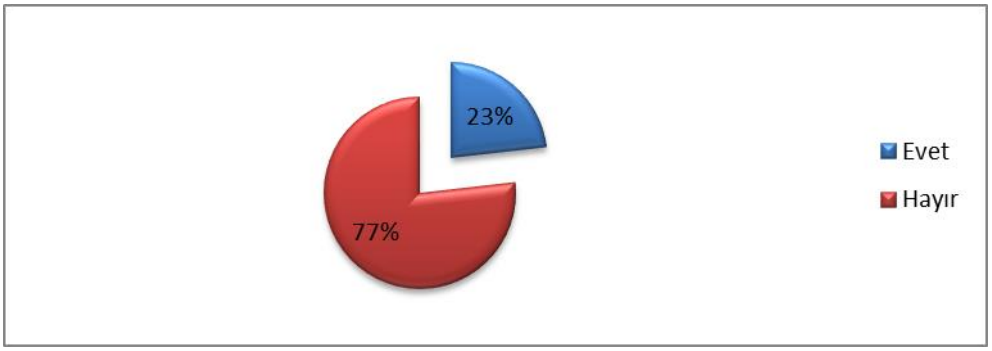

Ankete katılan kişilere tedavi, araç- gereç ve ilaçlarına erişimleri konusunda bir zorluk yaşayıp yaşamadıkları sorulmuş ve engelli kişilerin %77'sinin erişim konusunda sıkıntı yaşamadığı belirlenmiştir.

Grafik 23 Tedavi, Araç-Gereç ve İlaçlarına Erişim Durumu

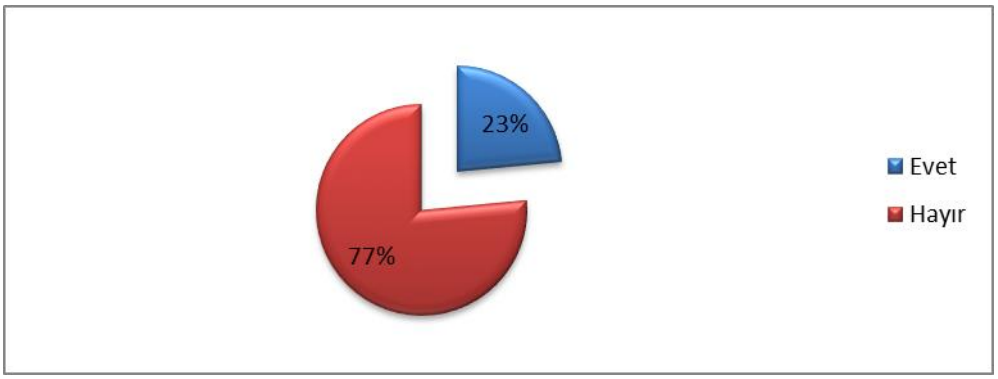

Çalışmaya katılan engelli kişilere şehir içi toplu taşıma hizmetlerinden memnuniyetleri hakkında görüşleri alınmış ve bu kişilerin, %81'i bu toplu taşıma hizmetlerinden memnun olmadığını dile getirmiştir. Engel durumlarına uygun olmayan yapıya sahip ulaşım hizmetlerinin bu cevapların verilmesinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 24 Toplu Taşıma Hizmetlerinden Yararlanma Durumu

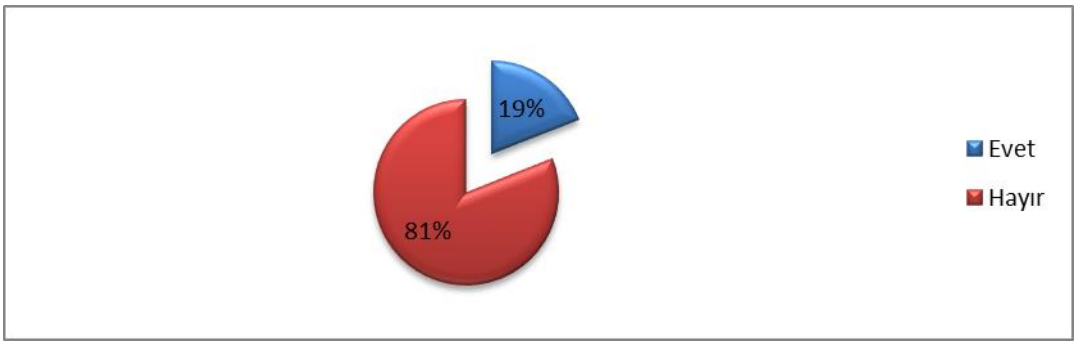

Ankete katılan engelli kişilere toplu taşıma araçlarının fiziki yapısının kendileri için uygun olup olmadığı sorusu sorulmuştur. Neticede %98'i bu toplu taşıma araçlarının fiziki yapısının engelliler için uygun olmadığını dile getirmiştir.

Grafik 25 Toplu Taşıma Araçlarının Fiziki Yapısının Uygunluğu

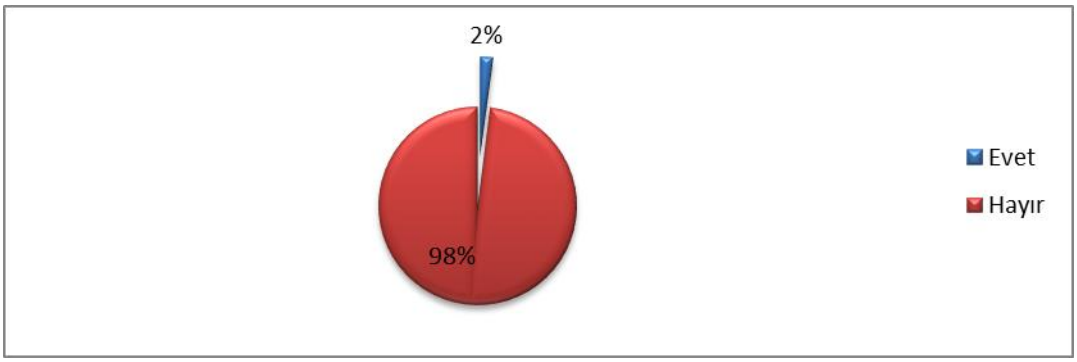

Katılımcılardan toplu taşıma araçlarında engelliler için yeterli donanımın varlığı hakkında görüş alınmış ve bu kişilerin, %98'i toplu taşıma araçlarında engelliler için yeterli donanımın olmadığını belirtmiştir.

Grafik 26 Toplu Taşıma Araçlarındaki Donanımın Yeterliliği

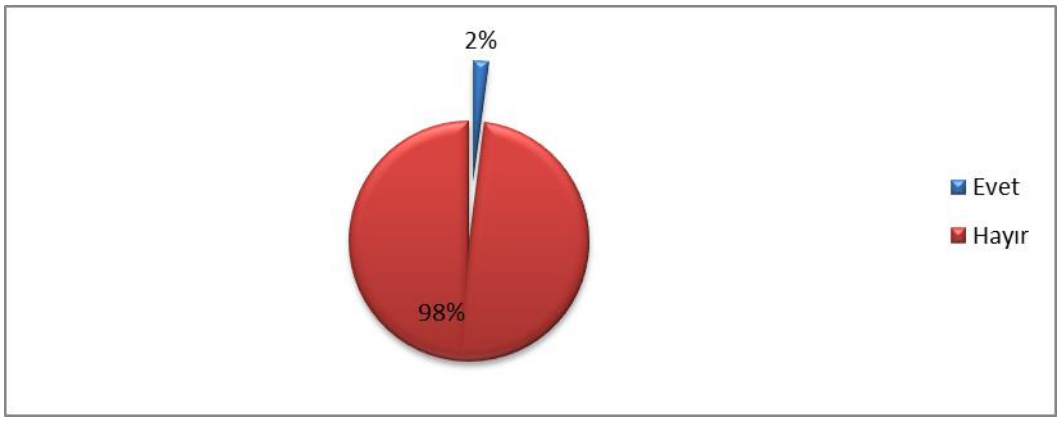

Katılımcılara toplu taşıma araçlarında engelliler için yeterli koltuk sayısı olup olmadığı ile ilgili soru sorulmuş ve bu kişilerin, %98'i engelliler için yeterli koltuk sayısı olmadığını dile getirmiştir.

Grafik 27 Toplu Taşıma Araçlarındaki Engelli Koltuklarının Yeterliliği

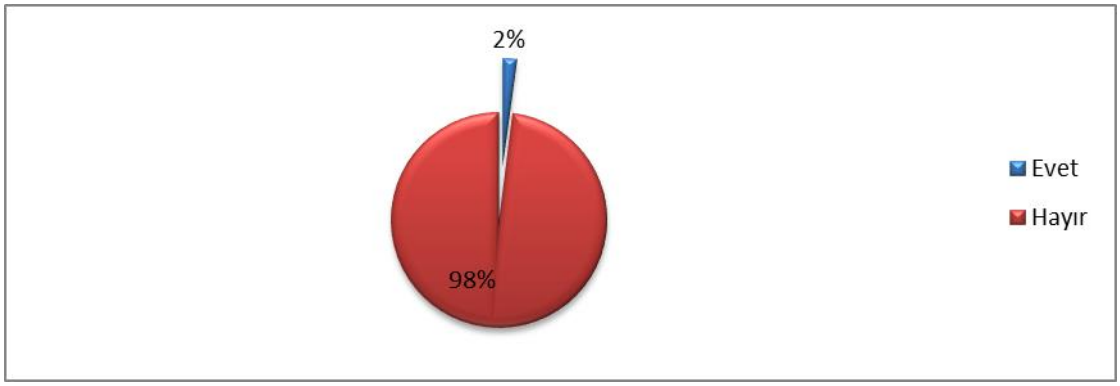

Çalışma kapsamında otobüs duraklarının engelliler için uygun yapıda olup olmağı araştırılmıştır. Analiz sonucunda %98 oranında durakların engelliler için uygun yapıda olmadığı tespit edilmiştir.

Grafik 28 Otobüs Duraklarının Engelli Yapısına Uygunluğu

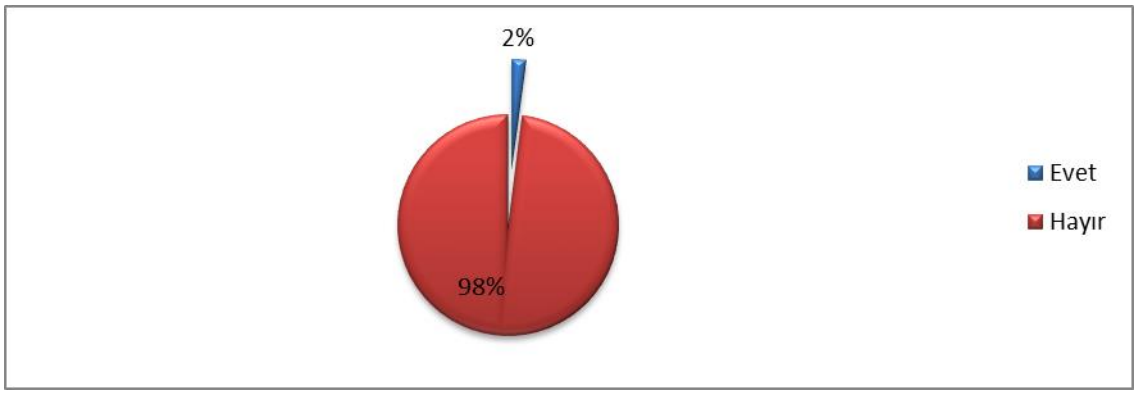

Anket çalışmasına katılan engellilerin ulaşım hizmetinden yararlanırken görevli personelle ilişkisinde bir sorun yaşanıp yaşanmadığı sorulmuş ve %55'inin sorun yaşadığı ortaya çıkmıştır.

Grafik 29 Görevli Personel- Engelli Yolcu İlişkisi

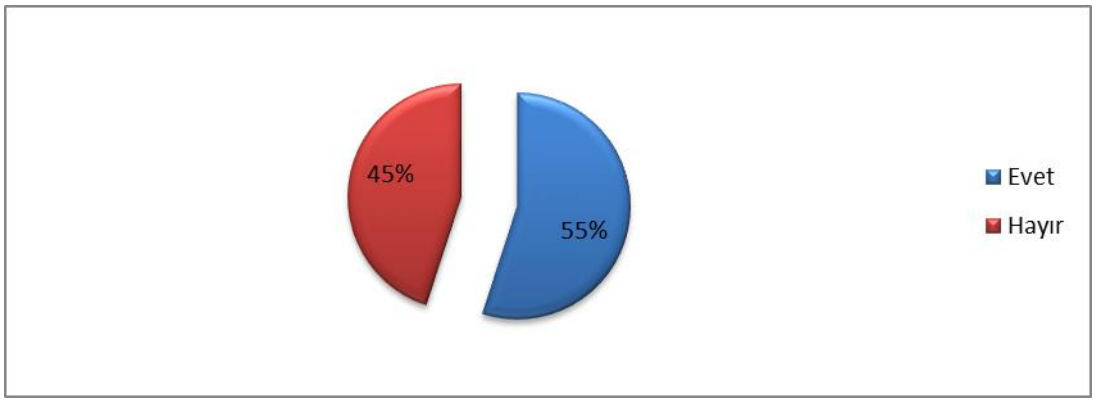

Ankete katılan engelli kişilere yolların fiziki yapısının erişimlerine engel olup olmadığı noktasında görüşleri sorulmuştur. İlgili kişilerin %69'u yolların fiziki yapısının kendileri için sorun teşkil ettiğini ifade etmiştir.

Grafik 30 Yolların Fiziki Yapısının Erişime Etkisi

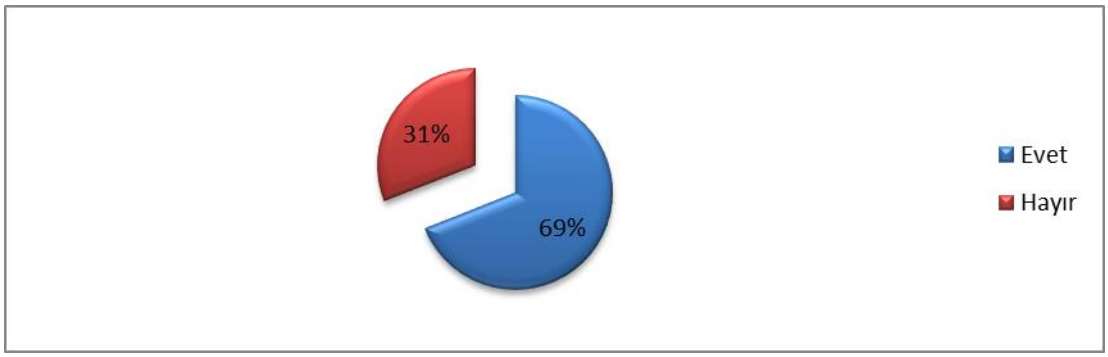

Anket kapsamında kaldırımların fiziksel yapısının engelliler için uygun yapıda olup olmadığı araştırılmıştır. %86 oranında katılımcı kaldırımların kendileri için uygun olmadığını belirtmiştir.

Grafik 31 Kaldırımların Fiziki Yapısının Engelliler İçin Uygunluğu

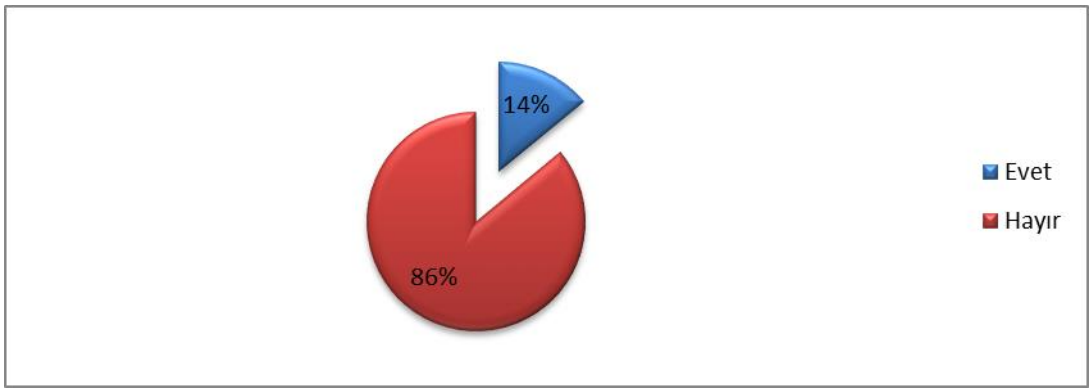

Ankete katılan kişilere karşıdan karşıya geçişlerde engelli bireylere yönelik güvenlik yapılanması olup olmadığı sorusu yöneltilmiş ve %88'inin karşından karşıya geçerken güvenlik sorunu yaşadığı belirlenmiştir.

Grafik 32 Karşıdan Karşıya Geçişlerde Engellilere Uygun Güvenlik Yapılarının Varlığı

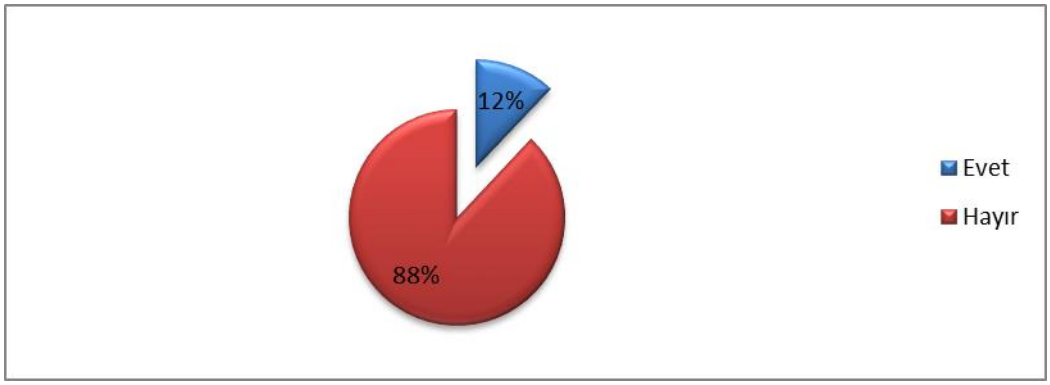

Katılımcılara aktif araç kullanıp kullanmadıkları hakkındaki mevcut durumları sorulmuştur. Engelli kişilerin %75'inin aktif olarak araç kullanmadığı belirlenmiştir. Bu oranın yüksek olmasına, engel durumlarının araç kullanmaya müsait olmaması veya engellilerinin bir kısmının ehliyet sahibi olmamaları neden olarak gösterilebilir.

Grafik 33 Engellinin Aktif Araç Kullanma Durumu

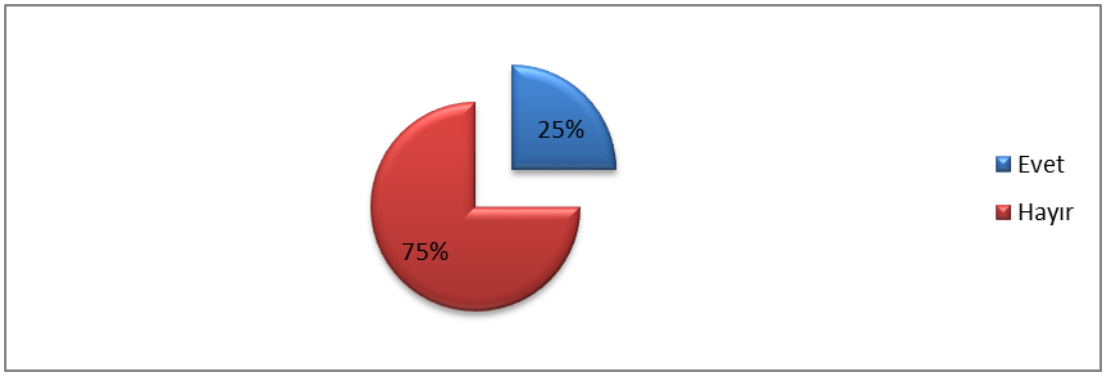

Ankete katılan ve aktif olarak araç kullanan engellilerin otopark sorunu yaşayıp yaşamadıkları sorusu sorulmuş, %52'sinin otopark sorunu yaşamadığını dile getirilmiştir.

Grafik 34 Aktif Araç Kullananların Otopark Sorunu

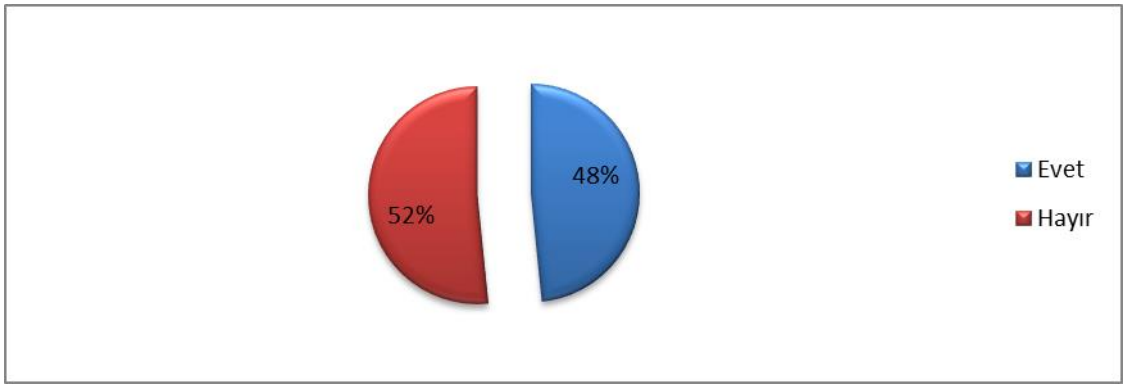

Ankete katılan ve aktif olarak araç kullanan engelli bireylerin, kendilerine özel olarak tahsis edilmiş bir otopark olup olmadığı sorulduğunda, bu kişilerin %52'sinin kendilerine tahsis edilen bir otopark alanı olduğu belirlenmiştir.

Grafik 35 İlçedeki Otoparklarda Engellilere Tahsis Edilmiş Alanın Varlığı

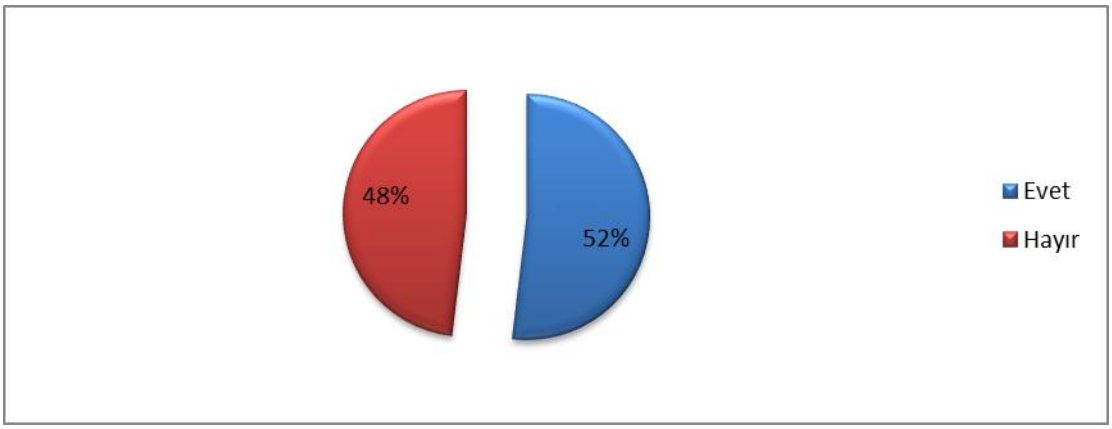

Ankete katılan engelli kişilere Nazilli ilçesinde bir güvenlik sorunu olup olmadığı hakkındaki görüşleri sorulduğunda, bu kişilerden %56'sı ilçeyi güvenli bulduğunu, %44'ü ise güvenli bulmadığını belirtmiştir.

Grafik 36 İlçedeki Güvenlik Durumu

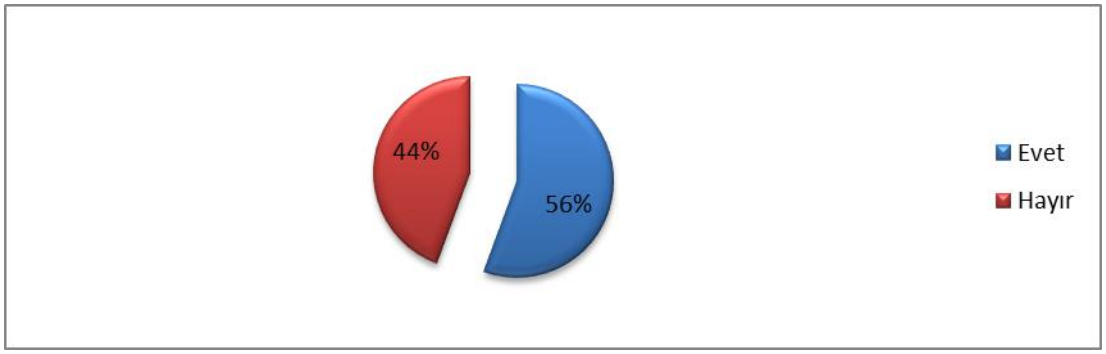

Ankete katılan engelli kişilere trafik akışının ilçede kendi güvenlikleri açısından tehdit oluşturup oluşturmadığı hakkında görüşleri sorulduğunda, bu kişilerin %85'i ilçedeki trafik akışının güvenlik sorunu olarak kendilerini tehdit ettiği belirtmiştir.

Grafik 37 İlçedeki Trafik Akışının Engelli İçin Tehdit Durumu

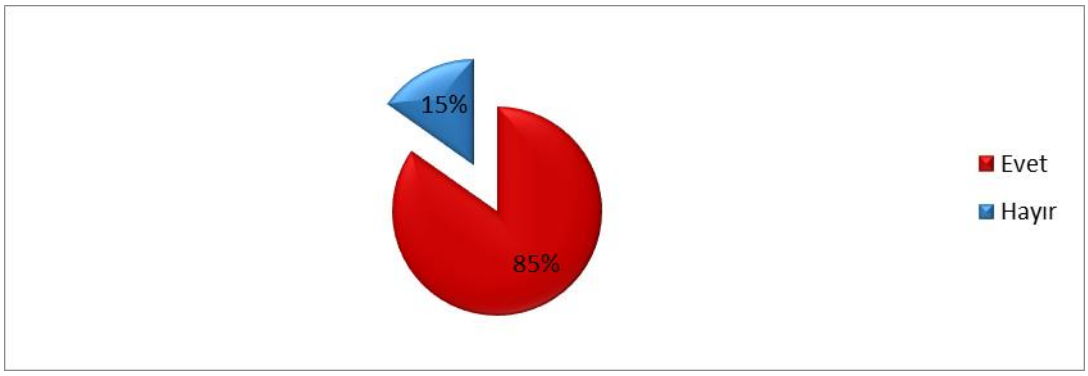

Ankete katılan kişilere engellilik derecesi ve türünden ötürü çalışamaz durumda olup olmadıkları hakkında soru yöneltilmiştir. Katılımcıların %56'sı, sahip olduğu engelin türü ve derecesinin çalışmaya engel olmadığını belirtmiştir.

Grafik 38 Engellinin Engel Oranı ve Türünden Ötürü Çalışamama Durumu

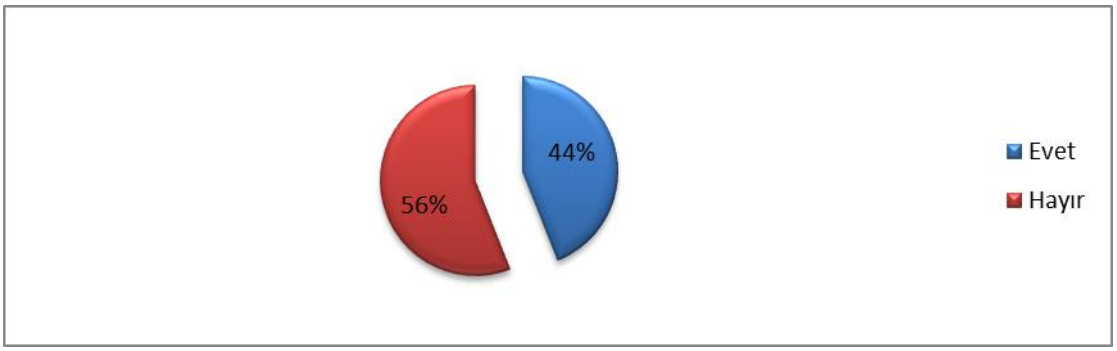

Ankete katılan ve iş sahibi olmayan engelli kişilere iş arayıp aramadıkları sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların %69'unun iş aramadıkları belirlenmiştir. İş aramama durumlarının yaş veya engel durumlarıyla ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Grafik 39 Çalışmayan Engellilerin İş Arama Durumu

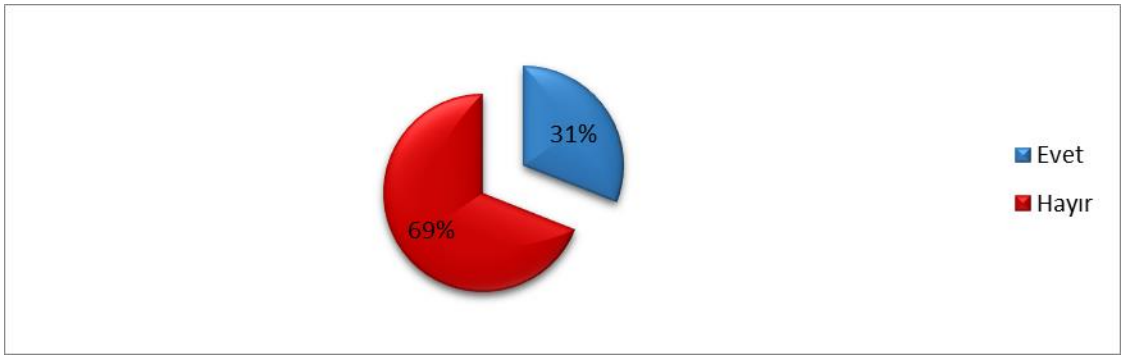

Ankete katılan engelli kişilere iş ararken sorun yaşayıp yaşamadıkları hakkında görüşleri sorulmuş, bu kişilerin %71'inin sorun yaşadığını belirtmiştir.

Grafik 40 İş Ararken Sorunla Karşılaşma Durumu

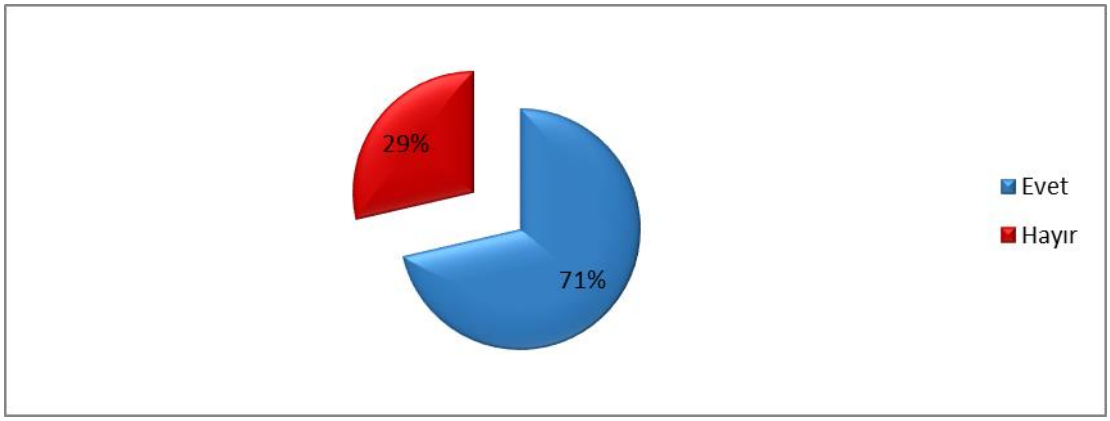

Ankete katılan engelli kişilere ilçede engellerine uygun istihdam olanaklarına ulaşabilmeleri hakkında görüşleri sorulmuştur. Cevap verenlerin %84,4'ü erişim konusunda sıkıntı yaşamadığını dile getirmiştir.

Grafik 41 Engellinin Engeline Uygun İstihdam Olanaklarına Erişimi

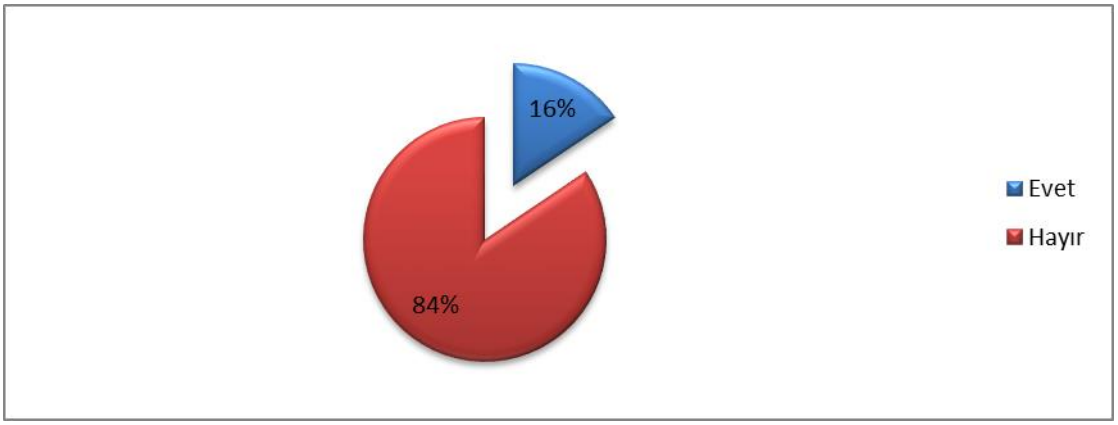

Ankete katılan engelli kişilerin istihdam konusunda yapılan çalışmaların yeterli olup olmadığı sorusu sorulmuştur. İlgili soruya cevap veren 44 kişinin tamamı yapılan çalışmaları yeterli bulmadığını beyan etmiştir.

Grafik 42 Engelli İstihdamına Yönelik Yeterlilik Durumu

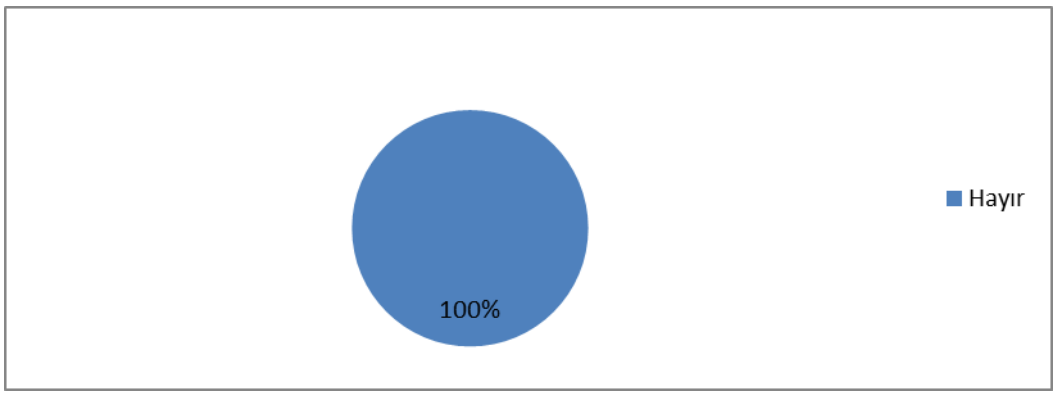

Ankete katılan ve çalıştığını bildiren engelli kişilerin iş ararken herhangi bir sorunla karşılaşıp karşılaşmadıkları sorulduğunda, çalışan engellilerin %71'inin sorun yaşadığı ortaya çıkmıştır.

Grafik 43 Çalışan Engellinin İş Ararken Sorunla Karşılaşma Durumu

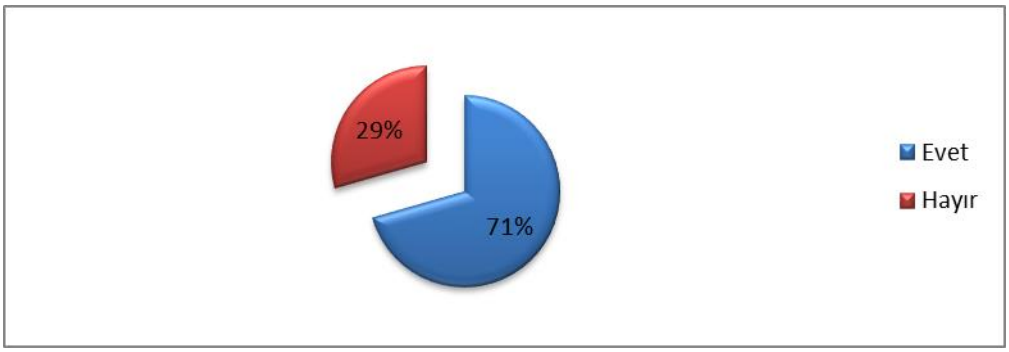

Çalıştığını bildiren engelli kişilerin iş ortamlarının kendilerine uygun yapıda olup olmadıkları hakkında görüşleri sorulduğunda, çalışan bu kişilerin %72'sinin ortamlarının kendilerine uygun olduğunu dile getirmiştir.

Grafik 44 Çalışan Engellilerin İş Ortamlarının Kendilerine Uygunluğu

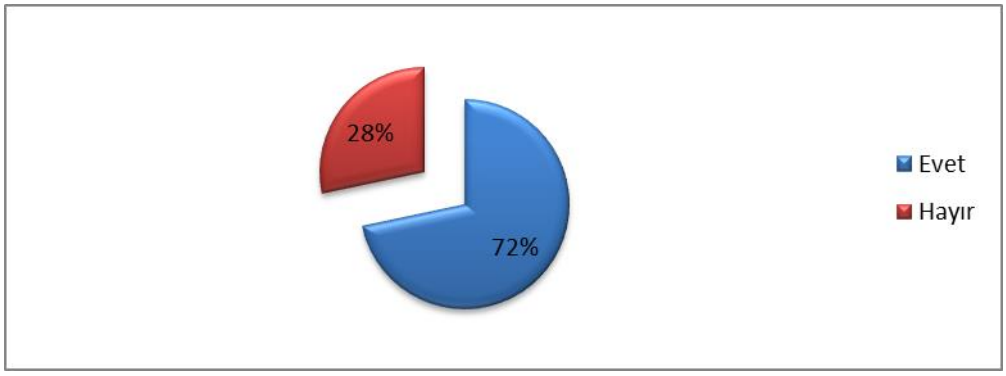

Ankete katılan engelli kişilere eğitim durumları hakkında mevcut halleri sorulmuş ve bu kişilerin %74'ünün eğitime devam etmediği belirlenmiştir. Bu durum ankete katılan engelli kişilerin yaş aralıkları ve bitirmiş oldukları eğitim durumlarıyla ilişkilidir.

Grafik 45 Engellinin Eğitime Devam Etme Durumu

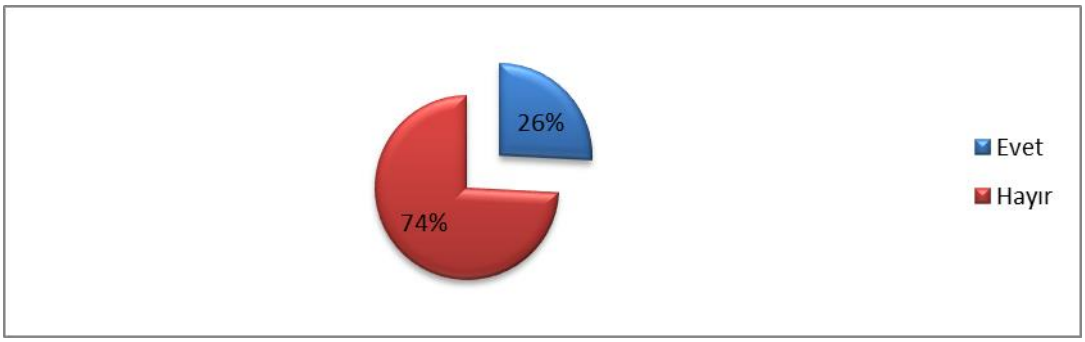

Ankete katılan kişilere eğitim aldıkları yerlere ilişkin soru sorulduğunda, bu kişilerin %54'ünün özel bir kurumda eğitim aldığı tespit edilmiştir. Katılımcıların %46'sının ise eğitimlerini herhangi bir eğitim kurumunda aldığı belirtilmiştir.

Grafik 46 Engellinin Hangi Kurumda Eğitim Aldığı

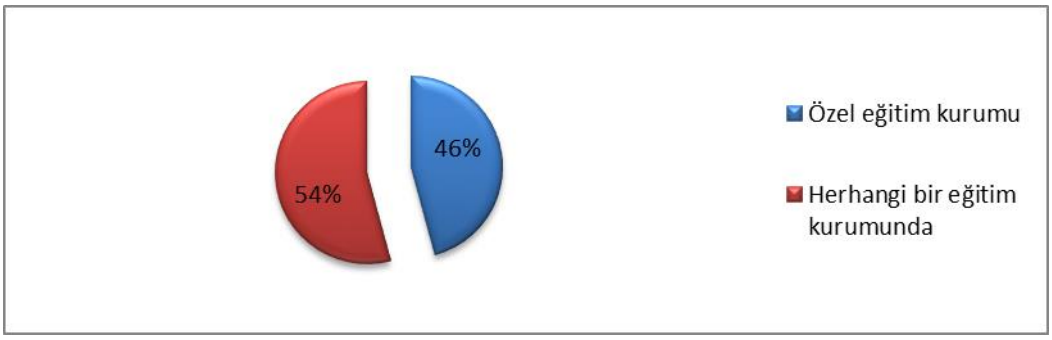

Ankete katılan ve eğitim almaya devam eden engelli kişilere eğitim aldıkları kurumda sıraların yapısının uygunluğu hakkında görüşleri sorulduğunda, ankete katılan ve eğitim almaya devam eden kişilerin %65'i okul sıralarının kendileri için uygun yapıda olduğu görüşünü bildirmiştir.

Grafik 47 Eğitim Alan Engellilerin Okul Sıralarının Uygunluğu

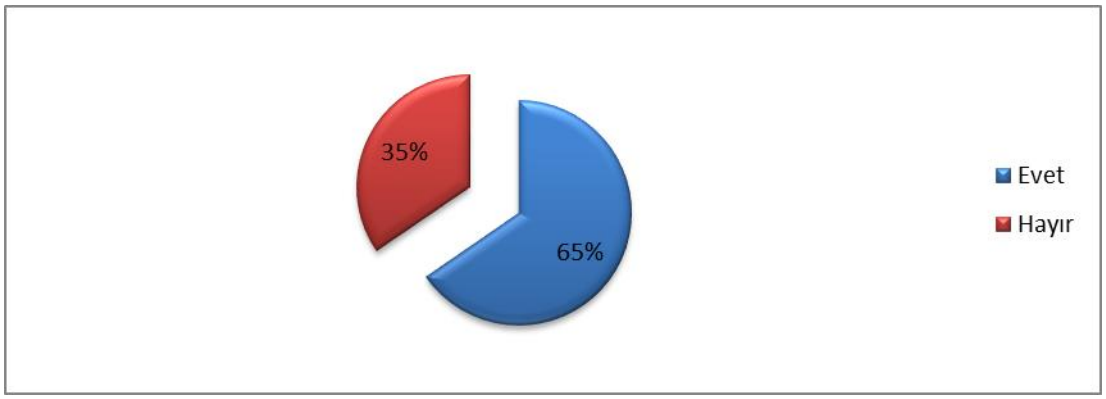

Anket kapsamında eğitim almaya devam eden engelli kişilere, eğitim gördükleri yerde asansör olup olmadığı hakkında soru sorulduğunda, katılımcıların eğitim aldıkları kurumların %54'ünde asansör olduğu belirlenmiştir.

Grafik 48 Eğitim Kurumunda Asansörün Varlığı

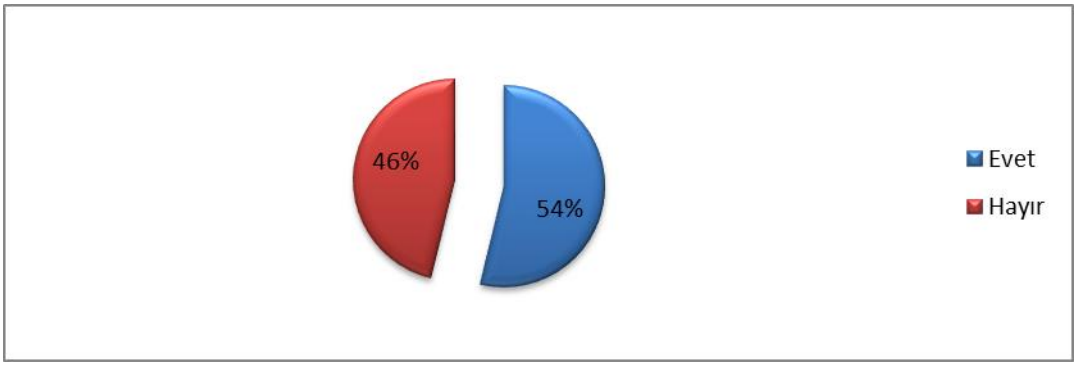

Anket kapsamında katılımcılara engelli bireylerin akranları gibi eğitimin bütün olanaklarından faydalanıp faydalanmadıkları durumu araştırılmıştır. Neticede ankete katılan bu kişilerin %87'si akranları gibi eğitim olanaklarından yararlanamadıklarını ifade etmişti.

Grafik 49 Engellinin Akranları Gibi Eğitim Olanaklarından Faydalanma Durumu

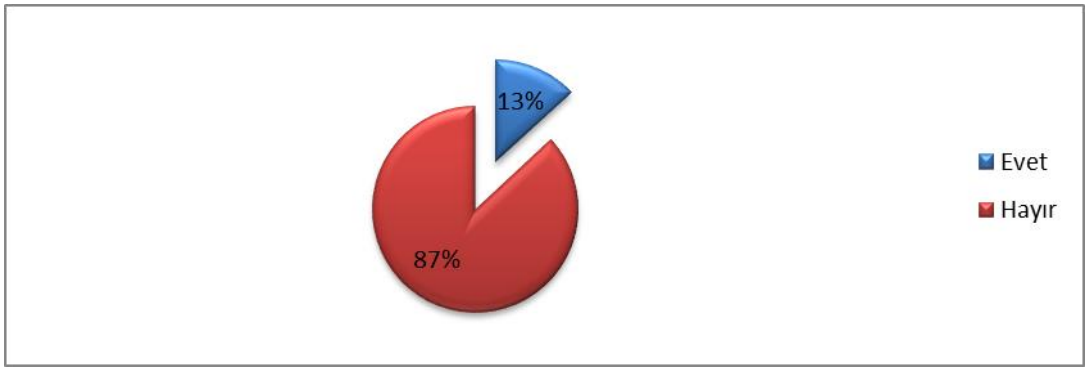

Ankete katılan engelli kişilere mesleki eğitim alma konusunda sıkıntı yaşayıp yaşamadıkları hakkında görüşleri sorulduğunda, bu kişilerin %63'ü bu konuda sıkıntı yaşamadığını belirtmiştir.

Grafik 50 Mesleki Eğitim Alma

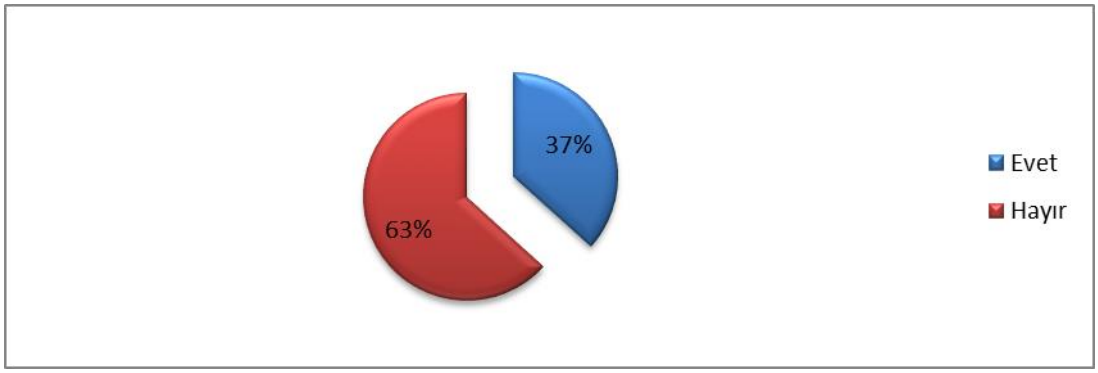

Ankete katılan engelli kişilerin daha önce mesleki eğitim alma durumları araştırılmış, %95'i ilgili soruyu yanıtlamıştır. Bu kişilerin %68'inin daha önce bir mesleki eğitim almadığı belirlenmiştir.

Grafik 51 Daha Önce Mesleki Eğitim Alan Engelliler

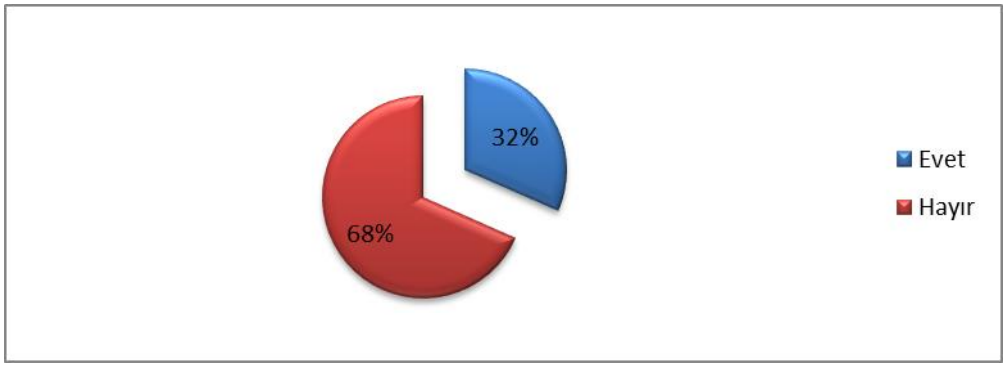

Ankete katılan ve daha önce mesleki eğitim alan kişilerden, alınan eğitimlerin yeterli ve yararlı olup olmadıkları hakkında görüşleri sorulmuştur. Cevap veren kişilerin %57'si aldıkları eğitimleri yeterli ve yararlı bulduklarını beyan etmişlerdir.

Grafik 52 Daha Önce Mesleki Eğitim alan Engellinin Aldığı Eğitimin Yeterli ve Yararlı Olma Durumu

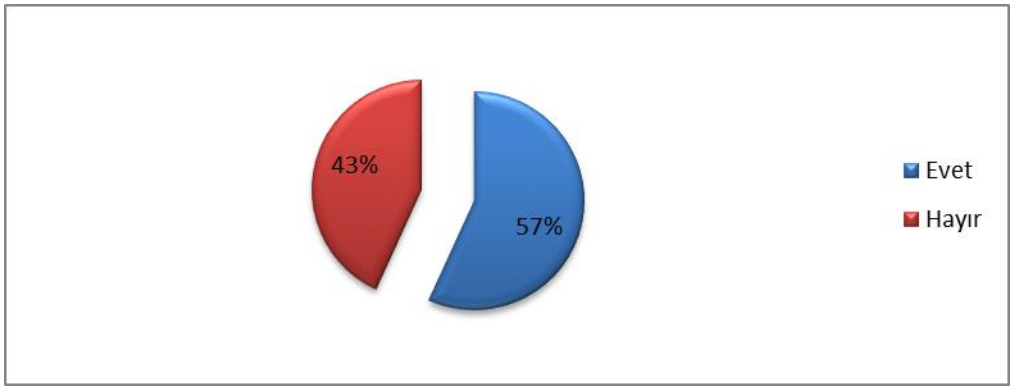

Katılımcılara kursları açılan mesleki eğitimlerin nitelik olarak uygunluğu hakkındaki görüşleri sorulduğunda, bu kişilerin %69'u açılan mesleki eğitimlerin nitelik olarak kendilerine uygun olmadığı görüşündedir.

Grafik 53 Açılan Eğitim Kurslarının Nitelik Olarak Uygunluğu

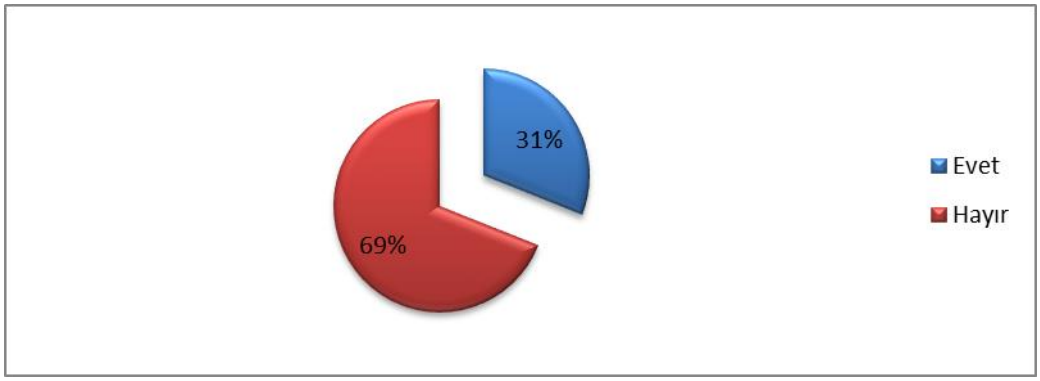

Anket kapsamında kişilere, engellilerin TBMM'de yeterince temsil edilip edilmediği sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların %92'si TBMM'de yeterince temsil edilmedikleri kanısındadır.

Grafik 54 Engellinin Mecliste Yeterince Temsil Edilme Durumu

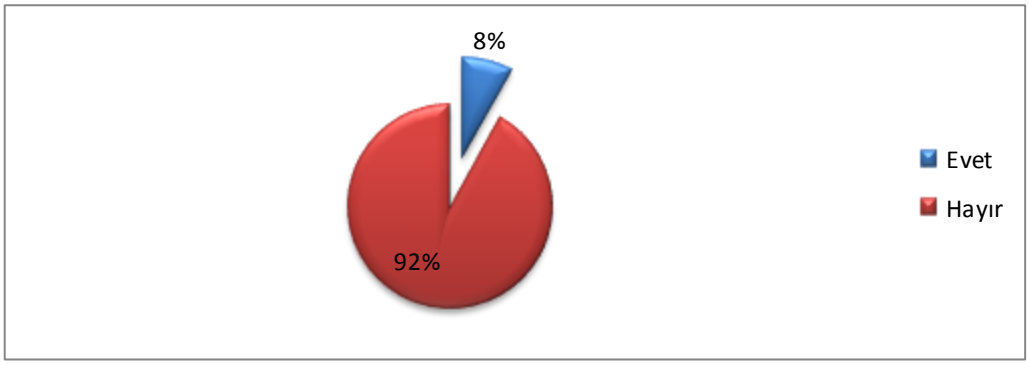

Ankete katılan engelli kişilere siyasi faaliyetlere katılım konusunda sıkıntı çekip çekmedikleri hakkında görüşleri sorulduğunda, bu kişilerin %81'inin siyasi faaliyetlere katılırken zorluk çektiği belirlenmiştir.

Grafik 55 Siyasi Faaliyetlere Katılımda Zorluk Çekme Durumu

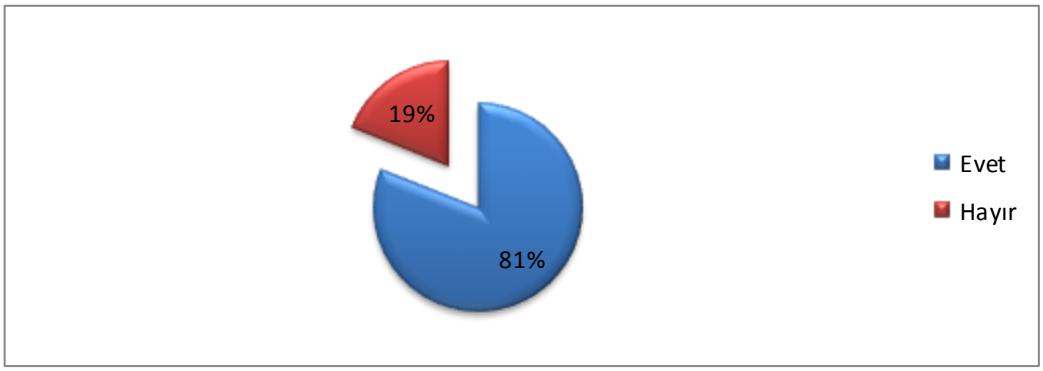

Ankete katılan engelli kişilerin herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üyelikleri hakkında mevcut durumları sorulduğunda, bu kişilerin %60'ının bir sivil toplum kuruluşuna üye oldukları belirlenmiştir.

Grafik 56 Engellilerin STK Üyeliği

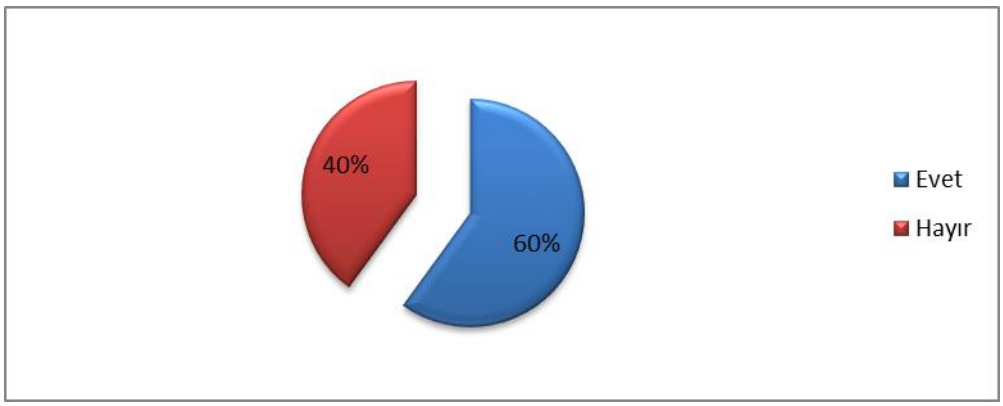

Anket kapsamında hazırlanan "milletvekili genel seçimlerinde engelli adaylar olmalı mı? " sorusuna, %92 oranında olumlu yanıt alınmış, katılımcılar milletvekili adayları arasında engelli kişilerin de bulunması gerektiğini belirtmişlerdir.

Grafik 57 Milletvekili Genel Seçimlerinde Engelli Adaylar

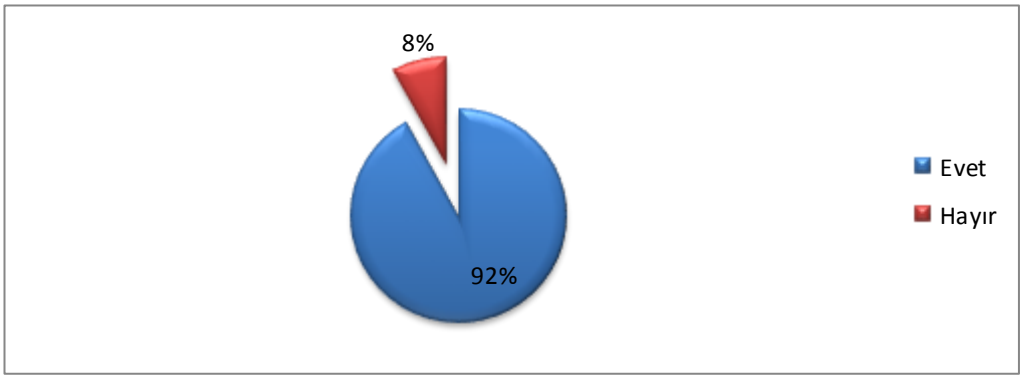

Ankete katılan engelli kişilere, belediye meclisinin yapmış olduğu çalışmalar hakkında görüşleri sorulmuştur. Bu kişilerden %88'i belediye meclislinin yapmış olduğu çalışmalardan memnun değildir.

Grafik 58 Belediye Meclisinin Yaptığı Çalışmalardan Memnuniyet

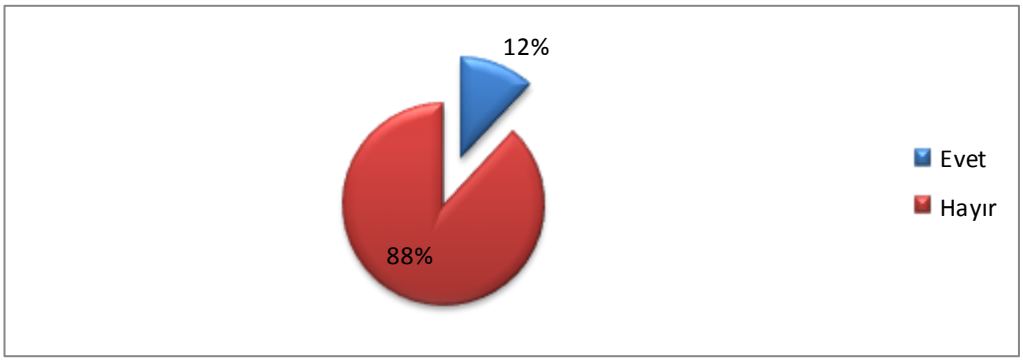

Anket kapsamında katılımcılara, Nazilli Kent Konseyinin engelliler için yaptığı çalışmalar hakkında görüşleri sorulmuş, %89'u yapılan çalışmaların yeterli olmadığını beyan etmiştir.

Grafik 59 Nazilli Kent Konseyinin Yaptığı Çalışmalardan Memnuniyet

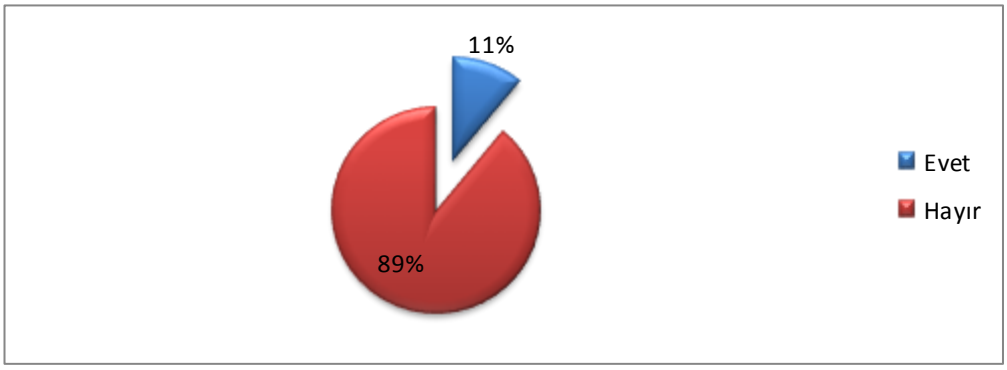

Ankete katılan engelli kişilere sportif faaliyetlere katılma konusunda görüşleri sorulduğunda, bu kişilerin %65'i bu faaliyetlere katılırken zorluk çektiklerini belirtmiştir.

Grafik 60 Sportif Faaliyetlere Katılım Durumu

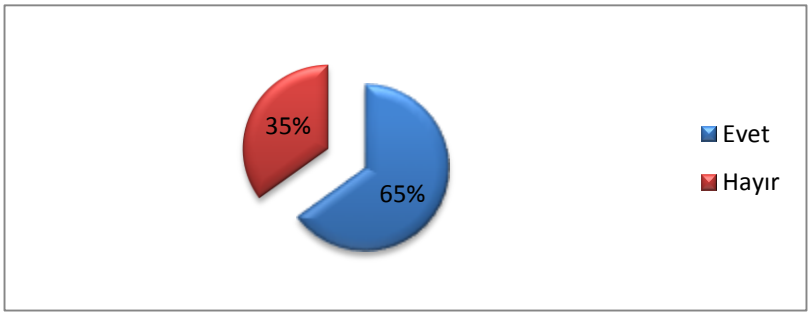

Ankete katılan engelli kişilere, yaşadıkları ilçede yararlanabilecekleri spor alanlarının olup olmadığı sorulmuş, %99'u ilçede böyle bir alan olmadığını belirtmiştir.

Grafik 61 İlçede Spor Alanlarının Varlığı

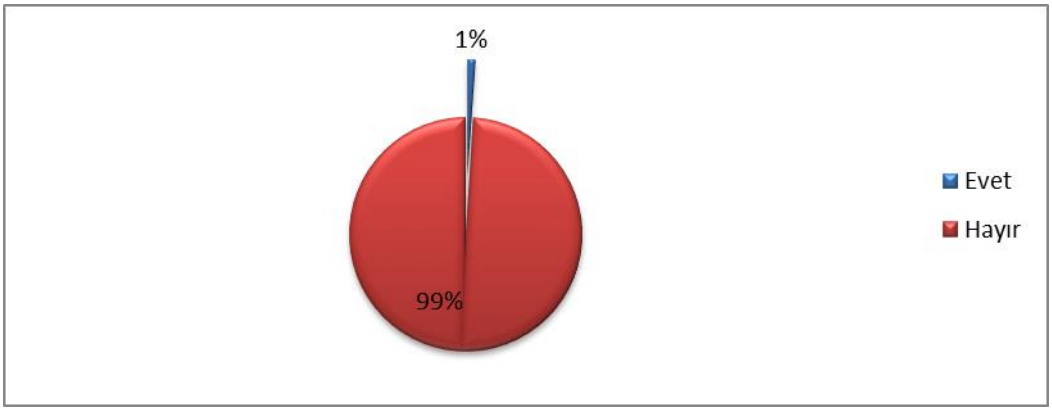

Ankete katılan engelli kişilerin tamamı ilçede bir spor rehberliği imkânı bulunmadığını belirtmiştir.

Grafik 62 İlçede Spor Rehberliği İmkânı

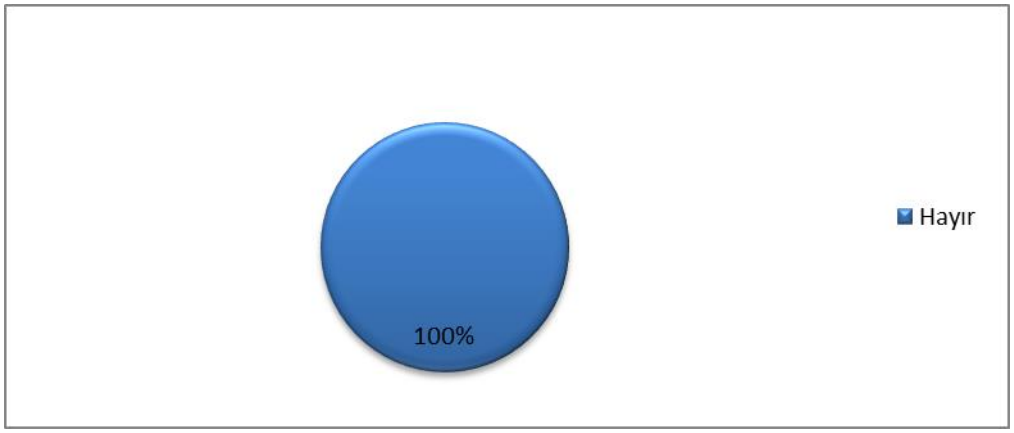

Ankete katılan engelli bireylere uğraşmak istedikleri bir spor dalı olup olmadığı hakkında görüşleri sorulduğunda, bu kişilerin %56'sı herhangi bir spor dalıyla uğraşmak istemediğini ifade etmiştir.

Grafik 63 Bir Spor Dalıyla Uğraşmak İsteyen Engelli Sayısı

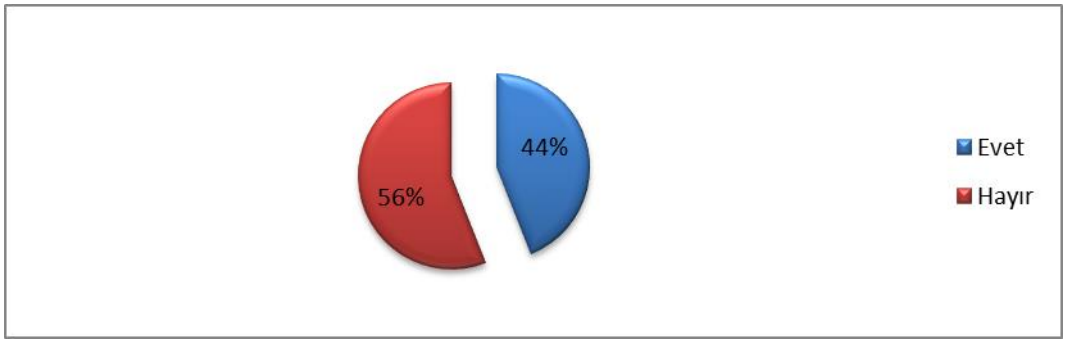

Ankete çalışmasına katılan engelli kişilere, ilçede bulunan tiyatro ve sinema imkânlarından faydalanıp faydalanmadıkları sorulduğunda, bu kişilerin %84'ü bu imkânlardan yararlanmadığını belirtmiştir.

Grafik 64 İlçedeki Engellilerin Tiyatro ve Sinema İmkânından Faydalanma Durumu

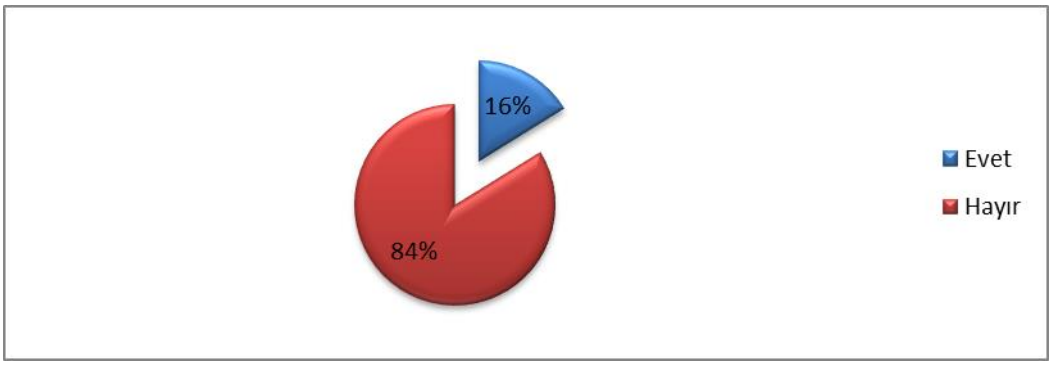

Katılımcılara tiyatro ve sinema salonlarının fiziki yapılarının kendileri için uygun olup olmadığı sorusu yöneltilmiş ve %76'sı bu yapıların kendilerine uygun tasarlanmadığını belirtmiştir.

Grafik 65 Tiyatro ve Sinema Salonlarının Fiziki Uygunluğu

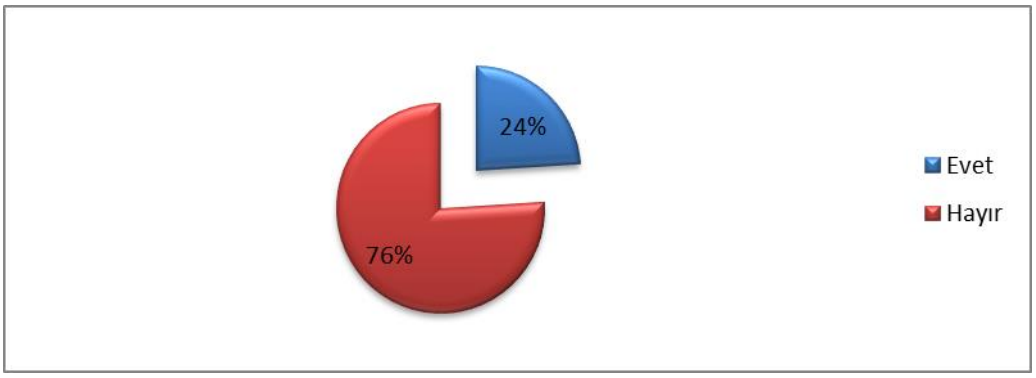

Ankete katılan engelli kişilere toplum ile iletişim konusunda sorun yaşayıp yaşamadıkları hakkında soru sorulduğunda, bu kişilerin %54'ü iletişim sorunu yaşamadığını ifade etmiştir.

Grafik 66 Engellinin Toplumla İletişim Sorunu

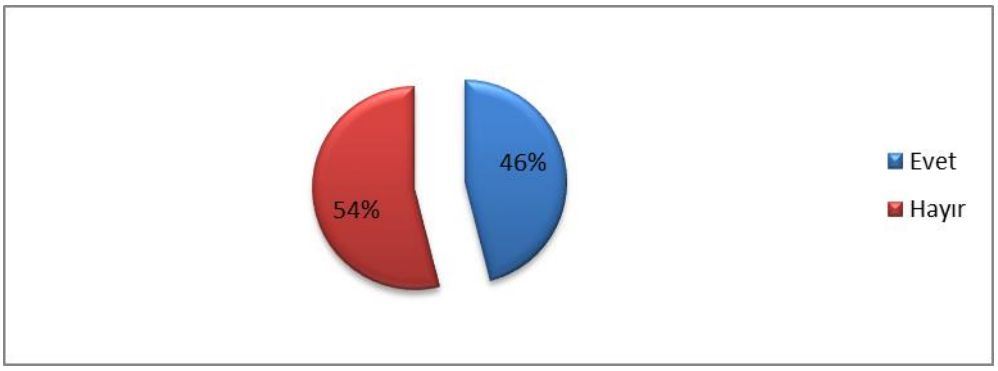

Anket kapsamında engellilere yönelik bir önyargı olup olmadığı araştırılmıştır. Analiz sonucunda katılımcıların %85'i kendilerine karşı bir önyargı olduğunu beyan etmişlerdir.

Grafik 67 Engellilere Yönelik Önyargı

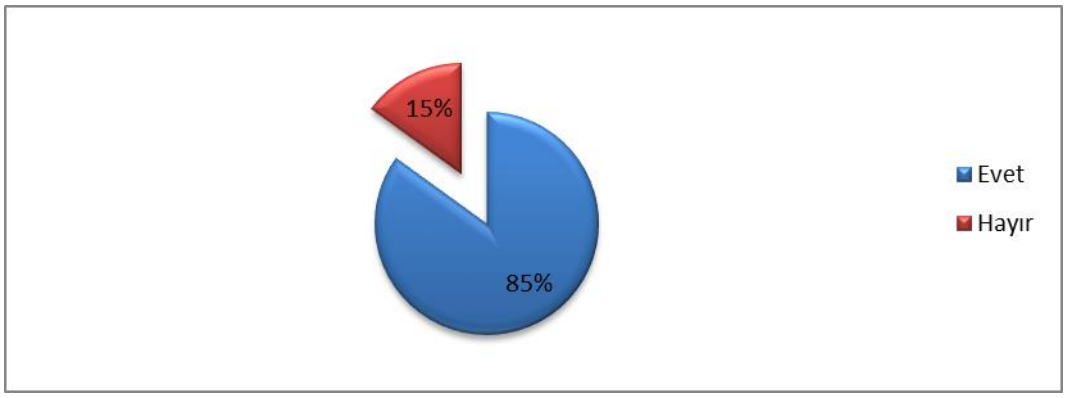

Ankete katılan engelli kişilere kamu kurumlarının engellilerle ilgili yaptığı çalışmalar hakkında görüşleri sorulmuş ve bu kişilerin %89'u kurumların çalışmalarını tatmin edici düzeyde bulmadığını belirtmiştir.

Grafik 68 Kamu Kurumlarının Yaptığı Çalışmalardan Memnuniyet Durumu

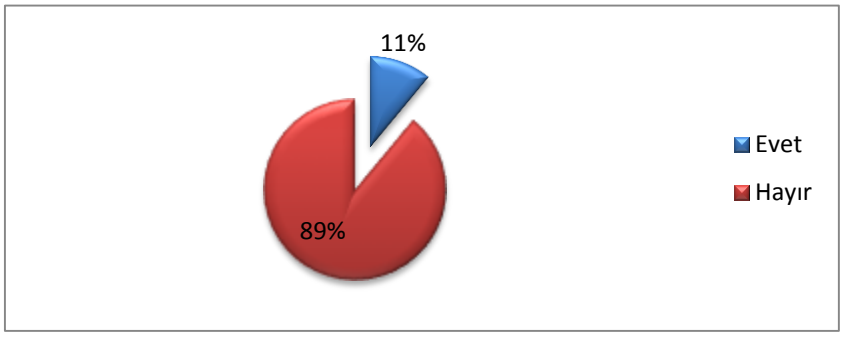

Ankete katılan bireylere, engellilere yönelik yapılan sosyal yardımlar hakkında görüşleri sorulduğunda, bu kişilerin %91'i yapılan yardımların kendileri için yeterli olmadığını beyan etmiştir.

Grafik 69 Sosyal Yardımların Yeterlilik Durumu

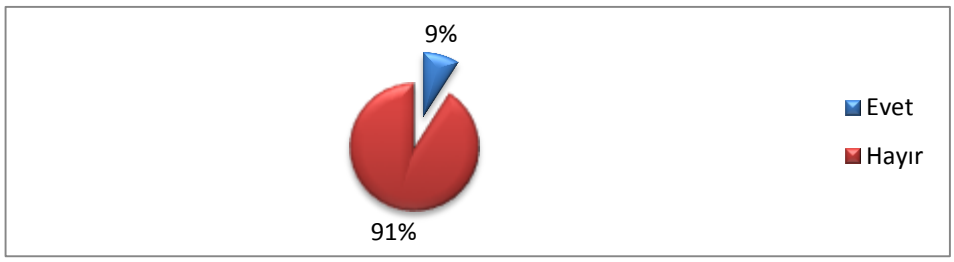

Çalışmada engelli kişilere kurumların engelli alanında yeterli sayıda uzmanı istihdam edip etmediği sorusu sorulduğunda, %95'i yeterli uzman istihdamının yapılmadığı görüşünü belirtmiştir.

Grafik 70 Kurumlarda Yeterli Sayıda Engelli İstihdamı

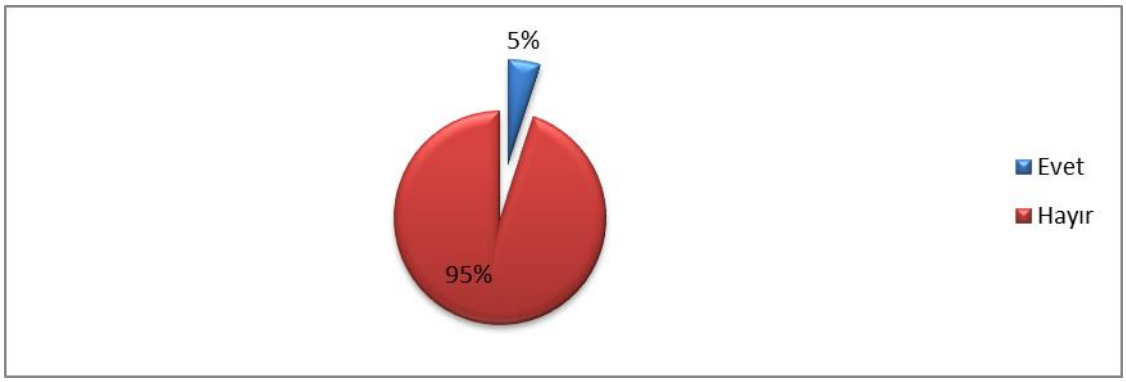

Anket kapsamında, katılımcılara engelli kişilerin ihtiyaçlarının doğru tespit edilip edilmediği hakkında görüşleri sorulmuştur. Analiz sonucunda katılan engellilerin %96'sı ihtiyaçlarının doğru tespit edilmediğini belirtmiştir.

Grafik 71 Engelli İhtiyaçlarının Doğru Tespit Edilmesi Durumu

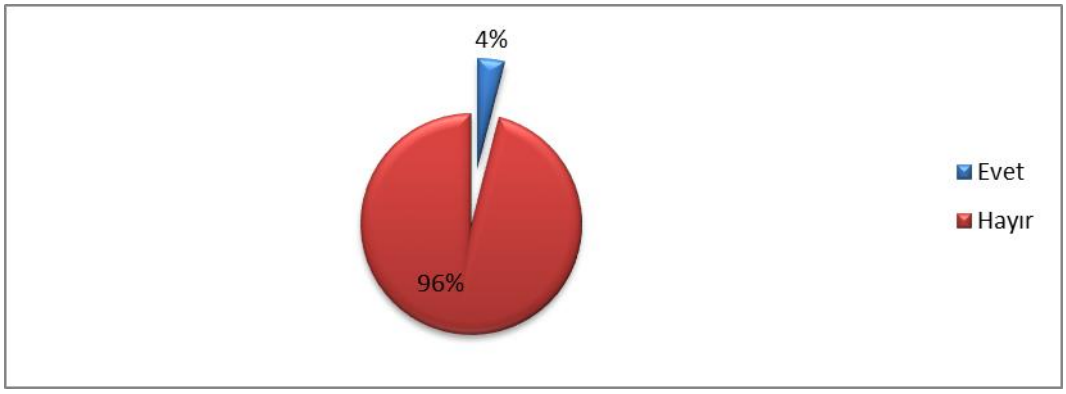

Ankete katılan engelli kişilere kamu kurumlarının fiziki koşulları engellilerin kullanımına uygun mu sorusu sorulduğunda, bu kişilerin %94'ü fiziki koşulların engelliler açısından uygun olmadığı görüşündedir.

Grafik 72 Kamu Kurumlarının Fiziki Koşullarının Engellilere Uygunluğu

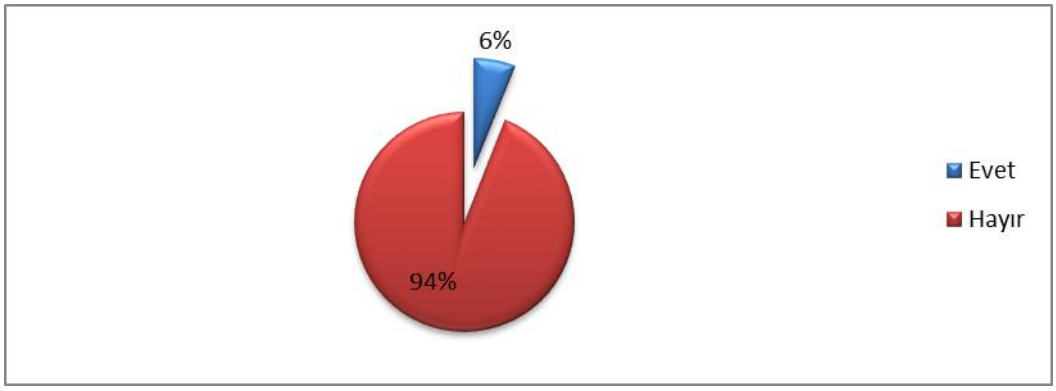

Anket çalışmasında kamu binalarında engelli asansörü olup olmadığı hakkında görüşleri sorulan engelli katılımcıların %95'i binalarda asansör olmadığını belirtmiştir.

Grafik 73 Kamu Binalarında Engelli Asansörünün Varlığı

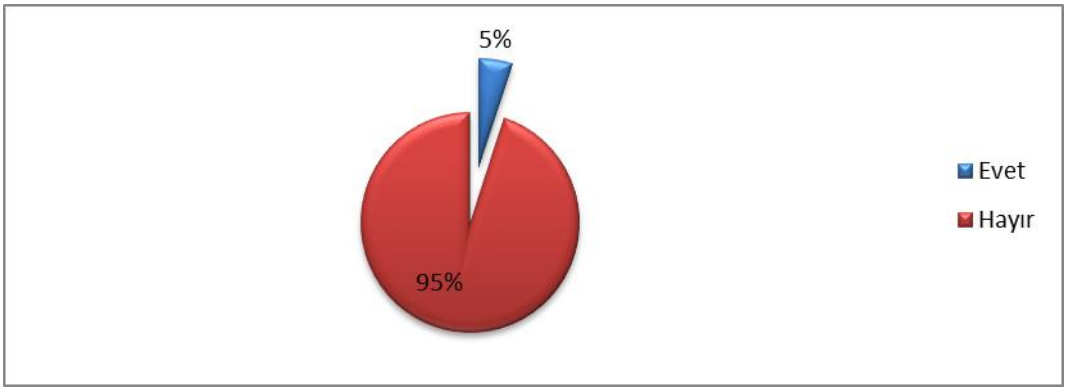

Ankete katılan engelli kişilere kurumlara internet, telefon vb. vasıtasıyla erişim sağlayarak hizmet alıp almadıkları sorulduğunda, bu kişilerin %57'si bu yolla erişim hizmetlerinden faydalanamadıklarını belirtmiştir.

Grafik 74 Kurumlara Erişim Durumu

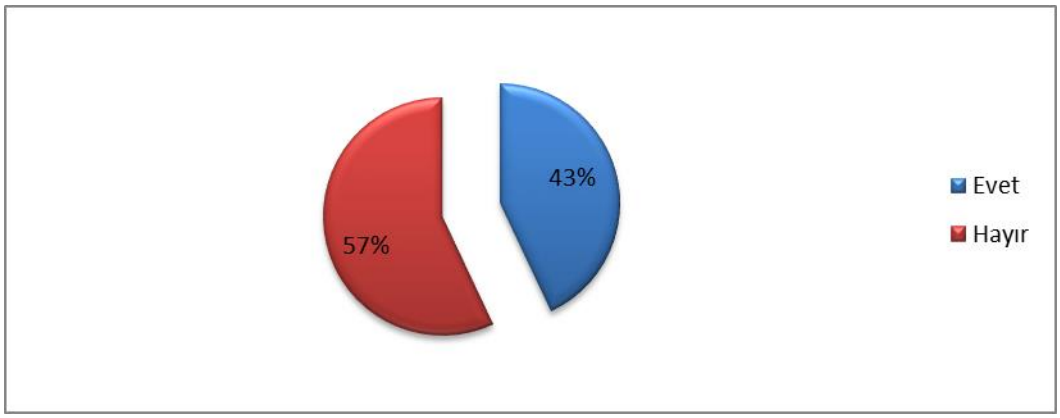

Anket kapsamında binalarda bulunan WC'lerin engelli kullanımına uygunluğu hakkında görüşleri sorulan katılımcıların %87'si, engelli kullanımına uygun WC'lerin olmadığını belirtmiştir.

Grafik 75 Binalardaki WC'lerin Engellilere Uygunluğu

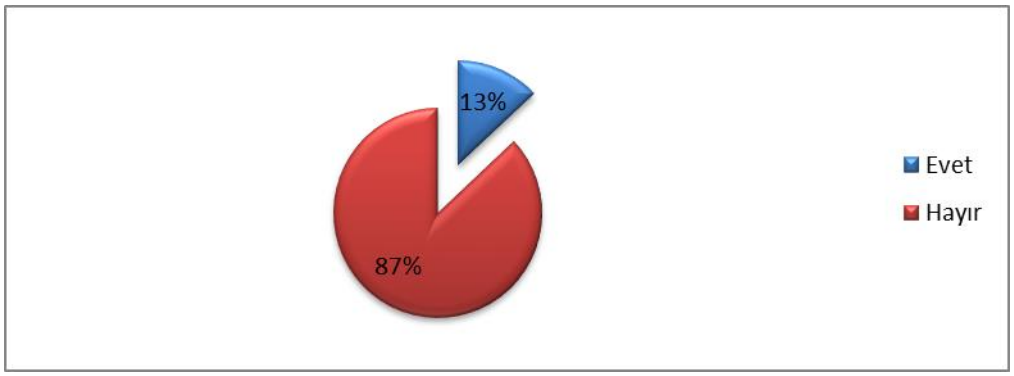

Ankete katılan engelli kişilere duvarlarda engellilerin rahat yürüyebilmesi için tasarlanan tutunma barlarının olup olmadığı hakkında görüşleri sorulmuş, %95'i tutunma barlarının bulunmadığını ifade etmiştir.

Grafik 76 Tutunma Barlarının Varlığı

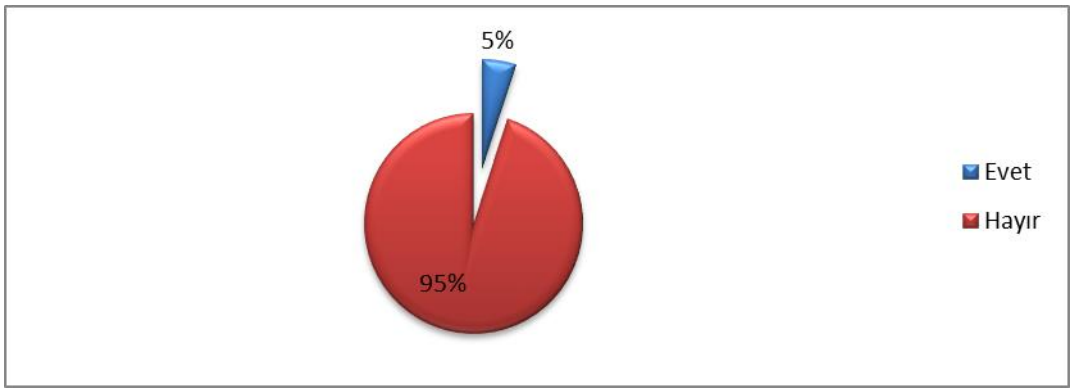

Ankete katılan engelli kişilere kurum içerisinde tekerlekli sandalyenin rahat ilerleyebilmesi için rampalar olup olmadığı sorusu yöneltilmiş ve %87'si bu rampaların kurum içerisinde mevcut olmadığını dile getirmiştir.

Grafik 77 Kurum İçinde Rampaların Varlığı

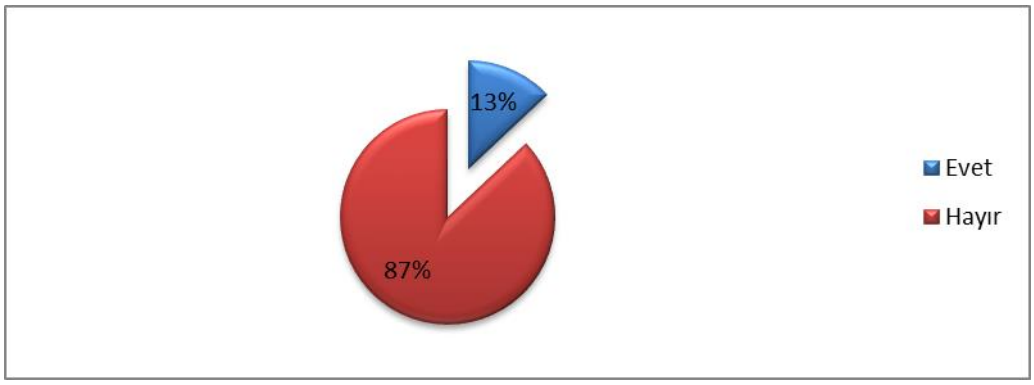

Ankete katılan engelli kişilere kamusal hizmetten yararlandığında işleri kendi başlarına yapabilme durumları sorulduğunda, bu kişilerin %52'si işlerini kendileri yaptığını %39'u ise kendilerine birinin eşlik ettiğini dile getirmiştir.

Grafik 78 Engellinin Kamusal Hizmetten Yararlanırken Yardım Alma Durumu

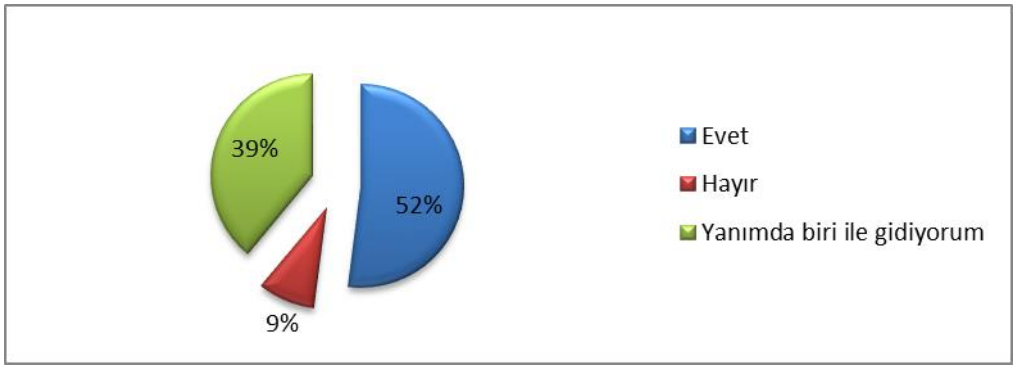

Çalışma kapsamında, çok değişkenli analizler de araştırılmış, anlamlı çıkanlar raporda paylaşılmıştır. Engel oranlarının eğitim durumlarına, engel türlerinin engel oranlarına ve engel türlerinin sağlık hizmetlerine erişimde bir etkisi olup olmadığı yapılan çok değişkenli analizlerle araştırılmıştır. Yapılan çapraz analizlerin sonucunda belirlenen bu değişkenlerin birbirleri ile ilişkili olmadıkları tespit edilmiştir.

Tablo 7 Engel Türü*Engel Oranı Çapraz Tablosu

Engel Türü*Engel Oranı			Engel Oranı			
			1.Derece Engelli (%80-%99)	2.Derece Engelli (%60-%79)	3.Derece Engelli (%40-%59)	Total
Engel Türü	Duyma	Kişi Sayısı	0	1	2	3
		%Engel Türü	0,00%	33,30%	66,70%	100,00%
		% Engel Oranı	0,00%	3,60%	3,80%	3,10%
		% Toplam	0,00%	1,00%	2,10%	3,10%
	Konuşma	Kişi Sayısı	0	2	1	3
		%Engel Türü	0,00%	66,70%	33,30%	100,00%
		% Engel Oranı	0,00%	7,10%	1,90%	3,10%
		% Toplam	0,00%	2,10%	1,00%	3,10%
	Süreğen Hastalık	Kişi Sayısı	3	3	7	13
		%Engel Türü	23,10%	23,10%	53,80%	100,00%
		% Engel Oranı	17,60%	10,70%	13,50%	13,40%
		% Toplam	3,10%	3,10%	7,20%	13,40%
	Zihinsel	Kişi Sayısı	5	2	6	13
		%Engel Türü	38,50%	15,40%	46,20%	100,00%
		% Engel Oranı	29,40%	7,10%	11,50%	13,40%
		% Toplam	5,20%	2,10%	6,20%	13,40%
	Bedensel	Kişi Sayısı	7	19	35	61
		%Engel Türü	11,50%	31,10%	57,40%	100,00%
		% Engel Oranı	41,20%	67,90%	67,30%	62,90%
		% Toplam	7,20%	19,60%	36,10%	62,90%
	Görme	Kişi Sayısı	2	1	1	4
		%Engel Türü	50,00%	25,00%	25,00%	100,00%
		% Engel Oranı	11,80%	3,60%	1,90%	4,10%
		% Toplam	2,10%	1,00%	1,00%	4,10%
	Total	Kişi Sayısı	17	28	52	97
		%Engel Türü	17,50%	28,90%	53,60%	100,00%
		% Engel Oranı	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
		% Toplam	17,50%	28,90%	53,60%	100,00%

Tablo 8 Eğitim Durumu*Engel Oranı Çapraz Tablosu

Eğitim Durumu*Engel Oranı			Engel Oranı			
			1.Derece Engelli (%80-%99)	2.Derece Engelli (%60-%79)	3.Derece Engelli (%40-%59)	Total
Eğitim Durumu	Okuma yazma yok	Kişi Sayısı	5	1	4	10
		% Eğitim Durumu	50,00%	10,00%	40,00%	100,00%
		% Engel Oranı	27,80%	3,30%	7,80%	10,10%
		% Toplam	5,10%	1,00%	4,00%	10,10%
	Okuma yazma seviyesinde	Kişi Sayısı	1	1	2	4
		% Eğitim Durumu	25,00%	25,00%	50,00%	100,00%
		% Engel Oranı	5,60%	3,30%	3,90%	4,00%
		% Toplam	1,00%	1,00%	2,00%	4,00%
	İlkokul mezunu	Kişi Sayısı	6	9	17	32
		% Eğitim Durumu	18,80%	28,10%	53,10%	100,00%
		% Engel Oranı	33,30%	30,00%	33,30%	32,30%
		% Toplam	6,10%	9,10%	17,20%	32,30%
	Ortaokul mezunu	Kişi Sayısı	4	2	5	11
		% Eğitim Durumu	36,40%	18,20%	45,50%	100,00%
		% Engel Oranı	22,20%	6,70%	9,80%	11,10%
		% Toplam	4,00%	2,00%	5,10%	11,10%
	Lise mezunu	Kişi Sayısı	2	10	15	27
		% Eğitim Durumu	7,40%	37,00%	55,60%	100,00%
		% Engel Oranı	11,10%	33,30%	29,40%	27,30%
		% Toplam	2,00%	10,10%	15,20%	27,30%
	Üniversite mezunu	Kişi Sayısı	0	6	8	14
		% Eğitim Durumu	0,00%	42,90%	57,10%	100,00%
		% Engel Oranı	0,00%	20,00%	15,70%	14,10%
		% Toplam	0,00%	6,10%	8,10%	14,10%
	Yüksek Lisans/Doktora mezunu	Kişi Sayısı	0	1	0	1
		% Eğitim Durumu	0,00%	100,00%	0,00%	100,00%
		% Engel Oranı	0,00%	3,30%	0,00%	1,00%
		% Toplam	0,00%	1,00%	0,00%	1,00%
	Toplam	Kişi Sayısı	18	30	51	99
		% Eğitim Durumu	18,20%	30,30%	51,50%	100,00%
		% Engel Oranı	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
		% Toplam	18,20%	30,30%	51,50%	100,00%

Tablo 9 Engel Türü*Sağlık Hizmetlerine Erişim Zorluğu

Engel Türü*Sağlık Hizmetlerine Erişim Zorluğu			Sağlık Hizmetlerine Erişim Zorluğu		
			Evet	Hayır	Total
Engel Türü	Duyma	Kişi Sayısı	1	2	3
		% Engel Türü	33,30%	66,70%	100,00%
		%Sağlık Hizmetlerine Erişim Zorluğu	2,60%	3,60%	3,20%
		% Toplam	1,10%	2,10%	3,20%
	Konuşma	Kişi Sayısı	1	1	2
		% Engel Türü	50,00%	50,00%	100,00%
		%Sağlık Hizmetlerine Erişim Zorluğu	2,60%	1,80%	2,10%
		% Toplam	1,10%	1,10%	2,10%
	Süreğen Hastalık	Kişi Sayısı	3	10	13
		% Engel Türü	23,10%	76,90%	100,00%
		%Sağlık Hizmetlerine Erişim Zorluğu	7,90%	17,90%	13,70%
		% Toplam	3,20%	10,50%	13,70%
	Zihinsel	Kişi Sayısı	6	7	13
		% Engel Türü	46,20%	53,80%	100,00%
		%Sağlık Hizmetlerine Erişim Zorluğu	15,80%	12,50%	13,70%
		% Toplam	6,30%	7,40%	13,70%
	Bedensel	Kişi Sayısı	26	33	60
		% Engel Türü	43,30%	55,00%	100,00%
		%Sağlık Hizmetlerine Erişim Zorluğu	68,40%	58,90%	63,20%
		% Toplam	27,40%	34,70%	63,20%
	Görme	Kişi Sayısı	1	3	4
		% Engel Türü	25,00%	75,00%	100,00%
		%Sağlık Hizmetlerine Erişim Zorluğu	2,60%	5,40%	4,20%
		% Toplam	1,10%	3,20%	4,20%
	Toplam	Kişi Sayısı	38	56	95
		% Engel Türü	40,00%	58,90%	100,00%
		%Sağlık Hizmetlerine Erişim Zorluğu	100,00%	100,00%	100,00%
		% Toplam	40,00%	58,90%	100,00%

Ankete katılan engelli kişilerin, çalışma durumlarına engel türlerinin bir etkisinin olup olmadığı incelenmiştir. Analiz sonucunda Ki-kare test istatistiği ölçeğinde engel türü değiştikçe çalışma durumlarının da değiştiği belirlenmiştir (Pearson Chi-Square 0,049 <0,05 olduğu için). Özelikle zihinsel engel türüne sahip insanların çalışmama yüzdesinin diğer türlerden daha yüksek bir istatistiksel anlamlılık sergilediği görülmektedir.

Tablo 10 Engel Türünün Çalışma Durumuna Etkisi

		Engel Türü					
Çalışma Durumu		**Duyma**	**Konuşma**	**Süreğen Hastalık**	**Zihinsel**	**Bedensel**	**Görme**
Evet	**Kişi Sayısı**	1	1	6	1	33	1
	% Engel Türü	33,3%	33,3%	46,2%	7,7%	55,9%	25%
	% Toplam	1,1%	1,1%	6,3%	1,1%	34,7%	1,1%
Hayır	**Kişi Sayısı**	2	2	7	12	26	3
	% Engel Türü	66,7%	66,7%	53,8%	92,3%	44,1%	75%
	% Toplam	2,1%	2,1%	7,4%	12,6%	27,4%	3,2%

Ankete katılan engelli kişilerin engel türlerinin eğitim durumlarına etkilerinin olup olmadığı analizi irdelenmiştir. Sonuçta, engel türü değiştikçe eğitim durumlarının değiştiği yapılan Ki-kare test istatistiği dereceğinde belirlenmiştir (Pearson Chi-Square 0,001 <0,05 olduğu için). Özellikle zihinsel engeli olan kişilerin eğitim düzeylerinin diğerlerine göre dağılım göstermediği lise seviyesinden sonra devam etmediği görülmektedir.

Tablo 11 Engel Türünün Eğitim Durumuna Etkisi

		Engel Türü					
Eğitim Durumu		Duyma	Konuşma	SüreğenHastalık	Zihinsel	Bedensel	Görme
Okuma-Yazma Yok	Kişi Sayısı	0	0	2	4	3	1
	% Engel Türü	0,0%	0,0%	15,4%	30,8%	5,0%	25%
	% Toplam	0,0%	0,0%	2,1%	4,2%	3,1%	1,0%
Okuma-Yazma Seviyesinde	Kişi Sayısı	0	0	0	1	3	0
	% Engel Türü	0,0%	0,0%	0,0%	7,7%	5,0%	0%
	% Toplam	0,0%	0,0%	0,0%	1,0%	3,1%	0,0%
İlkokul	Kişi Sayısı	0	2	4	5	17	1
	% Engel Türü	0,0%	66,7%	30,8%	38,5%	28,3%	25,0%
	% Toplam	0%	2,10%	4,20%	5,20%	17,70%	1%
Ortaokul	Kişi Sayısı	1	0	1	2	6	1
	% Engel Türü	33,30%	0%	7,70%	15,40%	10%	25%
	% Toplam	1%	0%	1%	2,10%	6,20%	1%
Lise	Kişi Sayısı	2	0	2	1	22	0
	% Engel Türü	66,7%	0%	15,4%	7,7%	36,7%	0%
	% Toplam	2,1%	0%	2,1%	1%	22,9%	0%
Üniversite	Kişi Sayısı	0	0	4	0	9	1
	% Engel Türü	0%	0%	30,80%	0%	15%	25%
	% Toplam	0%	0%	4,20%	0%	9,40%	1%
Yüksek Lisans/Doktora	Kişi Sayısı	0	1	0	0	0	0
	% Engel Türü	0%	33,30%	0%	0%	0%	0%
	% Toplam	0%	33,30%	0%	0%	0%	0%

9. PAYDAŞ ZİYARETİ ANALİZ SONUÇLARI

Nazilli'de Engellilerin Memnuniyet Analizi çalışması kapsamında 20 paydaş ziyareti gerçekleştirilmiştir. Engellilerin çoğunlukla işlerini yürütmek için gitmek durumunda kaldıkları kamu kurum ve kuruluşlarına, paydaş görüşmeleri için öncelikli yer verilmiştir. Paydaşlar ile yapılan bu görüşmeler neticesinde Nazilli'de yaşayan engelli bireylerin istihdam durumları, sağlık hizmetlerinden etkin bir şekilde faydalanıp faydalanamadıkları, fiziksel çevrenin uygunluğu, hareket özgürlüklerinin olup olmadığı konularında detaylı bilgiler edinilmiştir. Yüz yüze görüşmeler şeklinde ilerleyen paydaş ziyaretlerinde kurumlara ilçede engellilerin karşılaştıkları sorunlara yönelik sorular yöneltilmiş, yetkililerden Nazilli'deki bu sorunların çözümlerine yönelik ne tür önerileri olduğu öğrenilmiştir.

Grafik 79 Nazilli'de Görüşme Yapılan Kurumların Kuruluş Yıllarına Göre Dağılımı

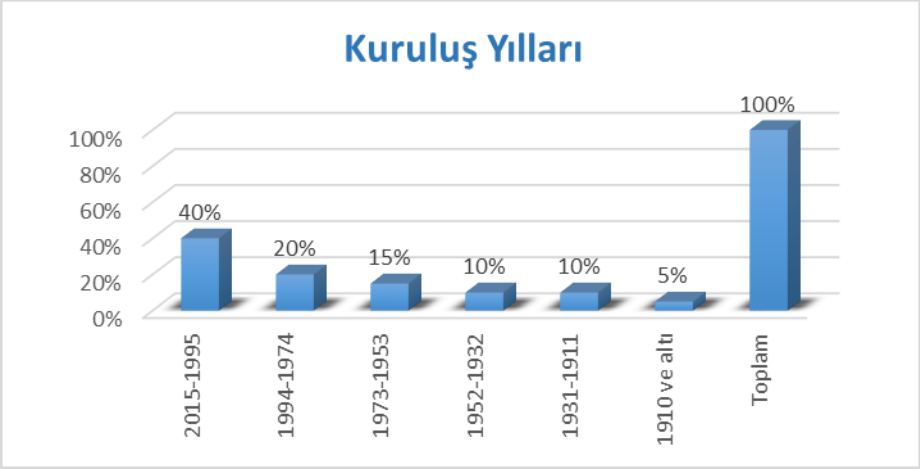

Kaynak: Proje kapsamında yürütülen saha çalışmaları

Nazilli'de görüşme yapılan kurumların kuruluş yıllarına göre dağılımına bakıldığında %40'ının 2015- 1995, %20'sinin 1994-1974, %15'inin 1973- 1953, %10'unun 1952-1932, %10'unun 1931- 1911, %5'inin ise 1910 ve altında kurulduğu görülmektedir.

Grafik 80 Nazilli'de Görüşme Yapılan Kurumların Çalışan Sayılarına Göre Dağılımı

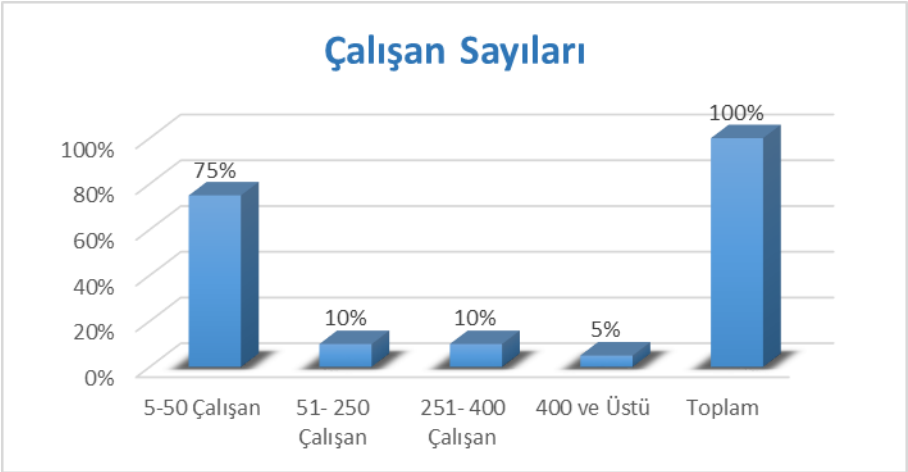

Kaynak: Proje kapsamında yürütülen saha çalışmaları

Nazilli'de görüşme yapılan kurumların çalıştırdıkları personel sayısına bakıldığında %75'i 5- 50, %10'u 51-250, %10'u 251- 400, %5'i 400 ve üstü sayıda çalışana sahiptir. İlçede görüşme yapılan kurumlarda çalışan engellilerin sayısı ise; Nazilli Devlet Hastanesinde 35, Nazilli Belediyesinde 7, Nazilli Cumhuriyet Başsavcılığında 3, PTT Nazilli Şubesinde 2, Nazilli Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğünde 2, Çalışma ve İş Kurumu Nazilli Hizmet Merkezi Biriminde 2, Nazilli Belediyesi Kent Konseyi Engelliler Meclisinde 2, Akbank Nazilli Şubesinde 1 olmak üzere toplamda 54'tür.

Grafik 81 Nazilli'de Görüşme Yapılan Kurumların Engellilere Yönelik Fiziksel Olanakları

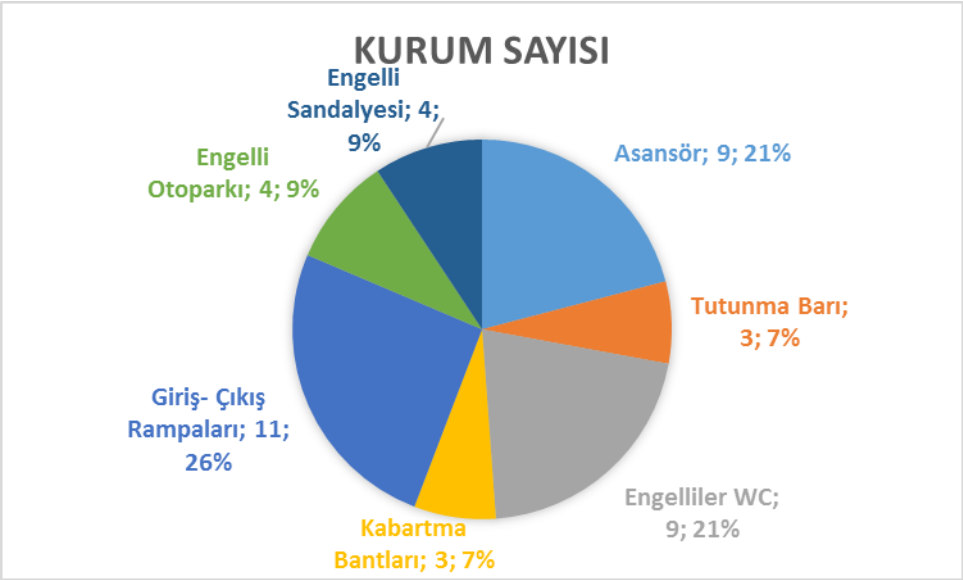

Kaynak: Proje kapsamında yürütülen saha çalışmaları

Paydaş görüşmeleri esnasında kurumlara, kurumun fiziksel yapısının engelliler için uygun olup olmadığı, eğer uygunsa ne tür olanakların sağlandığı sorusu yöneltilmiştir. Nazilli ilçesinde görüşme yapılan kurumlar içerisinde, giriş ve çıkışlarında rampa bulunduran 11, asansör bulunduran 9, engelli WC'si bulunduran 9, tutunma barları bulunduran 3, engelli sandalyesi bulunduran 4, görme engelliler için kabartma bantları bulunduran 3 ve engelli otoparkı bulunduran 3 kurum bulunmaktadır. Ayrıca PTT Nazilli Şubesinde engellilere yönelik boyutlarda inşa edilmiş olan gişe bulunmaktadır.

Kurumlara yöneltilen bir diğer soru ise, engellilere yönelik özel hizmet ve uygulamalarının olup olmadığı, varsa neler olduğudur. Nazilli Sosyal Güvenlik Merkezi, Nazilli İlçe Emniyet Müdürlüğü, Nazilli Cumhuriyet Başsavcılığı, Akbank Nazilli Şubesi Nazilli Göz Cerrahi Dal Merkezi ve Halk Bankası Nazilli Şubesi engelli bireylere öncelik tanındığını bildirmişlerdir. Nazilli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, yasalar çerçevesinde ekonomik durumu iyi olmayan engellilere yardım sağlandığını, engelliler ile ilgili derneklere maddi ve manevi destek verdiğini ve kurumun görevleri çerçevesinde engelli maaşlarının ödenmesinden sorumlu olduğunu beyan etmiştir. PTT Şubesinde engelliler için öncelikli sıramatik uygulamasının olduğunu belirtmiştir.

Nazilli Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu ise zihinsel engellilere yönelik özel atletizm kursu ve drama kurslarının açıldığını, gerekli durumlarda ise servisle evlerinden alınıp kurs bitiminde tekrar evlerine bırakıldıklarını bildirmişlerdir.

Nazilli İlçe Halk Kütüphanesi Müdürlüğüne yöneltilen soru doğrultusunda, engellilere yönelik Bakanlık tarafından gönderilmiş olan dergilerin olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Nazilli Sosyal Hizmet Merkezi, engellilere yönelik evde bakım hizmetleri, engelli kimlik kartları, özel bakım merkezleri, bakım ve rehabilitasyon merkezleri, sosyoekonomik destek hizmetleri, engelli memur alım iş ve işlemlerini yürüttüğünü beyan etmiştir. Nazilli Ticaret Odası KOSGEB birimi, belirli oranlarda engellilere yönelik "Girişimcilik" Desteğinin" verildiğini, bu girişimcilik desteğinin de engelli bay ve bayanlara %70 olarak belirlendiğini belirtmiştir.

Nazilli Belediyesi, ilçede bulunan "Engelliler Eğitim ve İletişim Merkezi'nin" kurulmasına destek sağlamıştır. Nazilli Bedensel Engelliler Derneği, derneğe ait 14 adet bilgisayar, yazıcı, fotokopi makinası vs. tüm donanımlarının merkeze teminini sağlamıştır. Belediye, merkezin internet, bilgisayar donanımının kurulması ve ekonomik giderleri sağlayarak engelliler için toplanma noktası oluşturduğunu belirtmiştir. Ayrıca engellilere uygun olması gereken ev modelinin sergilendiği bir yapı inşa ettirmiştir. Belediye, engellilere yönelik evde temizlik hizmeti de sağlamaktadır. Çalışma ve İş Kurumu Nazilli Hizmet Merkezi, engellilerin istihdam edilebilirliklerinde görev üstlendiklerini belirterek, işaret dili bilen bir personelinin olduğunu ve ihtiyaç durumunda personelin görevlendirildiğini belirtmiştir. Çalışma kapsamında görüşülen 7 kurumda ise engellilere yönelik özel hizmet ve uygulamanın olmadığı tespit edilmiştir.

Kurumların önümüzdeki 5 yıl içerisinde engellilere yönelik yapılmasını planladıkları hizmet ve uygulamaların olup olmadığı konusunda bilgi alınmak istenen soruya, 12 kurum planlamalarının olmadığı yönünde beyan vermiştir. Nazilli Ticaret Odası yeni hizmet binalarına geçeceklerini, binan inşaatının devam etmekte olduğunu ve yeni binalarında engellilerin hareket olanaklarını kolaylaştıracak fiziksel koşulların olacağını belirtmiştir. Nazilli Kaymakamlığı binaya asansör yapılması için keşif ve metraj çalışmalarını tamamlamıştır ve ödenek çıkması durumunda ihale sürecine başlanılacağını bildirmiştir.

Nazilli İlçe Halk Kütüphanesi engellilerin ulaşımını kolaylaştırmak adına zemin kata bilgisayarların konulacağını, mevcut ödünç verme servisinin giriş kata taşınacağını, bunlar için gerekli alt yapının oluşturulduğunu ve girişte engelli WC'sinin yapım aşamasında olduğunu belirtmiştir.

Nazilli Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu proje yapmaları durumunda dışarıdan asansör koymayı planladıklarını söylemiştir. Halk Bankası Nazilli Şubesi girişe rampa ve engelli yardım butonunun konulmasını planladıklarını belirtmiştir. Nazilli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, bir spor kompleksi çalışmalarının olduğunu, engellilerin hanelerine ziyaretler gerçekleştirileceğini belirtmiştir. Nazilli Cumhuriyet Başsavcılığı engellilere yönelik kabartma yürüyüş yolunun, yön tabelalarının ve özellikle asansörler için Braille yazısı yapılmasının planlandığını belirtmiştir.

Nazilli Belediyesi Kent Konseyi Engelliler Meclisi, insanların yoğun olarak bulunduğu hatlarda kullanılmak üzere 1 adet engelsiz şehir içi hattı, Down cafe, engelliler için komplike oyun parkı, yetişmesi durumunda 23 Nisan'da gösteriye hazırlanan engellilerden oluşan bir tiyatro topluluğu, engellilere yönelik ritim ve sazlı çalgılar topluluğunun kurulması, kaldırım rampalarının arabalar tarafından kapanmasını engellemek adına dubalar yerleştirilmesini planladıklarını beyan etmiştir.

Kurumların, engelliler ile ilgili herhangi bir projeye destek verip vermediği soruna ise 13 kurum "hayır" yanıtını vermiştir. Nazilli Kaymakamlığı, 2011 yılında Leonardo Da Vinci programı kapsamında verilen destekle 3 engelli öğrenciyi 10 hafta boyunca İspanya'nın Sevilla kentine gönderdiklerini ve refakatçiler dâhil tüm ihtiyaçlarını karşıladıklarını belirtmişlerdir. Halk Bankası Nazilli Şubesi ve PTT Nazilli Şubesi kurum olarak engelliler için herhangi bir projeye destek vermediklerini ancak çalışanlar olarak Engelli Dernekleri etkinliklerine bilet alarak katkı sağladıklarını belirtmişlerdir. Nazilli Devlet Hastanesi Toplum Ruh Sağlığı Kurumu ile birlikte ortak bir organizasyon yürüttüklerini, bu organizasyonun kermes ve yemekten oluştuğunu bildirmiştir. Nazilli ilçesinin eski özel sektörlerinden olan Zümrüt Gelinlik Nazilli Bedensel Engelliler Derneği Yardım Gecesi Defilesi için kıyafet desteğinde bulunmuştur. Çalışma ve İş Kurumu Nazilli Hizmet Birimi, Nazilli Bedensel Engelliler Derneği ile birlikte Grafik Tasarım kursunun açılmasına katkı sağlamıştır.

2013 yılında Nazilli Belediyesi, Nazilli Bedensel Engelliler Derneği, Nazilli Kaymakamlığı, Karacasu Belediyesi, Kuşadası Belediyesi, İsabeyli Belediyesi, Denizli İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve Karahayıt Belediyesi iş birliğinde "81 İlden Gelen Engellileri Nazilli'de Buluşturuyoruz" isimli bir proje yürütülmüştür. Projenin amacı; 81 ilden gelen engellileri Nazilli'de buluşturmak, kaynaştırmak, engellilerin hakları ile ilgili panel düzenleyerek, bilgilendirmek, sosyal aktiviteler düzenleyip, çevreyi tanıtmak ve rehabilite etmektir. Nazilli Belediyesi Müzikli bir gala yemeği düzenleyerek ve 2 adet otobüs tahsis ederek projeye katkı sağladığını belirtmiştir.

Kurumda istihdam ettiğiniz engellilerin verimliliklerini arttırmak adına ihtiyaç duydukları özel ekipman, donanım veya araçların tahsis edilip edilememe durumu sorulduğunda; görüşme gerçekleştirilen tüm kurumlar istihdam ettikleri personelin engel derecelerinin ekstra bir araç kullanımını gerektirmediğini ancak talep edilmesi durumunda kurum tarafından karşılanabileceğini beyan etmişlerdir.

10. NAZİLLİ'DE YAŞAYAN ENGELLİLERİN DURUM DEĞERLENDİRMESİ

"Nazilli'de Engellilerin Memnuniyet Analizi" projesi kapsamında 100 engelli birey ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler %77 engellinin kendisiyle, %8 engelli annesiyle, %6 engelli eşiyle, %5 engelli babasıyla, %2 engelli kardeşiyle, %1 engelli çocuğuyla ve %1 engellinin diğer akrabalarına sorulan sorular çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

Nazilli'de yaşayan engelli bireylerin çalışma durumlarına bakıldığında yüksek oranda kamu sektöründe çalışan veya emekli birey olduğu görülmektedir. İlçede kendi hesabına çalışan kişi sayısının düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Bu durum da ilçede engelliler arasında girişimciliğin az olduğunu kanıtlar niteliktedir.

İlçede yaşayan engelli bireylerin gelir durumlarına bakıldığında kendilerinin çalışması sonucu ve devletten aldıkları yardımlarla hayatlarını idame ettirdikleri görülmektedir. Devletten alınan yardımlar içerisinde de en yüksek oranda engelli aylığı aldıkları tespit edilmiş olup, bunun yanı sıra evde bakım ücreti ve muhtaçlık aylıklarını da aldıkları görülmektedir.

Nazilli ilçesinde yaşayan engelli bireylerin eğitim seviyesi düşük olmasına rağmen, okuryazar olma oranları oldukça fazladır. Maddi yetersizlikler, ailevi sebepler, eğitim kurumlarının fiziki koşullarının elverişsizliği gibi çeşitli nedenlerden dolayı eğitim hayatına devam edemedikleri düşünülmektedir.

Genel olarak ilçenin sağlık hizmetleri değerlendirildiğinde, engelli bireylerin memnuniyeti dikkat çekmektedir. İlçede bulunan devlet hastanesi kısa süre önce yeni hizmet binasına taşınmış olup, engelli bireylere yönelik gereklilik arz eden çoğu fiziki koşulu yerine getirmiştir. Hastanenin vermiş olduğu hizmetten ve hasta personel ilişkisinden memnun olan halk, hastaneye girdikleri anda refakatçilerin kendilerine eşlik ettiğini dile getirmişlerdir.

Nazilli ilçesinde yaşayan engelli bireyler ile yüz yüze yapılan anket sonuçlarına göre genel olarak ilçede şehir içi toplu taşıma araçlarından memnun olunmadığı göze çarpmaktadır. Toplu taşıma araçlarının fiziki yapısının engelliler için uygun olmadığını, engelliler için gerekli donanıma sahip olunmadığını ve engellilere özel ayrılmış herhangi bir koltuğun bulunmadığını dile getirmişlerdir. Ayrıca ilçede bulunan duraklar engelliler için uygun olmayıp herhangi bir donanıma da sahip değildir. Genel olarak görevli personel ve engelli yolcu arasında ilişkide de sorun yaşandığı belirtilmiş olup nedeninin karşı tarafın psikolojisinin tam olarak anlaşılamamasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Bu konu hakkında da görevli personellerin eğitime tabi tutulması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

İlçede yaşayan engelli bireylerin çoğu yolların fiziki koşullarından memnun değildir. Kaldırımların yüksek oluşu, kaldırımların çıkış noktalarında rampaların olmayışı ya da kullanılamaz durumda oluşu, yayaların yürümesi için yapılmış olan kaldırımların

üzerinde elektrik panolarının oluşu ya da esnaf tezgâhlarının kaldırımların üzerine kuruluşu gibi sıkıntıları yaşamaktadırlar. Bu sorunlar çerçevesinde tekerlekli sandalyede olan engelli bireylerin kaldırımları kullanması hiç mümkün olmamaktadır. Ayrıca kaldırımlarda ve trafik açısından tehlike arz edebilecek noktalarda görme engelliler için yerde bulunması gereken kabartma bantlarının olmaması ilçenin güvenli bir ortam olması konusunda sıkıntı yaratmaktadır.

Nazilli ilçesinde trafik lambalarında sesli ikaz sinyalizasyonunun bulunmaması ve trafik lambalarının yeterli sayıda bulunmaması nedeniyle engelli bireyler araç trafik akışının olduğu noktalarda sorun yaşamaktadır. Aynı zamanda araç kullanan engelliler ilçede engellilere yönelik tahsis edilmiş otoparkların engelsiz bireyler tarafından sürekli işgal edildiğini ve otopark bulmakta sıkıntı yaşadıklarını beyan etmişlerdir. Yaşadıkları ilçeyi güvenli bulan Nazilli'deki engelliler, trafik akışının kendilerini tehdit edecek düzeyde olduğunu, trafik lambalarının yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum özellikle karşıdan karşıya geçişlerde sorun teşkil etmektedir.

İlçede iş arayan engelliler engel türlerine uygun iş olanakları bulamamaktan şikâyet ederken, mevcut iş potansiyellerine de tercih edilmediklerini dile getirmişlerdir. İş ararken sorun yaşadıklarını beyan eden engelli bireyler, aralarında üniversite mezunları dahi bulunmasına rağmen iş bulma konusunda sıkıntılar yaşamaktadır. Ayrıca ilçede yaşayan engelliler istihdam konusunda kendilerine yönelik çalışmaları da yeterli görmemektedir.

Dünyada ve Türkiye'de ortak sorunlardan biri de engelli bireylerin akranları gibi eğitimin tüm olanaklarından yararlanamamasıdır. Nazilli ilçesinde de durum farklı değildir. İlçede eğitim seviyesinin düşük olması bu duruma en iyi kanıttır. İlçede mesleki eğitim alma konusunda sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu sıkıntıların nedenleri, ilçede mesleki eğitim veren kurumların açtıkları kursları duyurmadaki yetersiz faaliyetleri ve açılan kursların engelli bireylere uygun olmamasıdır. Bu konu ile ilgili çalışmaların gözden geçirilmesi gerekmektedir.

İlçede yaşayan engelliler, seçimlerde ve mecliste yeteri kadar temsil edilemediklerini ve haklarının yeteri kadar savunulamadığını beyan etmişlerdir. Belediye Meclisi ve Nazilli Kent Konseyinin engellilere yönelik çalışmalarının arttırılması gerektiğini yapılan çalışmaların yetersiz olduğunu düşünen engelli bireyler yüksek orandadır.

Nazilli ilçesinde engelli bireylerin yararlanabileceği herhangi bir spor alanı bulunmamakta olup, ilçede engellilere yönelik sportif faaliyetler yürütülememektedir. İlçede engellilere yönelik yapılacak bir spor salonunun bulunması engellilerin sosyalleşmesi adına önemli bir adım olacaktır. Ayrıca ilçede bulunan sinema ve tiyatro imkânlarından yeterince faydalanamadıklarını belirten engelli bireyler, engelsiz bir tiyatro ve sinemanın olmasının yararlı olacağını belirtmişlerdir.

Toplumla iletişimde bireysel olarak genellikle bir sıkıntı yaşamadıklarını belirten engelli bireyler, kendilerine ön yargı ile yaklaşıldığını ve bu durumdan rahatsızlık duyduklarını bildirmişlerdir.

İlçede kamu kurumlarının engelli bireylere yönelik yaptığı çalışmaların yetersiz olduğunu belirten engelli bireyler, kurumların fiziki koşullarının da ulaşılabilirlik açısından sorun teşkil ettiğini belirtmişlerdir. İlçede bulunan kamu binalarının birçoğunda asansör olmadığını belirten engelli bireyler binalarda engelli WC'lerinin olmamasından da şikâyetçidir. Binaların iç ve dış fiziki yapısının engelli bireylere yönelik olmaması sebebiyle ilçede erişilebilirlik açısından olumsuzluklar yaşanmaktadır.

11. NAZİLLİ'DE HİZMET VEREN KURUM/KURULUŞLARIN ENGELLİ HİZMET KALİTELERİNİ ARTTIRMALARINA YÖNELİK STRATEJİ VE ÖNERİLER

Engelli bireylerin sorunlarının çözülmesi, ihtiyaçlarının karşılanması ve engelsiz insanlarla eşit standartlarda yaşamalarının sağlanması adına birçok yasal düzenleme yapılmıştır. Ancak yasal düzenlemeler dışında yerel ve ulusal düzeyde denetlemelerin sıklıkla yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Engellilere yönelik ayrımcılık ve ön yargıların ortadan kaldırılması, buna bağlı olarak istihdam edilebilirliklerinin arttırılması ve tüm kamusal alan ve hizmetlere erişilebilirliklerinin arttırılması desteklenmelidir. Türkiye'nin gelişmişliğinin artması ve tam anlamıyla sosyal bir devlet olabilmesi için engelli bireylerin bağımsız yaşamaları ve hareket edebilmeleri adına daha fazla çalışma yürütmesi ve bu çalışmaların denetimini gerçekleştirmesi gerekmektedir.

Nazilli ilçesinde engellilerin durumunu kısaca özetlemek gerekirse; ankete katılan bireylerin %26'sı hayatlarını devletten aldıkları destekle sürdürmektedir. Eğitim seviyelerinin en yüksek oran olan %33 ile ilkokul mezunu olduğu belirlenmiştir. Eğitimin düşük düzeylerde çıkmasının nedeninin, engelsiz bireylerle eşit şartlarda eğitim görülememesinden ve maddi olanaksızlıklardan kaynaklandığı söylenebilir. Toplumsal açıdan bütünleşme sorunu ile karşı karşıya olan engelli bireylerin sağlık konusu başta olmak üzere istihdam ve yaşanılan ilçe imkânları göz önünde bulundurulduğunda birçok sorununun ve buna bağlı olarak birçok ihtiyacının olduğu görülmektedir.

Çalışmanın bundan sonraki bölümünde Nazilli'de yaşayan engelli bireylerin memnuniyetlerinin arttırılmasına ve karşılaşılan sorunların en aza indirilebilmesine ve/veya ortadan kaldırılmasına yönelik çözüm sağlayacağı öngörülen stratejilere yer verilecektir. Çözüm stratejileri makro ölçekli politikalardan ve mevzuat düzenlemelerinden ziyade kısa vadede ve yerel düzeyde ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülebilecek somut çıktılara odaklanmıştır. Çözüm stratejileri oluşturulurken bu proje kapsamında gerçekleştirilen anket ve paydaş görüşmeleri referans alınmış, bununla birlikte geniş kapsamlı bir literatür taraması yapılarak ulusal düzeyde yapılmış çalışmalara ulaşılmış ve yararlanılan kaynaklar bu çalışmanın kaynakça bölümünde belirtilmiştir.

11.1 Yerel Düzeyde Engelli İstihdam Planlarının Oluşturulması

Nazilli ilçesinde engellilerin işgücüne katılımını arttırabilmek için yürütülmesi gereken öncelikli çalışma ilçede faaliyet gösteren tüm tarafların (Kaymakamlık, Belediye, İŞKUR, Nazilli Sosyal Hizmet Merkez Müdürlüğü, KOSGEB, HEM, Kalkınma Ajansı, Sivil Toplum Örgütleri, Sendikalar, Özel Sektör vb.) aktif katılımı ile yapılacak Engelli İstihdam Çalıştayları vasıtasıyla yerel bir eylem planı oluşturulmasıdır. Bu eylem planında Nazilli'deki engelli istihdamının 2023 yılında hangi noktada olmasının istendiği belirtilerek somut hedef ve öneriler oluşturulmalıdır. Engelli istihdamını

arttırmak üzere yapılabilecek tüm çalışmalar detaylı bir biçimde bu eylem planında ortaya konulmalı, faaliyetlere yönelik sorumlu taraflar belirlenmeli ve zaman planlanması yapılmalıdır.

Teorik düzeyde bu tür bir eylem planının yapılandırılması ve oluşturulacak altyapı ile planın uygulamada desteklenmesi, yapılacak çalışmaların mükerrerliklerini önleyecek, işbirliğini teşvik edecek, zaman ve maliyet faydası sağlayacak ve sonuçta verimliliği arttıracaktır. Dolayısı ile ilçede engellilerin işgücüne katılımını teşvik etmek için öncelikle planlama düzeyinde detaylı bir çalışma yapılmasına ve altyapının oluşturulmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Toplumsal ayrımcılık, eğitim ve mesleki beceri yoksunluğu nedenlerine ek olarak engelli bireylerin çalışma hayatına girişini engelleyen çok çeşitli ikincil faktörler bulunmaktadır. Bu ikincil faktörlerin ortadan kaldırılmasının Nazilli ilçesinde engelli istihdamını teşvik edeceği öngörülmektedir. Bu çalışma kapsamında literatür, anket ve paydaş görüşmeleri sonuçlarına dayanılarak Nazilli ilçesi için geçerli olduğu düşünülen engelli istihdamını engelleyici ikincil faktörlere yönelik stratejiler şu şekilde belirlenmiştir.

Nazilli ilçesinde engelli bireylere, iş arama süreçlerinde destek olabilecek yapılar yetersizdir. Engellilerin iş arama süreçlerine ilişkin danışmanlık ve rehberlik hizmetleri yaygınlaştırılmalı, ilgili kuruluşlar bünyesinde engellilerin bu hizmete erişimini kolaylaştıracak merkezler kurulmalı ve uzmanlar istihdam edilmelidir.

İŞKUR ve sivil toplum örgütleri engellilerin çalışabilecekleri meslekler konusunda kalıplaşmış yargıları zayıflatmak için ilçede çeşitli projeler yürütmelidir.

11.2 Engelli Bireylerin Eğitim Düzeylerinin Arttırılması

Nazilli ilçesinde engeliler ile yapılan anket sonuçlarına göre engelli bireylerin %10'u okuma yazma bilmemektedir. %4'ü yalnızca okuma yazma seviyesindedir. %33'lük en yüksek oranla ilkokul, %11 ortaokul, %27 lise, %14 üniversite ve %1'lik kısmın yüksek lisans/doktora mezunu olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda ilçede eğitim seviyesi yüksek durumda olan çok az sayıda engelli birey olduğu ortaya çıkmaktadır. Sorunun çözülmesi için, eğitim kurumlarında ayrımcılığa sebebiyet vermeden engelli veya engelsiz tüm çocukların bir arada eğitim alabilmeleri için uygun bina yapıları tasarlanmalı, mevcut yapılarda bu durum göz önünde bulundurularak revize edilmeli, engellilere yönelik uygun donanım sağlanmalıdır.

Ayrıca ilçede, engelli bireylerin ortaöğretim ve yükseköğretime erişilebilirliklerinin sağlanması yoluyla eğitim seviyesinin yükseltilmesi ve engelli iş gücüne vasıf kazandırıcı mesleki eğitim faaliyetlerinin de yürütülmesi gerekmektedir.

HEM, gerek kamu kaynaklarını gerekse ulusal ve uluslararası hibe kaynaklarını kullanarak engellilerin mesleki becerilerinin arttırılmasına yönelik çalışmalar yapabilecek düzeydedir. Diğer taraftan ilçedeki sivil toplum kuruluşları, MEB, HEM

işbirliği içerisinde engelli bireylerin eğitiminin sağlayacağı yararlar ve mesleki eğitimin önemi konusunda Nazilli ilçesini bilinçlendirmek, rol model ve rehberlik programlarının geliştirilmesi ve konu ile ilgili engelleri aşmak için çeşitli girişimlerin başlatılması şeklinde çalışmalar gerçekleştirilmelidir.

Okullar ile işbirliği yapılarak, eğitime devam edemeyen engelli bireylerin tespit edilerek, okulu terk etme nedenleri araştırılıp gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir. Ayrıca eğitimin her kademesinde engelli bireylerin okullaşma oranlarının arttırılması için burs, kredi imkânları geliştirilmeli, ekonomik ve sosyal destek sağlanması yönünde altyapı oluşturulmalıdır. Meslek okulları ve HEM ile işbirliği içerisinde engelli bireylerin istihdamını da kolaylaştırmaya yönelik kursların açılması teşvik edilmelidir.

11.3 Engelli Bireylerin Girişimcilik ve Mesleki Becerilerinin Geliştirilmesi

Nazilli ilçesinde işgücünün mesleki beceri düzeyinin göreli düşüklüğü göz önüne alındığında mesleki eğitim kursları aracılığıyla dezavantajlı grup olarak nitelendirilen engelli bireylere eğitim verilmesi, vasıflı işgücü ihtiyacının karşılanması açısından bir zorunluluktur. Nazilli'de engellilere yönelik mesleki eğitim kurslarının süresi, içeriği ve etkinliği yeterli durumda değildir. Bu kurslar açılırken ilçe genelindeki iş fırsatları değerlendirilmemekte, hedef grupların ve işverenlerin görüşleri alınmamaktadır. Bu eğitimlerin gerçekten nitelikli olması, işletmelerin ihtiyaç duyduğu becerileri kazandırması ve istihdam garantili olması sağlanmalıdır. Bu nedenle eğitimler tasarlanmadan önce mesleki eğitim uzmanlarının yanı sıra ilgili alanlardan işveren temsilcilerinin görüşlerinin alınması fayda sağlayacaktır.

Bu kapsamda Nazilli ilçesi için yapılacak derinlemesine bir Engelli İşgücü İhtiyaç Analizine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde İŞKUR başta olmak üzere KOSGEB temsilciliğine, HEM'e, meslek örgütlerine, yerel yönetimlere ve sivil toplum örgütlerine önemli sorumluluklar düşmektedir.

Engelli İşgücü İhtiyaç Analizi sonuçları doğrultusunda işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu alanlarda meslek örgütleri, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler ve işverenlerle işbirliği içerisinde Nazilli'de engellilere yönelik istihdam garantili mesleki kurslar düzenlenmelidir.

KOSGEB'in Girişimcilik Desteği kapsamında erkeklerin destek oranı %60, kadınların destek oranı %70'dir. Eğer ki birey engelli ise %70 oranında destek alabilmektedir. İlçede bu destek programından son dönemde yalnızca bir engelli birey yararlanmış olup iş planını tamamlayarak komisyona sunmuş ve desteği alma sürecinin son aşamasına gelmiştir. İlçede bulunan kurum /kuruluşların KOSGEB gibi eğitim, danışmanlık, finansman ve altyapı hizmetleri ile bütüncül bir planlama dâhilinde destelenerek teşvik edilmesi önerilmektedir.

Girişimcilerin riskleri iyi analiz etmesi, sermayesini yönetmesi, fikirlerinin hayata geçirmesi ve başarı kazanması süreci uzun döneme yayılmakta; dolayısıyla girişime başladığı andan itibaren uzun dönemli danışmanlık desteğine de ihtiyaç duymaktadır.

Engelli bireylerin girişimcilik eğitimlerinin sürdürülebilir ve yüksek karlı işler kurmalarına hizmet edebilmesi için, kursla sınırlı kalmayarak, başarılı katılımcılara uzun vadeli iş geliştirme ve danışmanlık hizmetlerinin sağlanması hedeflenmelidir. Bu alandaki deneyimler engelli girişimcilerin hedeflerine ulaşması için sadece ekonomik değil, sosyal ve psikolojik açıdan da güçlenmesini desteklemek gerektiğini; girişimcilik eğitimlerinin toplumsal eşitlik konusunda bilgi ve farkındalık sağlayacak modüller içermesinin, başarılı girişimcilerin bilgi ve deneyimlerinden faydalanabilecekleri danışmanlık ve destek mekanizmalarının geliştirilmesinin girişimlerin başarıya ulaşması için daha etkin sonuçlar sağlayacağını göstermektedir.

Eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunumunda faaliyetler, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, meslek örgütleri, T.C. Güney Ege Kalkınma Ajansı, MEB ve İŞKUR sorumlulukları çerçevesinde yürütmelidir. Finansal destek ise Yeni Girişimci Destek Programı çerçevesinde KOSGEB ile yapılacak bir protokol ile sağlanabilir. Girişimcilik konusunda KOSGEB daha merkezi bir rol üstlenmeli, sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde "Engelli Girişimci Merkezleri" kurmalıdır. Bu doğrultuda, bahsi geçen kuruluşlar KOSGEB ile olan ilişki ve işbirliğini güçlendirmeli ve engelli girişimciliğin desteklenmesi alanında daha fazla proje yürütmelidir. Bu noktada hem kurumların hem de engellilerin KOSGEB destekleri konusunda bilgi seviyesinin arttırılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu da KOSGEB'in yerine getirmesi gereken önemli bir çalışma olarak görülmektedir. Altyapı noktasında Nazilli ilçesinde engelli girişimcilere özel İŞGEM'lerin kurulması da öneriler arasında yer almaktadır.

Ulusal düzeyde engelli girişimciliğini arttırmaya yönelik uygulanmış ve/veya uygulanmakta olan projeler örnek alınarak bu uygulamalar Nazilli ilçesine uyarlanmalıdır. Bu noktada 2 projeden bahsetmek mümkündür. Örneklerden ilki Denizli Belediyesinin yapmış olduğu "Engelliler Çalışıyor" adlı projesidir. Bu proje, Hollanda ve Türkiye'den 16 kurumun ortaklığında yürütülmüştür. Bütçesi 700.000 Euro olan projeyle engellilerin iş piyasasına katılımı hedeflenmiştir. Proje 2007 yılında imzalanmış olup Denizli'de 3 yıl süreyle uygulanmıştır. 194 engellinin mesleki eğitim aldığı projede 65 engellinin istihdamı gerçekleşmiştir.

İkinci örnek olarak, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı arasında imzalanan protokol kapsamında Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve KOSGEB tarafından geliştirilen ortak bir çalışma ile " Girişimcilik Engel Tanımaz" projesi yürütülmüş ve engellilerin ekonomik ve sosyal yönden güçlendirilmeleri amaçlanmıştır.

İlçede engelli girişimci olarak başarı sağlayan bireylerin, diğer engelli bireyleri cesaretlendirmek adına daha fazla görünür kılınması sağlanmalıdır. Bu noktada sivil toplum örgütlerinin medya işbirliği ile Nazilli'de başarılı olmuş engelli girişimcileri tespit ederek rol model olmaları yönünde röportaj, konferans katılımı vb. çalışmaların yürütülmesini ve bu çalışmaların yerel gazete, radyo ve televizyon kanallarında yayınlanmasını sağlaması önerilmektedir.

11.4 Sağlık Hizmetlerinin Kalitesinden Duyulan Memnuniyetin Artırılması

Sağlık hizmetlerine erişim ve her türlü imkân ve olanaklardan yararlanılması engelsiz bireyler gibi engelli bireylerinde temel haklarındandır. Sağlık kurumlarında verilen hizmetin eşitlik esası göz önünde bulundurularak verilmesi en temel gerekliliktir. Nazilli ilçesinde sağlık kurumlarına ulaşım esnasında sorun yaşamadığını belirten %57'lik bir oran bulunmaktadır. Hastanenin yeni yerine taşınması sonucunda ilgili mevzuat gereğince fiziki koşullarının engellilere yönelik yapılmış olması bu memnuniyetin göstergesi olmaktadır. Ancak mevcut kalitenin bozulmaması için gerekli tedbirler alınmalı, sağlık kurumu personelleri ve hasta ya da hasta yakınları arasındaki iletişimin sorunsuz ilerleyebilmesi için, kurumda çalışan personelin hasta/hasta yakını psikolojisini anlayabilmesi adına hizmet içi eğitimlere tabi tutulmalı ve çalışan personel sayısının gelen potansiyel hasta sayısına yeterlilik durumuna bakılarak kapasitesini saptamalıdır.

11.5 Ulaşım Konusunda Toplu Taşıma Araçları ve Durakların Fiziki Yeterliliğinin Oluşturulması

Toplu taşıma duraklarında bilgilendirme tabelaları bulunmalıdır. Bu tabelalar engellilere yönelikte tasarlanmalı, sesli ve ışıklı olarak duraklara yerleştirilmelidir. Kapalı duraklarda bulunan bilgilendirme panoları göz hizasında büyük puntolarla ve kabartmalı olarak yapılmalı görme engellilerin rahatlıkla kullanabileceği şekilde olmalıdır. Toplu taşıma duraklarında araç ile kaldırım arasında kot farkı bulunmamalıdır. Otobüs duraklarının ortopedik engelli bireyler için tutunma barları ve oturma bankları bulunmalıdır.

Toplu taşıma araçlarına, 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunda erişilebilirlik açısından bir zorunluluk getirilmektedir. Kanunun 7. Maddesinde "Özel ve kamu toplu taşıma sistemleri ile sürücü koltuğu hariç dokuz veya daha fazla koltuğu bulunan özel ve kamu toplu taşıma araçlarının engellilerin erişilebilirliğine uygun olması zorunludur" ifadesi yer almaktadır. Bu kanun çerçevesinde ilçede bulunan toplu taşıma araçları gözden geçirilmeli ve ilgili kurum kuruluşlarca, toplu taşımaya ek olarak engellilere yönelik daha az kişi kapasiteli araçların teminine gidilmesi önerilmektedir.

11.6 Engelsiz Çevre Tasarımının Oluşturulmasının Gerekliliği

Kent içi ulaşım alanlarında engelli bireylerin bağımsız hareket edebilmeleri ve bir yerden başka bir yere güvenli bir şekilde ulaşımlarını tamamlayabilmeleri adına etkin bir ulaşım ağı geliştirilmesi gerekmektedir. Belediyeler imar mevzuatlarında yer alan maddelere uyum göstermeli ve standartlara uygun olmayan noktaların düzeltilmesi yoluna gidilmesini sağlamalıdır. Düzenlemelerin yapılmaması durumunda gerekli görülen cezai yaptırımların uygulanması sağlanmalıdır.

Her birey bağımsız olarak yaşama hakkına sahiptir. İlçede bağımsız olarak yaşanabilmesi adına bir takım tedbir ve önlemlerin alınması gerekmektedir. Bu gereklilikler için ilçenin mevcut durumda sahip olamadığı alt yapı çalışmalarının

gerçekleşme gerekliliği ve bunu yapabilmek için yatırımların arttırılması gerekliliği ön plana çıkmaktadır. TS 12576 "Erişilebilir Şehir Yönetmeliğinde" Engelsiz yaya kaldırımlarının 1,5- 2,00 metre genişliğinde olması gerektiğine ve eğiminin, tekerlekli sandalyenin rahatlıkla geçebilmesi için %8 'den küçük olması gerektiğine değinilmiştir. Engellilerin yaya kaldırımlarında bağımsız olarak hareket edebilmeleri için kaldırım üzerine yerleştirilmiş olan elektrik dağıtım panolarının, yer mantarlarının ve tehlikeli olabilecek, özgürlüklerin kısıtlanmasına neden olacak her türlü yapının gerekli ve ilgili yerlere taşınması gereklidir. Ayrıca kaldırımlarda bulunan çöp kovalarının yayaların hareketlerini kısıtlamayacak şekilde yerleştirilmesi gerekmektedir.

Yaya kaldırımlarının yol ile arasında bulunan yükseklik farklılıklarının olabildiğince aza indirgenmesi, mümkün olmayan durumlarda gerekli noktalara yönetmelikle belirlenmiş eğim seviyesinde rampaların yapılması gerekmektedir.

Kabartma bantları görme engelli bireylerin yaya kaldırımlarında güzergâhlarını kolaylıkla bulabilmeleri için hissedilebilir, kabartma çizgilerden oluşan yapılardır. Kılavuz çizgilerinin önü kapatılmamalı sürekli kullanılabilir durumda olmalıdır. Ayrıca rögar ve drenaj kanallarından mümkün olduğunca uzak noktalara yerleştirilmelidir. Yerleştirilmesi gerekli olan kılavuz izlerinin yüksekliği tekerlekli sandalye kullanarak geçen bireyler için sorun teşkil etmemelidir.

Taşıt yolu ve kavşak geçişlerinde işaret lambaları işitme engelliler için ışıklı ya da figürlü, görme engelliler için ise devamlı ses sinyalizasyonlu olmalıdır.

İlçede bulunan rekreasyon alanları engelli bireylerin kullanabileceği şekilde restore edilmeli ve bundan sonra oluşturulacak olan rekreasyon alanlarının mevzuata göre engellilere uygun oluşturulması gerekmektedir.

Otopark olarak tahsis edilmiş alanlarda yasalara göre toplam otopark sayısının %2'si kadar engelliler için park yeri tahsis edilmesi gerekmektedir. İlçede bu kurala uyulması ve engellilere yönelik ayrılmış olan otoparkların diğer insanlar için kullanılmaması konusunda halkın bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için başta belediyenin, kaymakamlığın ve ilgili kurum/kuruluşların ortaklaşa bir çalışma yürütmesi ve bu sorunların en kısa sürede ortadan kaldırılması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

11.7 İlçedeki Tüm Kurum/Kuruluşların Engelsiz Tasarlanmasının Gerekliliği

İlçede engelsiz bireylerin hizmet almaya ihtiyaç duyduğu gibi engelli bireylerinde ihtiyaçlarını karşılamak adına gitmeye gereksinim duyduğu kurum/kuruluşlar bulunmaktadır.

Engelli bireylerin tüm kurum/kuruluşlardan rahatlıkla hizmet alabilmesi adına binaların engelsiz tasarlanması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bina girişlerinde engellilerin kullanacağı giriş ve çıkışlar uygun işaret veya sembolle belirtilmelidir. Girişlerde

kaygan olmayan sert malzeme kullanılmalı, kamu ve ticari bina girişlerine basamaksız olarak, maksimum %6 eğimli bir rampa ile ulaşılabilmeli ve iyi derecede aydınlatma sistemi kurulmalıdır. Rampaların olduğu noktalarda kesinlikle merdivenlerin de olması sağlanmalıdır. Girişlerde kullanılan döner kapılardan mümkün olduğunca kaçınılmalı ve alternatif olarak tekerlekli sandalyenin geçebileceği genişlikte kanatlı kapılar bulundurulmalıdır.

Resmi ve halka açık tek katın üstünde kata sahip binalarda tekerlekli sandalyenin girebileceği genişlikte asansörler yaptırılmalıdır. Bu durum engelli bireylerin ihtiyaçlarını karşılamaya olanak sağlamaları açısından oldukça önem arz etmektedir.

Kamu ve halka açık tüm bina ve alanlarda engellilerinde kullanabileceği WC imkânlarının oluşturulması, ilgili standartlara uygun WC'lerin inşa edilmesi gerekliliği göz önünde bulundurulmalıdır.

TS 8357 "Halka ve Müşterilere Açık WC'lerin Sınıflandırılması ve Özellikleri" standardında umuma açık WC'lerle ilgili özelliklere yer verilmiştir. Bu standarda göre ilçede uygun yerlere WC kurulması gerekli görülmektedir. Girişleri rahat ve düzayak, kadın erkek ayrı olmak üzere en az 2 adet engelli WC'si konulması gerekmektedir. Engellilere yönelik yapılacak olan WC'ler TS 9111 Özürlüler ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Kişiler İçin Binalarda Ulaşılabilirlik Gerekleri Standardı dikkate alınarak düzenlenmelidir. Engellilere ait tuvaletlerin kapısında özürlü işareti bulunmalı ve gerektiğinde dışarıdan yardım istenebilmesi için yardım butonu bulunmalıdır.

Ticari ve kamu kurum/kuruluşların içerisinde yapılacak her türlü düzenlemeden bina sahibi kurum sorumlu olacak olup, halka açık alanlarda yapılacak engelsiz düzenlemelerden ve engelsiz WC'lerin yaptırılması ve kurulmasından belediye sorumlu olacaktır.

11.8 Engellilere Yönelik Sosyal Aktivite İmkânlarının Artırılmasının Gerekliliği

Günümüz Türkiye'sinde artık engellilerin yaşama entegrasyonlarının kolaylaştırılması adına aktivite alanları, spor tesisleri ve sosyal alanların inşaları artmaya başlamıştır. Her birey gibi engelli bireyler de tiyatro, sinema ve spor salonlarından yararlanma hakkına sahiptir. Tiyatro ve sinema salonlarının fiziki koşullarının engelli bireylerde göz önünde bulundurularak restore edilmesi ya da en başından bu şekilde inşa edilmesi gerekmektedir.

İlçede bulunan tiyatro ve sinema gibi kültürel mekânlar engelli bireylerin rahatlıkla girip bağımsız hareket edebildiği alanlara dönüştürülmelidir. Oturum alanlarının tekerlekli sandalyede olan engelli bireylere uygun hale dönüştürülmesi gerekliliği göze çarpmaktadır.

Engelli bireylerin spor faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleri adına ilçede fiziki koşulları uygun kompleks oluşturulması gerekmektedir. Bedensel engelli bir bireyin jimnastik ve yüzme başta olmak üzere birçok sportif faaliyet yapma gerekliliği bulunmaktadır. Kas

yapılarının güçlenebilmesi adına ilçede rehabilitasyon merkezlerinin üstlendiği bu sorumluluk yetersiz kalmakta, bedensel olarak ihtiyaç duyulan faaliyetlere ulaşımda güçlük çekilmektedir. Bu nedenle ilgili STK'ların talepleri doğrultusunda, Valilik, Kaymakamlık ve Belediye işbirliği ile ilçede engellilerinde yararlanabileceği bir spor kompleksi oluşturulması gerekli görülmüştür.

11.9 Engellilere Yönelik Önyargıların ve Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Gerekliliği

Engelli bireyler pek çok toplumsal sorunla karşı karşıyadır. Yetersiz eğitim, işsizlik ve buna bağlı olarak yoksullukla mücadele etmek zorundadırlar. Diğer insanlar tarafından dışlanarak ayrımcılığa uğrayan engelli bireyler toplumla bütünleşme sorunu yaşamaktadırlar. Bu ayrımcılığın temelinde engelli bireylere olan ön yargılar bulunmaktadır. Ayrımcılığın ve önyargının önüne geçmekteki en temel önlem, insanların bakış açılarını değiştirecek ve farkındalık düzeylerinin artırılmasını sağlayacak faaliyetlerin yapılması gerekliliğidir.

Engellilerin yalnızca toplumda değil istihdam olanaklarında da önyargıyla karşılaştıkları yadsınamaz bir gerçektir. Engellilerin kurumsal ve ekonomik anlamda ayrımcılığa ve dışlanmaya maruz kalmaları, onların daha düşük konumlarda çalışmalarına neden olmaktadır.

Engellilerin istihdam oranında yaşanacak bir artış, toplumla bütünleşmeyi kolaylaştıracağı gibi, engellilere yönelik önyargılarında önüne geçilmesi açısından büyük önem arz etmektedir. Toplumun engellilerle yakın iletişim halinde bulunması, engellilere yönelik tutumların daha olumlu düzeyde seyredeceğinin de göstergesidir.

İlçede yapılan anket çalışmasının sonuçları engellilerin yarısının toplumla iletişim konusunda problemler yaşadığını göstermektedir. Bu sorunların temelinde toplumda engellilere yönelik var olan ön yargının ve ayrımcılığın yer aldığı tahmin edilmektedir. Ayrımcılığın azaltılması için toplumsal düzeyde bir zihniyet değişimine ihtiyaç bulunmaktadır. Bunun için ilçedeki tüm kurum ve kuruluşlara önemli görevler düşmektedir.

Nazilli ilçesindeki okul çağındaki engelli çocuklara akranlarıyla birlikte kaynaştırma eğitimlerinin verilmesi önerilmektedir. Bu şekilde okul çağından itibaren önyargıların, ayrımcılığın önlenmesi, ayrıca farkındalığın oluşmasının sağlanması desteklenmiş olacaktır. Ayrıca örgün eğitimin her kademesinde gençlerin engelliler konusunda farkındalık kazanması için yarışma, sosyal etkinlik, kaynaştırma gibi aktivitelerin yürütülmesi ve bu konuda okul ve üniversite yönetimlerinin gerekli tedbirleri alması tavsiye edilmektedir.

Kamuoyunda farkındalık oluşturmak için özellikle kitle iletişim araçlarının kullanılması etkili olabilecektir. İlçedeki tüm kurumların bu alanda ortak projeler üretmesi beklenmektedir.

Konunun müdahaleye ihtiyaç duyulan diğer noktasında engellilerin kendisi yer almaktadır. Engelli bireyler toplumda var olan ayrımcılığı kanıksamış görünmekte ve buna yönelik tepki geliştirmekte zayıf kalmaktadır. Maruz kaldıkları ayrımcılığa yönelik reflekslerini geliştirmek adına engellilere de farkındalık kazandırılması gerekmektedir. bu konuda yine ilçede yer alan tüm kurumların ortak projeler üreterek engelli vatandaşları hakları, toplumla sağlıklı iletişim ve etkileşim alanlarında bilinçlendirmesi beklenmektedir.

11.10 Engelli Bireylerin Siyasi Haklara Ulaşılabilirliğinin Desteklenmesi

Engelli bireylerin toplumla bütünleşebilmeleri ve içinde bulundukları toplum yapısına tam olarak adapte olabilmeleri için yerel düzeyde siyasal haklara katılımlarının arttırılmasının desteklenmesi gerekmektedir. Özellikle engelli gençlerin ve kadınların bu konu hakkında teşvik edilmesi günümüz Türkiye'sinde büyük önem arz etmektedir. Engelli bireylere yönelik hazırlanacak olan tüm politikaların engelli kuruluşlarına danışılarak belirlenmesi ve engelli bireylerinde görüşlerinin alınması büyük önem arz etmektedir.

Engelli bireylerin bir araya gelerek siyasete katılımlarını kolaylaştırmak adına ilgili kurumlar engelli örgütlerinin kurulmasını teşvik etmeli ve bu konu hakkında engellilerin farkındalık düzeylerinin arttırılmasına yönelik faaliyetlerinin sürdürülmesini üstlenmelidir. Engellilere yönelik karar alma süreçlerinde ilçede bulunan tüm engelli temsilcilerine eşit düzeyde danışılması ve fikirlerinin alınması sağlanmalıdır. Milletvekilleri seçimlerinde engelli bireylerinde aday olmaları teşvik edilmelidir. Engelli bireylerin temsilini en iyi şekilde yerine getirebilecekleri düşünülmektedir.

Belediye ve engelliler ile ilgili departmanları ilçede engellilere yönelik daha fazla faaliyet yürütmeli, bu faaliyetlerin yürütülmesi aşamasında ilçede yaşayan engellilerin fikir ve görüşlerini göz önünde bulundurmalıdır.

EKLER

EK 1: Engelli Anketi

NAZİLLİ'DE ENGELLİLERİN MEMNUNİYET ANALİZİ PROJESİ ENGELLİ ANKETİ

Anketör İsmi	
Anket Tarihi	*..... /...../2015*
Anket No	*(Lütfen boş bırakınız. Koordinatör tarafından doldurulacaktır)*

Görüşme Yapılan Kişinin;

Adı Soyadı:

Adresi:

Tel No:

Görüşme Yapılan Kişinin Engelliye Yakınlığı

Engellinin kendisi Engellinin annesi Engellinin babası Engellinin kardeşi Engellinin eşi Engellinin çocuğu Engellinin diğer akrabası

Engellinin Bakımından Sorumlu Kişi

Engellinin kendisi Engellinin annesi Engellinin babası Engellinin kardeşi Engellinin eşi Engellinin çocuğu Engellinin diğer akrabası

Engellinin Demografik Bilgileri

Cinsiyeti

Kadın Erkek

Yaşı

0-9 10-19 20-29 30-39 40-49 50-59 60-69 70+

Medeni Durumu

Evli Bekâr

Çalışma Durumu

Evet Hayır

Gelir Durumu (TL/Ay)

500 ve altı 500-999 1000 ve üstü

Engelli Kişinin Haneye Sağladığı Gelirin Kaynağı

Kendisi çalışarak Devletten aldığı yardımlar ile

Çalışıyor ise lütfen aşağıdaki soruyu cevaplayınız:

Çalıştığı sektör

Memur Özel sektörde ücretli çalışan Aile işinde çalışan Kendi hesabına çalışan

Devletten yardım alıyorsa lütfen aşağıdaki soruyu cevaplayınız;

Aldığı yardımlar

Engelli Aylığı (2022 Aylığı)

Alıyorsanız size yeterli geliyor mu? Evet Hayır

Muhtaç Aylığı

Alıyorsanız size yeterli geliyor mu? Evet Hayır

a) **Evde Bakım Ücreti**

Alıyorsanız size yeterli geliyor mu? Evet Hayır

b) **Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Destekleri**

Alıyorsanız size yeterli geliyor mu? Evet Hayır

Engelinin Sosyal Güvencesi Var mı? *Evet Hayır*

Eğitim Durumu (En Son Bitirdiği Okul)

Okuma-Yazması Yok Okuma- Yazma Seviyesinde İlkokul Mezunu Ortaokul Mezunu

Lise Mezunu *Üniversite Mezunu* *Yüksek Lisans/Doktora Mezunu*

Engel Türü

Duyma *Konuşma* *Süreğen Hastalık* *Zihinsel* *Bedensel*

Engel Oranı

1. Derece Engelli (%80- %99) *2. Derece Engelli (%60- %79)* *3. Derece Engelli (%40- %59)*

Engellinin Hane Bilgileri

Hanede Yaşayan Kişi Sayısı

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 ve daha fazla

Hanedeki Engelli Sayısı 1 2 3 4 5 ve daha fazla

Hanenin Gelir Durumu (TL/Ay) *500 ve altı* *500-1000* *1000 ve üstü*

Sağlık Kurumları

1. ***Sağlık hizmetlerine erişimde zorlukla karşılaşıyor musunuz?***
   Evet *Hayır*
2. ***Sağlık hizmetlerinin kalitesinden memnun musunuz?***
   Evet *Hayır*
3. ***Sağlık kurumlarında personel- hasta ilişkisinde sıkıntı yaşıyor musunuz?***
   Evet *Hayır*
4. ***Hastanelerin acil hizmetlerinde sorun yaşıyor musunuz?***
   Evet *Hayır*
5. ***Tedavi araç- gereç ve ilaçlarına erişimde zorlukla karşılaşıyor musunuz?***
   Evet *Hayır*

Ulaşım

6. ***Şehir içi toplu taşıma hizmetlerinden memnun musunuz?***
   Evet *Hayır*
7. ***Toplu taşıma araçlarının fiziki yapısı engelliler için uygun mu?***
   Evet *Hayır*
8. ***Toplu taşıma araçlarında engelliler için yeterli donanım var mı?***
   Evet *Hayır*
9. ***Toplu taşıma araçlarında engelli koltukları yeterli sayıda mı?***
   Evet *Hayır*
10. ***Otobüs durakları engelliler için uygun yapıda mı?***
    Evet *Hayır*
11. ***Görevli personel-engelli yolcu ilişkisinde sorun yaşıyor musunuz?***
    Evet *Hayır*

Şehircilik

12. ***Yolların fiziki yapısı erişiminizi güçleştiriyor mu?***
    Evet *Hayır*
13. ***Kaldırımlar sizin için uygun mu?***
    Evet *Hayır*
14. ***Karşıdan karşıya geçişlerde size uygun güvenli yapılar yapılmış mı?***
    Evet *Hayır*
15. ***Aktif olarak araç kullanıyor musunuz?***
    Evet *Hayır*
    Cevabınız "Evet" ise;
    -Otoparkları kullanırken zorluk yaşıyor musunuz?
    Evet *Hayır*

-İlçedeki otoparklarda engellilere özel alan tahsis edilmiş mi?

Evet *Hayır*

Güvenlik

16. ***Yaşadığınız ilçeyi güvenli buluyor musunuz?***

Evet *Hayır*

17. ***İlçedeki trafik akışı güvenliğinizi tehdit edecek düzeyde kontrolsüz mü işliyor?***

Evet *Hayır*

İstihdam

18. ***Engelli, engellilik derecesi ve türünden ötürü çalışamaz durumda mı?***

Evet *Hayır*

Çalışmıyor ise; (19., 20. ve 21. Sorular cevaplanacak)

19. ***İş arıyor musunuz?***

Evet *Hayır*

20. ***İş ararken sorunlar yaşıyor musunuz?***

Evet *Hayır*

21. ***İlçede engelinize uygun istihdam olanaklarına ulaşabiliyor musunuz?***

Evet *Hayır*

22. **Engellilerin istihdamı konusunda yapılan çalışmaları yeterli görüyor musunuz?**

Evet *Hayır*

Çalışıyor ise;

23. ***İş ararken sorunlar yaşadınız mı?***

Evet *Hayır*

24. ***Çalışma ortamınız engelliler için uygun mu?***

Evet *Hayır*

Eğitim

25. ***Hala eğitim almaya devam ediyor musunuz?***

Evet *Hayır*

Cevabınız "Evet" ise;

26. ***Hangi kurumda eğitim aldınız?***

Özel eğitim kurumlarında *Herhangi bir eğitim kurumunda*

27. ***Okulda ya da eğitim aldığınız kurumda sıraların yapısı uygun mu?***

Evet *Hayır*

28. ***Asansör var mı?***

Evet *Hayır*

29. ***Engelli bireylerin akranları gibi, eğitimin bütün olanaklarından yararlandığına inanıyor musunuz?***

Evet *Hayır*

30. ***Mesleki eğitim almakta zorluk yaşıyor musunuz?***

Evet *Hayır*

31. ***Daha önce hiç mesleki eğitim aldınız mı?***

Evet *Hayır*

Cevabınız "Evet" ise;

Alınan mesleki eğiti, size göre yararlı ve yeterli oldu mu?

Evet *Hayır*

32. ***Kursları açılan mesleki eğitimler nitelik olarak size uygun mu?***

Evet *Hayır*

Siyasal Haklar

33. ***Engelliler mecliste yeteri oranda temsil ediliyor mu?***

 Evet *Hayır*

34. ***Engelliler siyasi faaliyetlere katılımda zorluk çekiyor mu?***
 Evet *Hayır*
35. ***Herhangi bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?***
 Evet *Hayır*
36. ***Milletvekili genel seçimlerinde engelliler aday olmalı mı?***
 Evet *Hayır*
37. ***Belediye meclisinin yapmış olduğu çalışmalardan memnun musunuz?***
 Evet *Hayır*
38. ***Nazilli Kent Konseyinin engelliler için yaptığı çalışmalar sizce yeterli midir?***
 Evet *Hayır*

Sosyal Aktiviteler

39. ***Sportif faaliyetlere katılmakta güçlük çekiyor musunuz?***
 Evet *Hayır*
40. ***İlçede engellilerin yararlanabileceği spor alanları var mı?***
 Evet *Hayır*
41. ***İlçede engelliler için spor rehberliği imkânı var mı?***
 Evet *Hayır*
42. ***Uğraşmak istediğiniz bir spor dalı var mı?***
 Evet *Hayır*
43. ***İlçede bulunan tiyatro ve sinema imkânlarından faydalanabiliyor musunuz?***
 Evet *Hayır*
44. ***Tiyatro ve sinema fiziki yapıları sizin için uygun mu?***
 Evet *Hayır*

Toplumsal ilişkiler

45. ***Toplum ile iletişimde sorunlar yaşıyor musunuz?***
 Evet *Hayır*
46. ***Engellilere ön yargı ile bakılıyor mu?***
 Evet *Hayır*

Kamudan Beklentiler

47. ***Kamu kurumlarının engelliler ile ilgili çalışmaları tatmin edici düzeyde mi?***
 Evet *Hayır*
48. ***Engellilere yönelik sosyal yardımlar yeterli mi?***
 Evet *Hayır*
49. ***Kurumlarda engelli alanında yeterli sayıda uzman istihdam edilmiş midir?***
 Evet *Hayır*
50. ***Sizce engelli ihtiyaçları doğru bir şekilde tespit edilebiliyor mu?***
 Evet *Hayır*
51. ***Kamu kurumlarının fiziki koşulları engellilerin kullanımı için uygun mu?***
 Evet *Hayır*
52. ***Kamu binalarında engelli asansörü var mı?***
 Evet *Hayır*
53. ***Kurumlara internet, telefon vb. yöntemler ile erişim sağlayarak hizmet alabiliyor musunuz?***
 Evet *Hayır*
54. ***Binalardaki WC'ler engelli kullanımına uygun mu?***
 Evet *Hayır*
55. ***Duvarlarda engellilerin rahat yürüyebilmesini sağlayan tutunma barları var mı?***

 Evet *Hayır*

56. ***Kurum içerisinde tekerlekli sandalyenin rahat ilerleyebilmesi için rampalar var mı?***

 Evet *Hayır*

57. ***Herhangi bir kamusal hizmetten yararlanacağınızda işleri kendi başınıza yapabiliyor musunuz? Yoksa biriyle mi gidiyorsunuz ya da kurumdan biri size eşlik ediyor mu?***

 Evet *Hayır* *Yanımda biriyle gidiyorum* *Kurumdan biri eşlik ediyor*

EK 2: Paydaş Görüşme Formu

NAZİLLİ'DE ENGELLİLERİN MEMNUNİYET ANALİZİ PROJESİ PAYDAŞ GÖRÜŞMELERİ FORMU

Kurumun Adı	
Telefon Numarası	
Görüşülen Kişinin Adı Soyadı	
Kurumdaki Görevi	

1. ***Kurumun Kuruluş Yılı:***
2. ***Kurumda Çalışan Sayısı:***
3. ***Kurumda Çalışan Engelli Sayısı:***
4. ***Kurum fiziksel yapı itibariyle engellilerin ihtiyaçlarını karşılayacak olanaklara sahip mi? Sahipse ne tür olanaklar bulunmakta?***
5. ***Kurum engellilere yönelik özel hizmet ve uygulamalar yürütmekte mi? Yürütüyor ise ne tür hizmet ve uygulamalar?***
6. ***Kurumunuzun önümüzdeki 5 yıl içerisinde engellilere yönelik yapılmasını planladığı hizmet ve uygulanalar bulunmakta mı? Varsa neler?***
7. ***Kurum olarak, engelliler ile ilgili yapılmış olan herhangi bir projeye destek verdiniz mi? Verdiyseniz açıklayınız.***
8. ***Kurumunuzda istihdam ettiğiniz engellilerin verimliliklerini arttırmak adına ihtiyaç duydukları araçların tahsisini sağlıyor musunuz? Nasıl?***

KAYNAKÇA

Ayrımcılık İzleme Platformu. (2011). *Türkiye'de Engellilere Yönelik Ayrımcılık ve Hak İhlalleri İzleme Raporu.*

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu. (2004, 07 10). 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu . Resmi Gazete: 23/07/2004/25531. Ek madde 1.

5378 Özürlüler Kanunu. (2015, 02 27). *ÖZÜRLÜLER KANUN TASARISI ve BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TASARISI TASLAĞI*. http://www.ake.com.tr/engelli-asansoru/index.php?g=5378_kanunu adresinden alındı

5378 Sayılı Kanun. (2015, 02 27). *Engelliler Hakkındaki Kanun*. http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5378.pdf adresinden alındı

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu. (tarih yok). 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 62. ve 63. maddeleri.

573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 15. maddesi. (tarih yok). 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 15. maddesi.

Aslan, M., & Şeker, S. (2012). Engellilere Yönelik Toplumsal Algı ve Dışlanmışlık. Siirt.

Ayan, D., Aydın, A., İnaltekin, E., Opçin , E., Özaydın, C., & Özkalkan, B. (2009). *Engelsiz Yaşam.* Ankara: Başkent Üniversitesi.

BM. (1948). *İnsan Hakları Evrensel Bildirgesine ek 3447 sayılı Sakat Kişilerin Hakları Bildirisi'nin 1. maddesi.*

Çağlar, S. (2012). Engellilerin erişilebilirlik hakkı ve Türkiye'de erişilebilirlikleri. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*.

Çılga, İ. (2001). Özürlülerin Yaşam Kalitesi. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, Cilt 1 Sayı 1.

Çınarlı, S. (2008). *Kamu hizmetlerinin yürütülmesinde engelli hakları.* İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Kamu Hukuku Programı Doktora Tezi.

Disability support services. (2006). *National data on services provided under the Commonwealth State/Territory Disability Agreement.* Canberra, Australian : Institute of Health and Welfare.

Diyarbakır Bağlar Belediyesi Engelliler Masası. (tarih yok). *Özürlülere yönelik ayrımcılık ve ayrımcıkla savaşım.* Diyarbakır.

Dünya Sağlık Örgütü. (2011). *Dünya engellilik raporu yönetici özeti.*

Ergüden, A. (2008). *Sosyal dışlanma açısından bedensel engelli bireylerin yaşantılarının incelenmesi.* Ankara.

Güce Kaymakamlığı. (2014- 2017). *ULAŞILABİLİRLİK STRATEJİSİ VE EYLEM PLANI.*

İçişleri Bakanlığı. (2011, 04 24). İçişleri Bakanlığı Toplu Taşıma Hizmetleri Genelgesi.

İçli, T., Doğan, E., & Karataş, K. (2001). *Görme Özürlüler İçin Rehabilitasyon Deneyimleri, Yeni Rehabilitasyon Politikaları ve Meslek Tanımları.*

Karataş, K. (2002). Engellilerin toplumla bütünleşme sorunları. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, Cilt 2 Sayı 2.

Köksal, A. (2010). *Türkiye'de engelli istihdamı ve bir araştırma.* İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Kaynakları Yönetimi.

MEB. (2015, 02 27). mebk12.meb.gov.tr/meb_iys.../11014213_zeleitimnasılfarkedlr.docx adresinden alındı

Osunluk, H., & Uğurlu, B. (2006). *Özürlü kadınlar ve ayrımcılık.* Öz- Veri Dergisi Cilt 2 Sayı 1.

Öztürk, M. (2012). *Türkiye'de Engelli Gerçeği Raporu.* İstanbul.

Öztürk, M. (2012). *Türkiye'de Engelli Gerçeği Raporu.*

Özürlüler İdaresi Başkanlığı. (2010). *Özürlülüğe Dayalı Ayrımcılığın Ölçülmesi Araştırması.* Ankara.

Özürlüler İdaresi Başkanlığı. (2010). *Özürlülüğe Dayalı Ayrımcılığın Ölçülmesi Araştırması.* ÖZİDA.

Özürlüler İdaresi Başkanlığı. (2010). *Özürlülüğe Dayalı AYrımcılığın Ölçülmesi Araştırması.* Ankara.

Sport for Development and Peace International Working Group. (2008). *Harnessing the power of sport for development and peace: recommendations to government.* Toronto, Right to Play.

Toplu, A. (2009). *Sosyal dışlanma perspektifinde Türkiye'de özürlü istihdamı.* Ankara: Gazi Üniversitesi SBE. Yüksek Lisans Tezi.

Toplumsal Haklar ve Araştırmalar Derneği. (2013). *Mevzuattan Uygulamaya Engelli Hakları İzleme Raporu.*

TÜİK. (2002). *Türkiye Özürlüler Araştırması.* Ankara.

TÜİK. (2010). *Özürlülerin Sorun ve Beklentileri.* Ankara.

Türkiye Özürlüler Araştırması. (2002). *Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Türkiye Özürlüler Araştırması, s. 2.*

URL 1. (Erişim tarihi: 04.02.2015). *Factsheet on Persons with Disabilities.* http://www.un.org/disabilities/default.asp?id=18.

Yeditepe Üniversitesi. (2015, 02 27). *Yeditepe Üniversitesi Uzmanları Dünyada ve Türkiye'de Engelli Değerlendirmesi*. http://www.medikalteknik.com.tr/yeditepe-universitesi-uzmanlari-dunyada-ve-turkiyede-engellileri-degerlendirdi/ adresinden alındı